

591951017

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

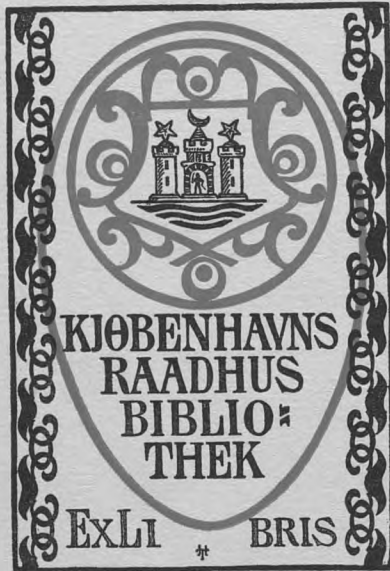
09.6947 C1

KJØBENHAVNS
BLIKKENSLAGERLAUG
1678 - 1928

KJØBENHAVN
1928

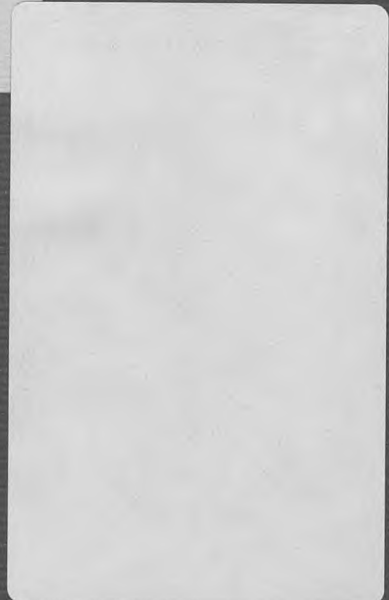
RHB

09.6947

01

11

KJØBENHAVNS
BLIKKENS LAGERLAUG

KJØBENHAVNS BLIKKENSLAGERLAUG

1678 – 1928

Af

C. A. CLEMMENSEN

KJØBENHAVN
TRYKT I LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
1928

09.6809

B 857

c

KJØBENHAVNS BLIKKENSLAGERLAUG

udsender denne Bog ved 250de Aars-
dagen for Udstedelsen af Laugets
Artikler af 27. November 1678.

9035

INDHOLD

	Side
Indledning	1
Gamle Lygtemagere	5
De første Aar under Laugsartiklerne	8
Fra Blikkenslager til Brandmajor	25
Træk af Laugets Historie i det 18. Aarhundrede . . .	36
Da Blikkenslagerlauget kom for Kommissionen . . .	51
Paa Vej mod en ny Tid	71
Lauget i sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede . . .	87
Den nyeste Tid	113
Laugets Legater og deres Stiftere	158
Gamle Blikkenslager-Firmaer	161
Blikkenslagerlaugets Bestyrelse 1928	170
Voldgiftsretten	170
Det staaende Udvalg	170
Medlemsliste	171

INDLEDNING

Fra Smedene, som kan regne deres Aner saare langt tilbage, er der udgaaet en Række Specialhaandværk. Den store Smedegruppe delte sig i Tidernes Løb i forskellige Laug, deriblandt Kandestøbere, Sværdfe gere, Blikkenslagere (Lygtemagere), Blytækkere, Kobbersmede og Gørtlere. Hvor ringe den sociale Stilling end var, som Haandværkerne indtog i gamle Dage, var Smeden dog jævnlig omgivet ligesom af en vis Respekt. Bevidstheden om eget Værd kunde da ogsaa give sig saa stærkt et Udtryk som i Ystad Smedenes Skraa fra 1496, hvori det hedder: »Smedelaug er et Embede, som Verden ikke kan undvære, det er det værdigste Embede af Ligemænd, i Verden er, det er en Støtte og Hjælp til alle Embeder; uden Smed kan ingen sig bjærge; saasom grammatica er til anden Kunst, der viser Vej til andre Kunster, saa viser Smedekunst Vej til Verdens Kunster. Af Smede er komne Pave, Kardinaler, Biskopper og den hellige Kirkes Formænd, af Smede have været Kejsere, Konger.«

Ogsaa andre Haandværksgrupper kendte til Stolt hed over deres Fag, men det er ikke helt almindeligt, at Lovprisningen af det enkelte Haandværk stemmes i saa høje Toner som her.

Hvor stor en Betydning Haandværkeren end til lagde sit Fag, hvor højt han end regnede dets Ælde,

stod han dog, paa den sociale Rangstige, gennem lange Tider som den *meget jævne* Almuesmand. Det udelukker ikke, at man indenfor Haandværksfagenes eget Omraade kunde spore en vis Rangforordning. Hvor højt Blikkenslagerne og Lygtemagerne rangerede blandt de Grupper, der er udgaaet af den store Smedekorporation, det er et Spørgsmaal, som maa staa hen. Anne Kandestøbers Bemærkning i anden Akt af »Barselstuen«: at »der er dog nogen Forskel paa en Kandestøber og en lumpen Blytækker, naar man vil tale Sandhed, ligesom imellem Tin og Bly«, rummer ikke noget egentligt Bidrag til Løsning af Rangspørgsmaalet for Blikkenslagernes Vedkommende, — saa meget mindre, som vi overfor hendes Paastand møder Ingeborg Blytækkers: at en Blytækker i alle Maader er saa god som en lumpen Kandestøber.

Til Ordet *Blikkenslager* — den danske Betegnelse for den Haandværker, som tilvirker Genstande af Blik — svarer paa Svensk Ordet *bleckslagare*, paa Tysk *Blechschräger* og paa Hollandsk *Blikslager*. Betegnelsen »Blikslager« er ogsaa brugt herhjemme. Andre gamle Ord for »Blikkenslager« er *Blikmager* og *Bliksmed*. Sidstnævnte Ord er særlig fynsk (Bliksmed, gammel-dags, alm. i Svendborg og Odense, siger Ordbogen over det danske Sprog). I Vendsyssel har Almuen brugt Ordet »Blikkenslaaer« baade om Blikkenslageren og om »Natmanden« (Tateren, Kjeltringen). Taterne gav sig jo meget af med Kedelflikkeri. De optraadte paa deres Vandringer ogsaa som Glarmestre, Skærslibere og Gørtlere, men særlig drev de Blikkenslageriet. Hvor Jeppe Aakjær i sit store Værk om Bli-

cher dvæler ved Novellen »Kjeltringeliv« (fra 1829), skriver han følgende: »Blichers Fortælling staar nu som en Saga over en næsten uddød Menneskerace, der dog har været med til at give det jydsk Land Karakter; og den, der endnu mindes disse sære, brune, solfalmede Skikkelser, naar de kom ned over Bakkerne med deres Tiggerposer og deres blinkende Bliktøj, eller er gaaet dem nysgjerrigt forbi ved Vejkanten, naar de laa med Ryggen mod et solbagt Dige og sled i et Stykke glinsende Spegepølse, han læser Blichers Novelle med det Vemod, der altid stiger af det, som for bestandig tabtes«.

— Taterne, der kom ned over Bakkerne med deres blinkende Bliktøj! Mørke, forunderlige Skikkelser, et jaget Folkefærd. Bonden havde et særligt Fad og Glas, en særlig Kop, der kun blev sat frem for Natmandsfolket. Et Folk paa Vandring, under sin Farten fra Sted til Sted sysselsat med mange Slags Haandværksarbejde, men et »uærligt« Folk, et trist Modstykke til den raske Svend, der vandrede paa sit ærlige Haandværk. Han, Haandværkssvenden, følte sig fri og frank, han havde lært, vandrede fra Land til Land og tog Arbejd her og dér. Og stundom var han fyrig, og stundom var han fast, men altid var han sorgløs, han havde ingen Hast, — som der staar i L. C. Niensens Kantate fra Fællesrepræsentationens 25 Aars Jubilæum i 1904. Det var nu ikke saa muntert altsammen, heller ikke saa romantisk, som det ofte er blevet sagt. Men hvilken Haandværker vilde have undværet sin Vandretid? Ud skulde han, ud i Verden. Man ligefrem krævede det af ham. Derfor siger ogsaa Blikken-

slagernes gamle Laugsartikler med Hensyn til den Svend, som har lært sit Haandværk hos en Mester i København: Kan Læremesteren selv hannem ej længer holde, skal han meddele hannem sin rigtig Afsked, at han kan rejse og sig udi andre fremmede Steder paa sit Haandværk forsøge, paa det han og med Tiden kan blive en ærlig Mester og god for sit Arbejde til Godtfolks Fornøjelse.

GAMLE LYGTEMAGERE.

Det 250 Aars-Jubilæum, som Kjøbenhavns Blikkenslagerlaug fejrer den 27. November 1928, hviler paa de Laugsartikler, der blev udstedt den 27. November 1678 for »Blechslagere eller Løchtemagere her udi Byen«.

Her skal nu nævnes nogle Lygtemagere, der virkede i København forud for hint Mærkeaar.

I en Fortegnelse af 10. Juli 1547 vedrørende Ansættelse til Jordskyld finder vi »Hans Løcktemagere i Klædebo roermall« (d. v. s. Rode), og i en Oversigt fra samme Aar over de Forandringer, der ved denne Ansættelse er foretaget i Jordskylden, nævnes det, at Hans Lygtemager for sit Vedkommende har faaet Jordskylden nedsat fra 10 Mark til 9 Mark. Endvidere forekommer hans Navn i et Lejebrev af 15. Februar 1549 paa Universitetets Gaard i Klædeboderne. Her bor Laurids Jacobsen, der aarlig af Gaarden svarer Universitetet femten Mark i danske Penge, Halvdelen ved Paaske, den anden Halvdel til Mikelsdag (29. September), og det oplyses i Lejebrevet, at Ejendommen er et Stenhus, der ligger paa Hjørnet i Klædeboderne, østen næst Hans Komyns Gaard, norden næst den Gaard, hvori Hans Lygtemager bor.

Endnu indtil 1879 bar den Strækning af Skindergade, der ligger mellem Skoubogade og Gammel Torv, Navnet »Klædeboderne«.

I 1645 bor David Lygtemager i Sct. Gertruds Stræde; han og hans Hustru betaler det Aar en halv Rigsdaler i Kopskat (Hovedskat). I 1661 har han Bolig i Peder Madsens Gang. Samme Aar finder vi Christian Lygtemager (Leuchtemager) i Ulkegade (der i 1823 fik Navneforandring til Holmensgade) og Jesper Larsen Lygtemager i Møntergade, hvorfra han senere flytter til Gammel Mønt. Her bor han i 1668, og samme Aar er der i »Hellig Giestis Stræde« en Lygtemager, som hedder Christian Hertz. De to Helliggeiststræder skiftede først Navn i 1881: Store Helliggeiststræde blev til Valkendorfs-gade og Lille Helliggeiststræde til Niels Hemmingsens Gade.

Den ældste af de Protokoller, som Blikkenslagerlauget ejer og har deponeret i Bymuseet, stammer fra 1669; den er altsaa ni Aar ældre end de ovenfor omtalte Laugsartikler. Foran paa Pergamentbindet staar skrevet:

Klempner
Lehr Jungen
Ein und ausschreib
Buch
Anno 1669 an-
gefangen.

»Klempner« er det gængse tyske Ord for »Blikkenslager«. Den første Læredreng, som er indført i denne Bog, er Lorentz Petterson fra Aalborg. Han faar David Lindeman til Læremester. Tilførselen, der er dateret den 11. Juli 1669, lyder saaledes:

Bey einer ehrsamten Versammlung Meister und Gesellen ist Lorentz Pettersen, von Aalborg aus Jütland gebürtig, bey M: David Lindeman das Handwerk zu erlernen auf sechs nach einander folgende Jahre, nemlich vom Neuen Jahr 1669 bis Neu Jahr 1676, wobey das gebräuchliche einschreibgelt erlegt, eingeschrieben worden.

Testiere

Jonas Holl.

Angivelsen af Læreaarenes Antal stemmer, som man vil se, ikke med de anførte Aarstal. Jonas Holl, der bevidner Rigtigheden af ovenstaaende, betegner sig under en Protokoltilførsel af 21. Maj 1677 som »Eltester«, og den 2. Januar 1679 — en Maanedes Tid efter Udstedelsen af Laugsartiklerne — kalder han sig »Elterman«.

Den Lærling, der staar indført som Nummer 2 i Protokollen, er en Københavnerdreng: Elias Hamer. Han bliver anbragt hos Mester Caspar Lorentz, hvor han skal være i fem Aar, fra 1. Juni 1669 til 1. Juni 1674, men han forlader Læren paa Grund af Sygdom. Den tredje i Rækken er Ulrich Baur, der ligeledes er født i København og som i 1673 sættes i Lære for fire Aar hos Jonas Holl.

Protokollen er ført efter sin Bestemmelse gennem firsindstyve Aar, — indtil 1749, da Johan Andreas Schmidt var Oldemand.

DE FØRSTE AAR UNDER LAUGSARTIKLERNE

Jonas Holl, der stod fremmerst i Blikkenslagernes og Lygtemagernes lille Kreds, nævnes sammen med tre Fagfæller i Indledningen til Laugets Artikler af 27. November 1678. Præsident, Borgmestre og Raadmænd i den kongl. Residens og fri Rigsstad Kiøbenhavn omtaler her en Henvendelse fra Jonas Holl, Hans Christoph Todt, Claus Scheel og Caspar Baumann. Disse ærlige, agtbare og velerfarne Mænd, »samptlige Blechslagere eller Löchtemagere her udj Byen«, har givet til Kende, hvorledes der saavel mellem Mestrene indbyrdes som mellem dem og deres Svende forefalder adskilligt, der kan være begge Parter til Skade i deres Haandværk og Næring. De anmoder derfor ydmygelig og flittig om, at man, dem alle til Gavn og Bedste, vil bevilge dem — som det videre hedder — nogle visse Artikler, hvorefter de og deres Svende dennem imod hverandre kunne vide at rette og forholde, saa at deres Haandværk og Næring des flittigere og bedre kunde fortsættes og tiltage, og Mestrene blive betjent des bedre af Svendene, især paa de Tider naar hastigst og nødvendigt Arbejde, enten ved Øvrighedspaabud eller i andre Maader, kan indfalde. Da saasom vi — erklærer Præsident, Borgmestre og Raadmænd — gerne ser og befordre alt det, som Haandværkerne her i Staden til Forbedring,

Styrke og Tiltagelse kan tjene og geraade, have vi derfor saadan deres foreslagne Artikler os foretaget, dennem os ladet forelæse, med Flid overvejet, og saasom vi dennem for Mestre saavel som Svende nødvendige og gavnlige befunden og eragtet have, anordnet og samtykt som følger

Det bestemmes, at Lauget — foruden en Hossidder af Magistratens Midte — skal have en Oldermænd og en Bisidder, som vælges paa fire Aar. I de Artikler, som Bødkerne havde faaet et halvt Aars Tid i Forvejen — den 2. Maj 1678 — var Funktionstiden for Oldermænden og for de to Bisiddere i dette Laug kun fastsat til to Aar. For Blikkenslagerlauget sættes den Regel, at Oldermændskabet skal gaa paa Omgang mellem »de fire Mestere, der sig med Bekaastning haffue bemøyet, at Lauget kunde worde stiftet«. Saa længe nogen af disse fire er i Live, skal Oldermændsværdigheden ikke kunne gaa over paa andre Hænder.

Det kom nu til at gaa saaledes, at tre af dem fik Oldermændshvervet overdraget, og at den første i Rækken, Jonas Holl, varetog det — ikke i fire, men i henvend otte Aar. Efter ham fulgte i 1686 Claus Scheel, og derefter kom Caspar Baumann. Alle tre fik de en brat Død. Jonas Holl, der boede paa Hjørnet af Hyskenstræde og Vimmelskæftet, omkom den 19. April 1689 ved Operahusets Brand paa Amalienborg, den sørgelige Katastrofe, der krævede over 170 Ofre. Mere end tre Fjerdedele af de omkomne hørte til Byens fornemste Slægter og bedste Borgere. I Listen over de forulykkede nævnes Holl som »Jonas Blikkenslager ved Helligaandskirken«. De to andre Oldermænd,

Claus Scheel og Caspar Baumann, døde af Pest. At Hans Christoph Todt ikke naaede frem til Oldermandspladsen, skyldes den Omstændighed, at han brød op fra København og bosatte sig i Udlandet. Det er noteret i Laugsprotokollen, at Todt uden at meddele Magistraten eller Lauget noget derom, rejste sin Vej i Aaret 1687, omtrent 14 Dage før Mikkelsdag. Efter Afrejsen har han paa et eller andet Tidspunkt slaet sig ned i Lübeck; hans Navn findes under en Skrivelse af 10. Marts 1702 fra Lübecks Lygtemagerlaug.

I Følge Artiklerne for det københavnske Laug skal Oldermændene og Bisidderen hver have sin Nøgle til Laugsladen, der opbevares i Oldermændens Hus, og ligeledes til Mestrenes Fattigbøsse. Til Svendenes Bøsse skal den ældste og den yngste Svend have en Nøgle. Der vil være at afholde fire Møder (»Kvartaler«) om Aaret, bortset fra andre Sammenkomster, som maatte vise sig at være nødvendige. Enhver skal indfinde sig »fastendes og edruelig« og erlægge sine Kvartalspenge, hver Mester en Mark og hver Svend otte Skilling. Svendene skal være til Stede ved alle Kvartalstiderne. Der fastsættes Bøder for Forsømmelser og for upassende Optræden.

En Svend, der vil være Mester, skal betale en Rigsdaler, bevise sine tre Aars Vandring, arbejde hos Oldermændene i et Aar og udføre tre forsvarlige Mesterstykker hos Oldermændene i Løbet af seks Uger; for hver Dag derudover bøder han en Rigsdaler.

Det staar en Mester frit for at tage ærlige Folks Børn i Lære, af hvilken Nation de end er. »Først antages

til Forsøgelse et fierding Aar, dernæst schal Drengen paa Quartal Steffne sit erlige Geburdsbreff fremwise«. Saa indskrives han i Lære for fire Aar og erlægger to Rigsdaler — hvoraf de to Tredjedele gaar til Mestrenes og en Tredjedel til Svendenes Bøsse — samt til Laugs-skriveren tre Mark; han skal svare de samme Ydelser, naar han udskrives efter endt Læretid, og mere til — saaledes maa han selv betale den første »Skænk«, som præsenteres ham af Mestre og Svende. Overbevises en Mester om at have handlet utilbørligt mod sin Læredreng, fuldbyrder denne sin Læretid hos Oldermanden, og Mesteren maa i den Tid ikke tage nogen anden Lærling i hans Sted. Bevises det, at en Dreng er optraadt uforsvarligt overfor sin Mester, da »schal hand aff Oldermændene och Brødrene fra Lauget med alle forwises«, og Mesteren kan frit tage en anden i Lære.

Som ovenfor omtalt skulde en Dreng, før han blev taget i Lære, fremvise »sit erlige Geburdsbreff«, d. v. s. godtgøre, at han var ægtefødt. Det er en bekendt Sag, i hvor høj Grad man i gamle Dage saa skævt til dem, der var »uægte Børn«. I Frederik den Femtes Tid modarbejdede Regeringen den Fordom hos Laugene, at kun ægtefødte maatte optages i disse, og senere paabød Struensee, at det at være uægte født aldrig maatte betragtes som en Plet. Efter Struensee's Fald ophævedes ved en Plakat af 27. Februar 1772 den Forordning, der Aaret forud var bleven udstedt angaaende Eftergivelse af Bøder og al anden Straf for Leiermaal med videre. Det motiveres med, at denne Forordning, tværtimod Kongens Hensigt, havde givet Anledning til

megen Forargelse og til Overtrædelse af Ærbarhed og gode Sæder, ligesom lovlige Ægteskaber blev forhindrede ved saadant Misbrug. »Dog« — tilføjer man — »paa det de Børns Fødsel, som ere avlede udenfor Ægteskab, ikke skal være dem til Hinder i deres lovlige Nærings Brug, skal det fremdeles derved forblive, at saadan Fødsel ingenlunde maa anses som en Plet eller dem i nogen Grad forekastes eller bebrejdes.«

Den gamle Fordom var imidlertid ikke saa let at udrydde. »Det uægte Barns Tragedie« rækker langt op imod vor egen Tid; saa meget mindre kan man undre sig over, at Fordommen — trods Forordning og Plakat — stod i fuldt Flor i 1790'erne, i »den store Laugskommission«s Dage. Denne Kommission, der blev nedsat den 11. August 1794 i Anledning af Tømmerstriken, skulde undersøge Svendenes Klager og eventuelt stille Forslag til Ændringer i Laugsforholdene. En af de mange Klager, der kom frem ved denne Lejlighed, gjaldt netop Kravet om det »ærlige Geburts-Brief«. Kommissionens Arbejde førte til Forordningen af 21. Marts 1800. Den indeholder følgende om det Emne, som vi her beskæftiger os med:

»De saa kaldte Geburts-Briefe eller Døbe-Attester, som paastaaes af nogle Laugs-Svende at skulde tilvejebringes af enhver Haandværks-Svend, til Bevis om, at han er født af ægte Forældre, skulle herefter anses aldeles uforholdne, da den sunde Fornuft tilsiger, at den Svend, der forholder sig ærlig og skikkelig i sit Levnet samt duelig i sin Haandtering, fortjener borgerlig Agtelse, uden Hensigt til hans Fødsel eller hans Forældres Kaar.

Dersom nogen, være sig Mester eller Svend, forekaster en Svend eller Dreng Mangel af saadant Geburts-Brief, da skal han bøde 4 Rdlr. til Stadens Fattiges Hoved-Kasse; og dersom nogen Svend nægter at arbejde med ham, da straffes han med Vand og Brød i 4 Dage. Skeer det oftere, da fordobles Straffen hver Gang. Skulde nogen Oldermænd nægte at indskrive en Dreng, fordi han ikke var født af formeligt Ægteskab, da skal han bøde 2 Rdlr. daglig til Stadens Fattiges Hoved-Kasse, saalænge indtil han indskrifer ham, og han skal desuden erstatte den Forurettede hans derved forvoldte Tab«.

— Med Hensyn til det indbyrdes Forhold mellem Mestrene indeholder Laugsartiklerne af 27. November 1678 forskellige Bestemmelser. En Mester maa ikke lade sine Folk løbe om og sælge Varer til Skade for Laugsbrødrene, ej heller sælge noget til nogen, »som dermed wilde omløbe och igien til Forprang det selge«. Overtrædelse af dette Forbud straffes første Gang med tre Rigsdaler til Lauget og en Rigsdaler til de fattige, anden Gang dobbelt op; tredje Gang skal han have forbrudt sit Laug.

Mesteren maa heller ikke — selv eller gennem andre — love eller give en Svend mere i Løn, end hvad samtlige Mestre i Lauget gaar med til. Faar en Mester mere Arbejde, end han kan besørge med sine Folk, maa han ikke af den Grund straks indforskrive fremmede Svende; han skal underrette Laugsoldermanden, saaledes at enhver Mester kan faa sin Part af Arbejdet at udføre, men hvis det ikke passer de andre Mestre, staar det ham frit for, med Oldermændens og

Hossidderens Samtykke, at skrive efter fremmede Svende.

Der sættes Regler for, hvorledes Lauget kan gribe ind, naar Bønhaser fusker i Haandværket og derved gør Mestrene Afbræk i Næringen. Og endelig fastslaaes det, at enhver Mester skal være forpligtet til at gøre godt, ustraffeligt og velforsvarligt Arbejde, »som Handtwerchet tilhør och medfører, och han erlig lerdt haffuer, werre sig udi Blech, Blye och Platmessing, saa icke nogen med Billighed kand haffue Aarsag der offuer at klage«.

Laugsartiklernes særlige Afsnit om Svendene indledes med en Bestemmelse om, at en Svend, der har lært sit Haandværk hos en Mester her i København, ikke maa arbejde hos andre Mestere. Kan Læremesteren ikke beholde ham længere, skal han ordne sig med ham, saa han kan rejse ud, og Svenden skal forblive udenlands i tre Aar, — er han Søn af en Mester, kan han nøjes med to Aar. Derefter kan han frit arbejde hos hvilken som helst Mester. Vil en Svend skilles fra sin Mester, skal han give Besked derom Søndag Kl. 12, men ikke paa nogen Hverdag; for den Mester, som vil afskedige en Svend, gælder en lignende Regel.

Svenden faar Kost og Logis hos Mesteren: Understaar sig nogen Svend at foragte sin Mesters Spise, Øl eller Mad, som ikke er Foragt og Last værd, ligesaa hvis han ikke indkommer til rette Tid, nemlig Kl. 10 slet om Aftenen, i sin Drukkenskab braverer for sin Mesters Døre eller i Huset, naar han er indkommet, i lige Maade om en Svend uden Forlov eller tilbørlig Aarsag udebliver af sin Mesters Hus en Nat over,

eller hvis nogen paa egen Haand gør sig en Frimandag eller andre ørkesløse Dage i Ugen og ikke lader sig nøje med de fire almindelige Kvartalsdage i Aaret, og endelig hvis en Svend lokker nogen Mesters Svende eller Folk bort fra deres Værksted, — da bøder han med en Uges Løn for hver af de nævnte Forseelser, saa tit og ofte det sker.

I Bødkernes Laugsartikler, der, som før omtalt, er fra samme Aar som Blikkenslagernes (1678), lyder den tilsvarende Bestemmelse saaledes: Ingen Bødker-svend maa tiltage sig nogen ørkesløs Dag om Ugen, hverken Mandag eller nogen anden Dag, eller ligge ude af sin Mesters Hus om Natten, uden Mesterens Tilladelse; men hver Morgen, naar Klokkeren slaar fem, skal han være paa sin Mesters Arbejde. Den, som handler herimod, bøder første Gang en halv Rigsdaler, anden Gang en Rigsdaler og tredje Gang dobbelt til de fattige; desuden skal han stande sin Mester til rette for det Arbejde, han har forsømt.

For nu at tage et samtidigt Eksempel fra Provinsen skal vi her nævne en Bestemmelse af 1679 for Smedene i Nyborg. Den gaar ud paa, at ingen Svend maa tage sig mere end fire Frimandage om Aaret, at han, hvis han uden Mesters Tilladelse er ude om Natten, skal bøde en halv Rigsdaler, og at Mesteren bøder dobbelt, hvis han fortier Svendens Udeblivelse for Lauget.

Saaledes ordnede man den Slags Forhold i 1678—1679. Hvor meget hjalp det? Lad os gaa hundrede Aar frem i Tiden, til 1778, det Aar, da de københavnske Skorstensfejere fik deres Laugsartikler. Deri indskærpes det, at ingen Svend maa udeblive fra sin

Mesters Hus længere end til Kl. 9 om Aftenen ved Vintertid og til Kl. 10 Aften om Sommeren. Bliver han ude hele Natten, skal han anmeldes for Politimesteren for efter Omstændighederne at straffes.

Frimandagen var nu især vanskelig at komme til Livs, ikke blot, fordi den laa som en stor Fristelse efter en Søndags Kalas, men ogsaa af den Grund, at den bundede i ældgammel Skik. Man betragtede ligefrem Mandagsfriheden som en lovlig Ret. Endnu den Dag i Dag tales der om *Blaa Mandag*, og det *kan* jo ogsaa hænde, at vi ser den praktiseret, enten det nu er selve Mandagen eller en anden »ørkesløs« Dag i Ugen det gælder.

»Fri Mandag« eller »Blaa Mandag« kaldtes undertiden ogsaa »Skomagermandag«. Mon Skomagerne i svundne Dage har været særlig villige til at slaa sig løs? Der kunde ialt Fald ligge en Antydning i det gamle Mundheld: »Søen tærer, sagde Skomageren, han traadte over Rendestenen og drak en Snaps.«

I en tysk Laugssang skildres Fri-Mandagen paa følgende Maade:

Am Montag, am Montag
da schlaf ich bis um viere,
da kommt mein lust'ger Saufgesell,
dann gehen wir zum Biere

Og man morer sig, selvom Mesteren ser skævt til det. Derom hedder det i en anden Vise:

Montag sind wir kreuzfidel
bei vergnügtem Mut;
sieht der Meister noch so scheel,
schmeckt es uns doch gut.

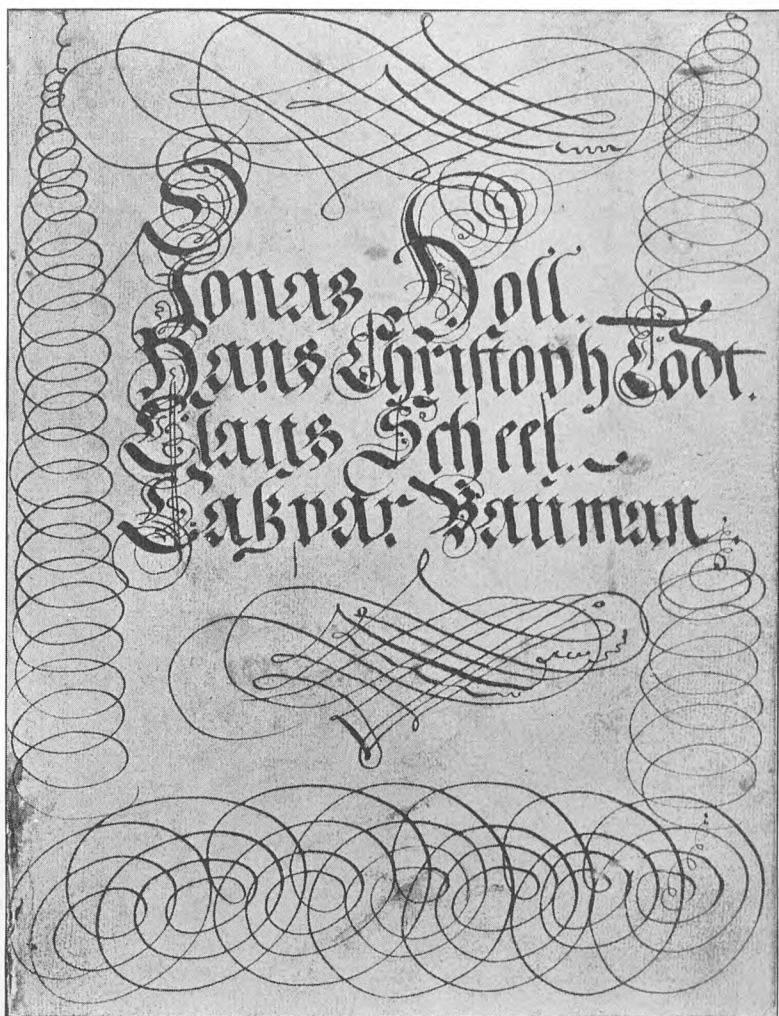
Ein volles Glas,
 Ein Mädchen zum Spass,
 und Ruh' von der Arbeit, wie schön ist das!

— Den 27. November 1678 fik Blikkenslagerne deres Laugsartikler. Ved Nytaar anskaffede de sig to Protokoller i Pergamentbind: »Ampts Meisters Buch, angefangen Anno 1679 d. 2. Jan.« og »Ampts Begebenheiten, angefangen Anno 1679 d. 2. Jan.«

Paa forreste Side i førstnævnte Bog staar, med stor og smuk Skrift, Navnene paa de fire Mestre: Jonas Holl, Hans Christoph Todt, Claus Scheel og Caspar Baumann, der udgjorde Laugets Stamme. Derefter har man efterhaanden indført Navnene paa dem, der — efter at have udført de paakrævede Mesterstykker — blev optaget i Lauget. Den første er Egidi Ninnewitz; den anden er Gottfried Fuchs, hvem vi siden hen skal omtale nærmere. De kom begge ind i Lauget 1681. Saa gaar der fem Aar, inden der optages et nyt Medlem, Søren Andersen, den 23. April 1686. Tilgangen er stadig knap: Andreas Nennowitz den 29. September 1687, Helle Olssen den 28. September 1694 — han blev Oldermann omkring Aar 1700 — og den 12. Oktober 1698 Emanuel Limburger, der nogle Aar senere afløste Helle Olssen som Oldermann og varetog dette Hverv gennem mange Aar. Indtil Aarhundredets Udgang var der ikke andre københavnske Lygtemagere end disse seks, der gjorde Mesterstykker og dermed indtraadte i Lauget, men desuden havde det optaget en Mester i Helsingør og to i Bergen, De tre Mesterstykker, der skulde udføres, var en rund Blikkugle, en Alen i Vidde og Højde, hver Halvkugle bestaa-

ende af tolv lige store Kiler, en sekskantet Messing-
Haandlygte til at folde sammen og med tilhørende
Federal samt en Agter-Lanterne, halvanden Alen høj.

— Den 6. Marts 1686 gav Kong Christian den Femte
Lauget nye Artikler. Heri nedsættes Oldermændens
Funktionstid til to Aar. Det forbydes, at Købmænd
eller andre indfører nogen Slags Blikkenslager- eller
Lygtemagerarbejde, som kan forarbejdes her, eller
sælger det fra deres Boder eller Huse eller lader nogen
løbe omkring og sælge det. »Forser nogen sig herimod
og dermed antræffes, da have de ikke alene Varerne
forbrudt til Lauget, men endog hver Gang de dermed
betrædes, give til Straf tyve Rigsdaler, vores Politi-
mester, Lauget og Børnehuset til lige Deling«. Og for
at det Arbejde, som er gjort her, saa meget lettere kan
skelnes fra det fremmede, skal enhver Mester stemple
sit Arbejde med sit eget Mærke. Giver en Dreng sig
i Lygtemagerlære, maa Mesteren have ham hos sig en
Maaned paa Prøve for at se, om han er skikket til at
lære Haandværket. Er der da gensidig Tilfredshed,
skal der oprettes en skriftlig Kontrakt mellem Meste-
ren og Drengens Paarørende. Straks ved Antagelsen
indskrives Lærlingen i Oldermændens Bog (den tid-
ligere omtalte »Klempner Lehr Jungen Ein und au-
schreib Buch«, paabegyndt 1669), nemlig for Dreng
udi fire Aar, om han giver Penge, men giver han ingen
Penge, da skal han tjene i fem Aar. Forsømmer Me-
steren at lade ham indskrive i Oldermændens Bog,
maa han bøde fire Rigsdaler til Laugets Fattige. Naar
Drengen har staaet sin Tid i Lære, maa det ikke nægtes
ham at blive Svend, om han er dygtig nok dertil; men

Første Side i »Ampts Meisters Buch«, paabegyndt 2. Januar 1679

hvis dette omtvistes, skal Oldermænden sammen med de fire ældste Mestre afgøre, om han til Svend bør antages.

Den Læredreng, hedder det videre, som er dygtig kendt for Svend at antages, skal Mesteren, som han har tjent hos, meddele Lærebrev, hvorefter han enten her eller udenlands skal paa sit Haandværk tjene tre Aar for Svend og et Aar for Mestersvend, førend han maa blive Mester i Lauget.

Dispensation er dog ikke udelukket. Den 18. Juni 1698 faar Emanuel Limburger — efter Ansøgning — ved kongelig Bevilling Mestersvendeaaret eftergivet, og uden at have staaet sit Aar som Mestersvend blev han da, efter at have udført Mesterstykkerne, optaget i Lauget, — som før nævnt den 12. Oktober s. A.

Christian den Femtes Laugsartikler paabyder udtrykkeligt, at Svendene og Drengene skal — bortset fra Spisetiderne — være paa deres Mesters Værksted fra Klokken 5 Morgen til Klokken 9 om Aftenen. Hvorledes man har at forholde sig med Hensyn til en Svends Sygdom eller hvis han dør, fastsættes paa følgende Maade: For at de Svende, som bliver syge og ikke selv har Midler til deres Underhold, desbedre kan blive hjulpet til deres Helbred igen, eller og om de dør, de da kan komme maneerligen i Jorden, skal hver Mester tilbageholde otte Skilling af sin Svends Fortjeneste hver Maaned og lægge dem i deres Laugs Fattiges Bøsse, hvortil Oldermænden skal have en Nøgle og en af de ældste Svende den anden. Heraf skal da tages saa meget, som er nødvendigt i det paa gældende Tilfælde, — hvilket de, naar de kommer til

deres Førlighed igen, efterhaanden som de noget for-
tjener, igen i Bøssen skal indlægge; men hvis de afgaar
ved Døden og slet intet efterlader sig, skal deres Be-
gravelse bekostes af samme Tidepenge.

Hvad Omkostningerne ved en saadan Begravelse
kunde løbe op til, derom faar man nærmere Besked
gennem Protokollen over »Ampts Begebenheiten«,
hvor der findes et Referat af et ganske interessant
Møde, som blev afholdt den 18. April 1688. Det over-
væredes af Raadmand Morten Nielsen, der paa Ma-
gistratens Vegne førte Tilsyn med Lauget, og Magi-
straten havde paa Forhaand givet sin Tilladelse til, at
Laugets »Geschier« blev solgt ved Auktion til Dæk-
ning af den Gæld, hvori Lauget stod til den tidligere
Oldermand, Jonas Holl. Denne, der var fratraadt
1686, mødte nu i 1688 med en Regning paa godt 14
Rigsdaler, som Lauget var blevet ham skyldigt i Aarene
1682—1686. Da Mestrene ikke havde Lyst til — i For-
ening — at dække Beløbet, vedtog man at sælge Lau-
gets Geschier, og de tilstedeværende Svende gik ind
paa, at det Underskud, der var fremkommet ved deres
Kammerat Adam Storcks Begravelse, skulde dækkes
af deres Andel i hvad der kom ind ved Salget.

De Beslutninger, der blev truffet, viser, hvor daar-
ligt det stod til med Laugets Formue. Referatet af Mø-
det fortæller i det hele saa meget om Laugets Forhold,
at det her skal gengives ordlydende efter Protokollen:

Effter en afscheed af Kiøbenhafns Raadstue (d. v. s.: Besked om en
af Magistraten truffet Afgørelse) d. 9. April Anno 1688 haffuer effter
veledse och welbr. magistratens tilladelse sambtlig mestere udi löchte-
mager laugit werrit forsamlede i oldermanden Claus Scheels huus

i dag, som er den 18. April anno 1688, och i hans tilstede werrelse, at ofverweje med huer andre det hwis deris laug kand werre til gode, och er da samme tid i weledle raadmand Morten Nielsen's hos werrelse passerit dette, som efterfølger.

Først fremblagde förige oldermand Jonas Holl sit underdrefne regensschab, laugit angaaende, paa integt och udgiffit, begynt d. 31. Martij 1682 och endit den 19. Juni 1686, hwis integt er 29 rigdaler 2 Å 4 β . och udgiffit derimod = 44 rdl. 1 Å 4 β . Hvilchit regensschab for laugsbrøderne lyderlig blef læst och dennem tilspurt, om di der med var tilfredz, hvor til di svarit der med vel at werre tilfredtz.

Och saa som mer bem^{te} Jonas Holl tilkommer effter samme regensschabs indhold = 14 rdr. 5 Å , som hand paa laugitz wegne merre hafuer udgifuut, end annamit.

Blef derpaa widere tilspurt, om en huer mestere wille fra sig erlegge proquota saa vit samme 14 rdr. 5 Å kand bedrage, eller och om mester Jonas Holl schall hafue sin betalling af laugitz gescheher saa vit denne tilkommer. Hvor til di svarit, at werre tilfredtz med, at hand af laugitz gescheher blef betalt, naar det blef soldt.

Ydermeere fremblagde mester Jonas Holl et andit regensschab anlangende en swens begrafuelsis omkaastning, nasnlig Adam Storck, hvilchen swens effterlatte formue beløber sig = 13 rdr. 5 Å 3 β . och hans begrafuelsis omkaastning 24 rdr. 5 Å 15 β . Och befündis ambit at hafue betalt merre end som godtzit kand tilstrecke = 11 rdr. 12 β . Samme regensschab bleff for swennene oplæst, saa och af dennem accepterit och gaf di deris consensse til, at bem^{te} 11 rdr. 12 β amtet af deris anpart i sølf gescheherit schulle betallis, naar det bleff soldt.

Och saasom weledle magistraten i oben bem^{te} raadstue afscheed tilslader, at laugitz gescheher paa auction maa selgis til deris gields afbetalling, da blef endydermere bem^{te} mestere och de nu tilstede werrende swenne, nemblig Berendt Wulff v. Stockholm, Jockum Lehns v. Glückstadt, Sebastian Chrim v. Waasfel (Wafel), Hans Jürgen Viertel v. Kihl (Kiel), Johan Jacob Mühler v. Brunswig, Petter Schretzmejer v. Copenhagen och Johan Wedder v. Lybeck, sambtlig til spurt, om di saaledes var tilfredz, at gescheherit saaledis paa auction blef soldt, och hwis ofuer blifuer, naar gielden blef betalt, til kommer mesterne den halfue part af, och swennene den halfue part. Hvilchit och straxens er scheid, at swennene i deris bøsse hafue nødte deris och me-

sterne under huer andre delt deris, och Jonas Holl derfor bekommit qvitering. Der til svarit di sambtlig mestere och svenne ja, hvorpaa mester Jonas Holl præsenterit samblig laugitz gescheher, som bestaar i effterfølgende specie:

Et tingeschier schab med 2 løsse och der til behørige nøgler.

En sexkantig geschillert welkombst futeral med 2 laaße och nøgler.

En bleck welkombst sparbøsse med en henglaaß for.

En crontin welkomme, wejet 10 schalpunt.

4re smaa schenck kander i form som en forborgen löchte, wejet 4^{1/2} schalpunt.

Dhrej højere mangodz, vog 4^{1/4} \mathcal{R} .

En stor crontin schenck kande, kand gaa 4re potter udi, med en copper hanne, vog 13 schalpunt.

Et crontin straff begger, paa en pot, vog 3^{1/2} \mathcal{R} .

30 stöcher sølf, som er i plader, schelster och andit, wejit 84^{1/2} lod.

Et sølf begger paa 6 lod, mesterne self tilhørende.

Noch af mester Jonas Holl lefverit til oldermænden Claus Scheel:

Først en ambts lade med 2 laaße och nøgler for.

En ambts bog til at schriffue mesterne udi.

En dito at schriffue drengene udi.

En dito til adschiellige andre ambts forretninger.

Kongl. laugs artichler med Cancellie Sejl under.

Dhrej kongl. forordninger mestere och svenne angaaende.

Hvad widere i nerwerrende forsambling er blefuen omtalt, serdeelis om svennenis tidepenge at holde udi rigtighed, dermed hafuer oldermænden at tilsee, at kongl. ma. forordning efterlesuis, som hand vil svarre til.

Lesteris aff

Morten Nielsß.

*

Det følgende Aar, 1689, afgav Claus Scheel Oldermændshvervet til Caspar Baumann. Fem Aar senere fik Baumann — for sig og Arvinger i ti Aar — af Christian den Femte Privilegium paa at udleje Lygter til Anvendelse ved Ligbegængelse om Aftenen, til

Ophængning i Gaardene og til anden Brug. Hvis nogen gik ham i Næringen, skulde vedkommende i hvert enkelt Tilfælde betale to Rigsdaler til Deling mellem Baumann og Angiveren. Ved Udlejning af de Lygter, som Baumann anskaffede med temmelig stor Bekostning, kunde han opkræve følgende Leje: ti Skilling af en stor rund Lygte med Horn i, det samme af en Lygte med Glas, seks Skilling af en af de smaa trekantede Lygter og ligesaa af en Papirlygte. I 1698 gav Christian den Femte yderligere Baumann, der nu nævnes som »voris hof blichmager«, i Henshold til et af ham indsendt Andragende, Privilegium paa at forfærdige og sælge kostbare Møbler og Galanterivarer »af træ, kaaber, meszing, tin oc blye, guld eller sølf bruneret, lige saa gode og for dend samme priis som de fra fremmede stæder kan forskrivis«. Alle disse Ting maatte han falbyde i en Bod paa Amagerstov eller paa Børsen. Hvad han fik Brug for af Billedhugger- og Snedkerarbejde til sine Møbler og Galanterivarer, skulde han — efter sit eget allerunderdanigste Tilbud i Andragendet til Kongen — bestille og lade udføre hos Mestrene i Lauget.

Caspar Baumann er stadig nævnt som den fjerde og sidste i Rækken af de Mænd, »der sig med Bekaastning haffue bemøyet, at Lauget kunde worde stiftet«, men han har aabenbart ikke været den mindst driftige af de fire.

FRA BLIKKENSLAGER TIL BRANDMAJOR

I indenfor Byens Brandvæsen spillede Blikkenslagerne en vis Rolle. De fremhævede gerne selv, at de havde særlige Betingelser for at fremstille Sprøjter, for at skille dem og for at sætte dem sammen igen. Vilde man avancere indenfor Brandkorpset, var det vist ikke den daarligste Vej at lægge sig efter Konstruktion af Sprøjter. Det mente i alt Fald en Ærgærrighed som Tømremester Georg Volmeister, der gerne vilde være Branddirektør. Han forsøgte sig med Sprøjtefabrikation, og i 1778 blev han da ogsaa Vicebranddirektør, men videre naaede han ikke.

Langt bedre var det gaaet Blikkenslager *Gottfried Fuchs*, en af Fagets vellærte Mænd. Ogsaa *han* var ærgærrig. Naar det lykkedes ham at skabe sig en betydende Position, skyldtes det dog ikke blot hans Evner som »Stræber«, men ogsaa hans Dygtighed og Flid. Hans Livsbane er ganske interessant. *Gottfried Fuchs* var ikke nogen kedelig Figur.

Fuchs er født i Breslau og gik i Blikkenslagerlære i sin Fødeby. I Juni 1680 fik han af de ældste og edsvorne i Breslau »Blikkslageramt« udstedt et Lærebrev, men han maa formentlig være udlært adskillig Tid forinden, eftersom man allerede i Begyndelsen af det nævnte Aar i København havde behandlet et Andragende fra ham om at faa Fribrev til — uden Molest

fra Blikkenslagerlauget — at maatte ernære sig ved sin Kunst og holde nogle Svende her i Byen. Fuchs havde til den Grad Heldet med sig, at han i August samme Aar af Christian den Femte erholdt Bestalling som kongelig Blikkenslager. Næppe nok var Aaret til Ende, før han fik kongelig Tilladelse til at gifte sig med Janicke Gaubs uden forudgaaende Trolovelse eller Lysning. Hun omkom otte Aar senere ved Operahus-Branden paa Amalienborg. I Navnelisten over de forulykkede finder man nemlig: Gottfried Fuchs kgl. Lygtemagers Hustru.

Der foreligger intet om, at Fuchs led nogen Molest fra Blikkenslager- og Lygtemagerlaugets Side, men han optraadte ogsaa korrekt overfor Lauget, idet han ved Paasketid 1681 udførte de tre Mesterstykker og erlagde, hvad der ved saadan Lejlighed skulde erlægges. Derom læser vi følgende i Laugsprotokollen (»Ampts Meisters Buch, angefangen anno 1679 d. 2. Jan.«):

Anno 1681 Aldi 11. April ist Gottfried Fuchs bey gehaltenem Ofter Quartal nach Aufweisung dreier Meister Stücken und erlegung der Gebühr für einem Meister erkennet und in unser Ampt auf- und angenommen worden.

Attestiren

Jonass Holl
Elterman

— Et Par Aar derefter var Fuchs ude for en ubehagelig Hændelse. En af hans Svende, Hans Linnenkamp, begik et Mord, og Fuchs og Svendens Stiffader

Annō 1681 di 11 April
Ist
Gottfried Fuchs
Der gehaltenem Oster Quartal
nach Aufweisung dreier Meis-
ter Stücken, und erlegung
der Gebühr für einem
Meister
Erkennt, und in unser Ampt
auff, und angenommen worden
Attestiren Samsoß Jell
Christian

Den Side i »Ampts Meisters Buch«, der fortæller om
Gottfried Fuchs' Optagelse i Lauget

blev dømt til at betale fuld Mandebod og Processens Omkostninger, fordi de havde ladet Morderen undslippe.

I 1686 havde den tyskfødte Løjtnant Herman Gerding, der var kommen hertil fra Bergen, faaet Udnævnelse til Branddirektør i København med en Aarsløn paa 1600 Rdlr. Det var en anseelig Løn, men han maatte selv holde to Karle og to Heste, der altid skulde være rede. Desuden fik han Eneret paa at fremstille en særlig Slags Sprøjter, der var forsynede med Lærredsslanger. Gerding døde tidligt, og Gottfried Fuchs blev da »Direktør over Brandværket«. Han fik ligeledes 1600 Rdlr. »til aarlig Løn og Underholdning for sig selv, Betjente og fornødne Heste«, desuden ti Aars Eneret paa at forfærdige og forhandle Brandsprøjter »af den nye Invention« og dertil hørende Redskaber overalt i Kongens Riger og Lande.

Branddirektøren havde Inspektionen af Gadelygterne. I December 1695 fremsætter Fuchs en Klage over, at han for Levering af Tran til Lygterne har 1000 Rdlr. til Gode, ligesom der fra hans og fra hans Folks Side foreligger et Lønkrav paa 800 Rdlr. for Tiden fra Juli s. A.

Efter nogle Aars Forløb udgav Fuchs en illustreret Vejledning vedrørende de forskellige Brandsprøjter, som han lod fremstille (Gottfried Fuchs: Anweisung zum Gebrauch der von ihm verfertigten Brandsprützen, Copenhagen, 1697). Senere, da han, som han selv siger, havde kæmpet med den ildspyende Drage i syv Aar, skrev han en Oversigt over de københavnske Ildsvaader i Aarene 1694—1700. Han udgav den i

1701 paa egen Bekostning, saa vel paa Dansk som paa Tysk. Titelen paa den danske Udgave af denne kuriøse Bog lyder saaledes: »Ulyckelige Hænders lyckelige Hindrelser, seet udi de Ildebrande, som har vaaren i den kgl. Residens Stad Kiøbenhafn saavelsom Christianshafn siden Aar 1694 til Aar 1701, hvis Udsprung, Beskaffenhed, Farlighed og Dempelse, dertil med hvad Tiid og Sted de ere hendede, i dette Skrift er optegnet og forfattet af Gottfried Fuchs, kongl. Majestæts Bestalter Brand-Directeur.« Autor oplyser paa Titelbladet, at Bogen findes til Købs hos »auth. Fuldm., logerendis i St. Peders Stræde hos Skipper Christen Rasmussøn«.

Set med vor Tids Øjne er det en pudsig Bog. Den indledes med en lang Dedikation til Kong Frederik den Fjerde, i Tidens Stil, som man kender den fra saa mange andre Steder. Branddirektøren fordyber sig i de Romeres og Grækernes Betragtninger over Ild og Vand. »Det var een Sædvane hos de Romere, at de satte Ild og Vand i Døren af Brude-Huset, hvorved Brudgommen og Bruden skulde røre, derved givende til kiende, at alting skulle nu være dem tilfællis«. Selv staar han nu (ved det Aar 1701) i Døren ikke blot til et nyt Aar, men til et helt nyt Aarhundred, — og hvad skal *han* nu stille op med Ild og Vand? Kongelig Majestæts Ære og Berømmelse staar i saa stor Flamme og straalende Skin, at om han tænkte paa at lægge nogen Ild eller Tønder til, vilde det kun være som at tænde et Lys i det klareste Solskin midt paa Dagen. Alligevel vil han lægge nogle faa Gnister til samme Æresglans' Udbredelse. Og lige saa dristig

er han med Hensyn til det vaade Element, skønt det Vand, han byder Kongen ved Tærskelen til det nye Aar og Aarhundrede, kun er *et lidet sort Vand*, hvor med han har optegnet Ildebrandene siden det Aar 1694, da det behagede Majestætens Fader at beskikke ham til Branddirektør.

Efter Dedikationen til Kongen følger en lige saa lang Fortale til Læserne d. v. s. til Byens Indvaanere. Fuchs berømmer her Kongen for de Brandforanstaltninger, der er truffet til Gavn i Fred og i Krigstid. I de følgende Linjer sigter han til det Angreb, som man var udsat for i Juli Maaned Aaret forud, da den forøenede svensk- engelsk- hollandske Flaade laa for Byen, — et Bombardement, der ikke gjorde nogen Skade: Thi der for kort Tid siden her saa ivrig blev spøget og spillet med Ilden, gjorde Gud det saa vel, at man med største Glæde i Frygten og med større Forundring i Glæden kunde se paa den Boldkasten, hvor Gud saa sær og synderlig selv greb Boldene og hindrede deres Fart, saa at vi ej havde nødig at bruge den ringeste Straale Vand.

Efter hele denne vidtløftige Indgang omtaler Fuchs en Række Brande fra den paagældende Periode, og Beretningen for hvert enkelt Aar slutter han med et lille Vers, f. Eks.:

Læs her og tænk kun saa ved dig:
Hvor snart kan det og ramme mig!

— eller et Par Linjer som disse:

Faren sender Gud os til,
Frelsen ogsaa, naar han vil.

Det opgives nøjagtigt i Rigsdaler, hvor stort et Tab hver enkelt Brand vilde have voldt — som Regel ogsaa ved at brede sig til andre Ejendomme — hvis Ilden ikke i Tide var bleven slukket ved forskellige Foranstaltninger, som nærmere omtales. Den 19. Juni 1695 udbrød der Skorstensild paa Assistenshuset; her havde man for nogen Tid siden været saa forsynlig at anskaffe sig en Sprøjte, saa Ilden blev hurtigt slukket. Men var den ikke blevet standset, vilde Branden have ødelagt det pantsatte Gods, »som ikke havde været at betale med 20.000 Rdlr.«.

Andetsteds i Bogen omtales en Ildløs hos Magister Bræmer i St. Peders Stræde, og Magisteren prises for den Forsigtighed, som han havde udvist ved at holde sit Hus forsynet med en liden Sprøjte.

Det er Branddirektøren, der taler, men Branddirektøren havde jo ved Siden af en lille Forretning med Sprøjter!

I Slutningen af Bogen lægger Fuchs sine Læsere paa Sinde, at de ikke, af Frygt for en ringe Mulkt, maa skjule en Ildebrands Opstaaen. Af Hensyn til deres eget og Naboernes Velfærd bør de straks give ham Underretning i hans Gaard paa Østergade eller melde Branden paa Raadhuset, hvor der om Sommeren er Brandvagt hver Nat Kl. 10—4 og om Vinteren allerede fra Kl. 9.

— I Begyndelsen af 1704 blev Gottfried Fuchs af Kong Frederik den Fjerde udnævnt til Brandmajor. Det hedder i Udnævnelsen, at han skal sig skikke og forholde, som det en ærekær, tro og oprigtig Brandmajor egner og vel anstaar. Det har Gottfried Fuchs

sikkert ogsaa gjort. Men »de rigtige Officerer« — Officererne i Hæren — holdt ikke af, at denne forhenværende Haandværker bar Titel af Brandmajor. Ved en Ildebrand kom det til et Sammenstød mellem ham og Løjtnant Riis, der var til Stede med en Del Baadsfolk. Da Riis piskede paa nogle Heste, saa de nær havde rendt Brandmajoren over Ende, anmodede Fuchs ham om at fare med Læmpe. Saa følte Hr. Løjtnanten sig fornærmet, og han haanede Fuchs med de Ord: »Du Majorchen, hvad er Du for en Major, Du er en skøn Major, saadan en Major gjør jeg udi.« Løjtnant Riis brugte flere andre, ligesaa usømmelige Udtryk, men Fuchs var ikke den Mand, der lod sig træde for nær. Han indgav en alvorlig Klage, — med det Resultat, at Kongen tillagde ham Rang med Majorer i Hæren. Og da en Kommission, der paa Forslag af Politimesteren, den store Astronom Ole Rømer, var nedsat angaaende eventuelle Ændringer ved Brandkompagniet, indstillede, at en vis Anders Gamborg skulde ansættes som Vice-Branddirektør hos Brandmajor Fuchs, var man paa højere Steder betænkelig ved at adjungere Fuchs en saadan Hjælper, som han ikke selv havde valgt; maaske kunde han føle sig krænket og gaa i fremmed Tjeneste. Man vilde gerne holde paa Fuchs. Han fik da kongeligt Brev om selv at udpege, hvem han maatte finde tjenlig til at blive ordineret som en Vice-Branddirektør, der »i alle forefaldende Ocasjoner og ellers ved Sprøjterne og Brandfolkenes Eksercering kunde — i lovlig Forfald eller Svaghed eller om og flere end een ulykkelig Hændelse ved Ildsvaade maatte forefalde — have fuldkom-

men Videnskab og Commando med Sprøjterne at eksercere«. Og Fuchs skulde ydermere selv afgive Erklæring om, paa hvilken Maade denne Adjunktion bedst kunde finde Sted.

Der udnævntes da en Vice-Branddirektør, og faa Aar efter blev denne tillige Vægterinspektør.

Et Sølv-Brandskilt fra det Aar, da Gottfried Fuchs blev Brandmajor, bærer et Billede af en af Tidens Sprøjter; ved Siden af denne staar en Mandsperson med en Fane i højre Haand. Ovenover læses følgende Indskrift:

Brandfanen jeg føre maa til Alles Gavn og Lempe
For de Vedkommende, næst Gud, kand Ilden dæmpe.

En særlig Opgave blev overdraget Fuchs, da man paa Rosenborg, omkring 1714, skulde ordne de kostbare Glas, som Kong Frederik den Fjerde havde bragt med sig hjem fra sin anden Italiensrejse i 1708—1709, en Gave fra Dogen i Venedig. Det var Fuchs, der forestod Ordningen af denne skønne og pragtfulde venezianske Samling under Hofmarskal v. Platens Tilsyn.

Gottfried Fuchs stod i Spidsen for Byens Brandvæsen lige indtil sin Død, i henved 30 Aar. Han var to Gange gift. Hans første Hustru omkom, som allerede omtalt, ved Operahusets Brand; hun delte altsaa her Skæbne med Blikkenslagernes Oldermænd, Jonas Holl. Med sin anden Hustru, Birgitte Nielsdatter, oprettede Fuchs den 14. August 1723 et gensidigt Testamente, som gik ud paa, at naar de begge var døde, skulde det halve af deres Bo tilfalde Hr. Predbjørn (Preben) Clausen Langsted, Sognepræst til Vester-

Aaby paa Fyen, og den anden Halvdel skulde gaa til de Fattige. Langsted, der var Student fra Aar 1700 og i 1715 var blevet Præst i Vester=Aaby, ægtede i 1723, det Aar, da Testamentet blev udstedt, den 19=aarige Anna Jensdatter Achton, Datter af en anden fynsk Landsbypræst, Jens Henriksen Achton i Frørup.

Brandmajor Fuchs ejede »Oxekopen« paa Øster=gade, tidligere en bekendt Gæstgivergaard, der, i Over=ensstemmelse med sit Navn, havde et Oksehovede — med rød udhængende Tunge — som Skilt. Senere var den Bryggergaard, og i 1699 kom den i Fuchs' Besid=delse. Gaarden indtog en Del af den Strækning paa Østergade, der ligger mellem Ranchs Hjørne og Pile=stræde.

Da det Fuchs'ske Bo til sin Tid blev gjort op, viste det sig at være insolvent; det havde en Gæld paa hen=ved 1000 Rdlr., saa der blev ikke noget til Præstefol=kene i Vester=Aaby. Præsten døde 1735, og i 1737 ægtede Enken hans Eftermand i Kaldet, Claus Peder=sen Reenberg, en Borgmesterson fra Aalborg.

Kort Tid efter Testamentets Oprettelse var Gottfried Fuchs gaaet bort. Han døde i sin Gaard paa Østergade, i Slutningen af August 1723. Birgitte Nielsdatter over=levede ham i 3—4 Aar. Gaarden paa Østergade blev ved tredje Auktion solgt til Kancelliraad Valeur for 3502 Rdlr.

Samtid og Efterslægt priste Gottfried Fuchs som en meget dygtig Embedsmand. I »*Origines Hafnienses* eller den kongelige Residensstad Kiøbenhavn i sin oprindelige Tilstand«, Erik Pontoppidans Værk fra 1760, faar han følgende Skudsmaal: »Denne Gottfried

Fuchs saaes siden i mange forefaldende Leyligheder at have været en meget vittig (d. v. s. klog), hurtig og ypperlig Mand i sin Videnskab og sit Embede, hvilket han længe forestod, og bragte ved lang Forfarenhed Brand-Væsnets Indretning til den Fuldkommenheds-Grad, at Kiendere maatte tilstaae, der fandtes i gandske Europa faa Stæder, som lignede, og ingen, som overgik Kiøbenhavn i Henseende til bemeldte Anstalter«.

— Blikkenslageren, der blev Danmarks første Brand-major, fortjente et særligt Kapitel i denne Bog, og nu har han faaet det.

TRÆK AF LAUGETS HISTORIE I DET 18. AARHUNDREDE

Blikkenslagerlauget, der gennem lange Tider repræsenterede et ret begrænset Fag og derfor kun talte saa faa Medlemmer — saa sent som i 1771 var der kun 13 Mestre —, kom igennem den første Tredjedel af det 18. Aarhundrede uden større Begivenheder. Man havde sit Besvær med dem, der fuskede i Faget, men andre Laug kendte de samme Vanskeligheder, saa deri var der ingen Særoplevelser for Blikkenslagermestrene. I 1708, da Magistraten skulde have nærmere Besked om Forholdene, udarbejdede Oldermændene, Emanuel Limburger — »stedse den høje Øvrigheds allerunderdanigste og ydmygeste Tjener«, som han underskrev sig — en Redegørelse, hvori han bl. a. klager over, at flere Borgere her i Staden ved Hjælp af Fuskere havde lavet forskelligt Slags Blikarbejde og rejste ud paa Landet med det, for ved Markederne at sælge disse Ting til en langt billigere Pris, end Laugsmestrene kunde levere dem for.

Den Arbejdskraft, Faget raadede over, var ikke saa stor, at den i 1710 kunde klare det Pontonarbejde, som blev overdraget Blikkenslagermestrene. Frederik den Fjerdes »Brigadier til Fods«, Oberstløjtnant Morten Wilster henledte da Kongens Opmærksomhed paa, at Fagets københavnske Mestre var nødt til at indforskrive en Del tyske og andre fremmede Svende.

Wilster var en dygtig Officer, hvis Ord havde Vægt. Han havde deltaget i den skaanske Krig og var senere blevet Chef for det holstenske Artillerikorps med Garnison i Rendsborg, men kaldtes i 1709 til København og fik Kommandoen over det Feltartilleri, der skulde i Krig. I 1710 var han med i Slaget ved Helsingborg og to Aar senere ved Gadebusch.

Det havde sine Vanskeligheder med at faa de fremmede Blikkenslagersvende herind, med mindre man gav dem Sikkerhed for, at de, naar Pontonarbejdet var udført, uhindret kunde rejse bort. Wilster gjorde Kongen Forestillinger i den Retning, og Resultatet blev en kongelig Ordre af 27. Juni 1710 til Præsident Hans Nansen (den yngre): at du bemeldte Blikslagermestre i vores Navn forsikrer, at samme fremmede Blikslagersvende, som saaledes til vores Tjeneste foreskrives at hid indkomne, maa, efter at forskrevne Arbejde er forfærdiget, fri og uhindret herfra rejse, og at de med behørig Rejsepasser skal blive forsynede, hvilke Rejsepasser du dennem haver at meddele, og ellers strax at give Blikslagermestrenes Oldermænd en Copi af denne vores allernaadigste Ordre under din Haand til deres desbedre Efterretning.

Adskillige af de Svende, der kom hertil ved denne Lejlighed, tog forøvrigt stadigt Ophold i København. Fra den nærmest følgende Tid stammer den i Bymuseet opbevarede Svendebog, hvis Læderbind bærer følgende Indskrift: »Gesellen Buch einer herbahren Gesellschaft der Blech Schläger in Copenhagen 1714«.

Det er tidligere omtalt, at to Mestre fra Bergen stod i det københavnske Laug. I 1733 søgte Lygtemager

mester i Christiania Johan Christopher Preiskorn Optagelse i Lauget, men man vilde ikke tage imod ham; skulde han optages, maatte han først udføre de tre paabudte Mesterstykker. Preiskorn henvendte sig imidlertid til Kongen og fik en Bevilling, hvorefter han var værdig til at indtræde i Lauget, men Laugsmestrene opgav ikke ganske Evret. De forlangte, at Manden fra Christiania dog i alt Fald skulde udføre eet Mesterstykke: en Haandlygte til at lægge sammen og et dertil hørende Federal. Det gjorde Preiskorn, og den 8. September 1734 blev dette hans Mesterstykke opvist for Lauget.

Den store Betydning, som Fremstillingen af Lygter havde for Faget, fremgaar allerede af den gængse Benævnelse »Lygtemager«. Andre vigtige Artikler var Bliklyseforme og Lysestager af Messingplade. Blikkenslagerne forarbejdede ogsaa mange Slags Køkkentøj. Hertil kom forskellige Arter af Bygningsarbejde. Der blev saaledes, alt efter som Tiden gik, en Del Arbejde med Hensyn til Tagrender og Nedløbsrør.

Om langt de fleste af Fagets Udøvere i det atværende Aarhundrede gjaldt det dog, at de sad smaat i det. Saa meget hellere slog man sig lidt løs, naar Lejlighed bød sig udover Dagen og Vejen. En Februardag i det Herrens Aar 1748 maa der være gaaet Letsind i de gode københavnske Blikkenslagere, siden de har tilladt sig at holde det Gilde, ved hvilket Traktør Conrad Neumann sørgede for deres Forplejning med Mad og Drikke. Hans kvitterede Regning findes i Laugets Arkiv. Der er opført en Snes Rd. for Maden til 30 Personer »den ersten Tag« og andre

tyve Rd. »vor eben soviel Personen den andern Tag Essen«. Saa er der »20 Bouteiller roth Wein à 2 Mk.«, »59 Boutl. Jung Wein à 1 Mark 4 Sk.«, »vor Suker, Cannel und Citronen so sie zum Wein gebraucht 2 Rd.«, dernæst over 14 Rd. »vor Bier, Tobak und Pfeiffen« begge Dage, og endnu et Par Udgiftsposter, hvoraf den ene lyder paa 2 Rd. »vor die Musikanten ihr Essen«, — her er der hverken Tale om Wein eller om Bier, saa Musikanterne har haft det lidt tørt. Den samlede Regning løb op over 78 Rd.

Sorrig og Glæde de vandre tilhobe. I Dag rød, i Morgen død. Ved Siden af Conrad Neumanns Kvittering, der fortæller om glade Stunder i Laugets Tilværelse, lægger vi en anden, som er knyttet til Død og Begravelse:

De $1\frac{1}{3}$ Rdlr., som Blikkenslager-Lauget efter Kongelig Allernaadigst Anordning af 2. Junii 1747 og gjorte Repartition tilkommer at betale pro Anno 1751 til Studenterne paa Regensen for Ligbæren, er paa Raadstuen leveret den 11. Decb. Ao. 1751.

Forfatteren af nærværende Skrift har i sin Bog om Bødkerlaugets Historie berørt Emnet *Studenterpenge*, den Afgift, som Laugene gennem lange Tider maatte svare Regensianerne for selv at kunne bortbære deres Døde. Dette Forhold er omtalt adskillige andre Steder. Den udførligste Fremstilling finder man i H. Weitemeyers Afhandling »Studenternes Ligbæring«, senest offentliggjort i Weitemeyers »Kulturskildringer fra København i det 18. Aarhundrede«, der udkom ved hans 70 Aars-Fødselsdag den 12. Februar 1916.

Da Ligbærerlauget gjorde Vanskeligheder under

Pesten i 1711, optraadte 12 Studenter som Ligbærere. Derved lagdes Grunden til den Eneret, som Regensianerne, omkring 1714, fik paa at bortbære Lig for Gejstligheden og Borgerskabet og tage Fortjenesten derved. »Fattige Lig« skulde de dog, af kristelig Kærlighed, bære for intet, og der blev forbeholdt Laugene Ret til selv at bære Laugsbrødre og deres Familie samt Svende og Drengene. Men ved sidstnævnte Ordning forringedes Regensianernes Indtægter stadig, efterhaanden som Laugene voksede i Antal — man regnede med en halv Snes nye Laug i Tiden fra 1714 til Midten af 1740'erne — og desuden klagede de akademiske Ligbærere over, at man i Laugene var tilbøjelig til at gøre Begrebet »Familje« lidt for rummeligt. I 1744 henvendte Universitetet sig da til Kongen med en Anmodning om, at Regensianerne enten maatte faa den absolute Eneret paa at bortbære Lig eller ogsaa en lille aarlig Kendelse fra de Laug, der ikke benyttede sig af deres Hjælp. Sagen gik til Magistraten, der indhentede en Erklæring fra Laugene. Disse vilde ikke vide noget af en saadan Ekstraudgift. I sin Betænkning over Sagen fremhævede Magistraten, at Laugene, ved selv at bortbære deres Lig, friede de efterlevende for Udgifter, og at fattige Enker endog fik Hjælp af Laugenes Kasser til Begravelsen; det vilde være ubilligt, om Laugene ikke stadig skulde have Lov til at bære, og blev det paalagt dem at yde en aarlig Ducør til Studenterne, vilde dette kun bidrage til at forøge de efterlevendes Sorg og Bekymring.

Der skete da ingen Forandring. Men et Par Aar derefter blev Sagen taget op paany, og med mere Held

for Regensianerne. Den kongelige Anordning af 2. Juni 1747, hvortil der henvises i Blikkenslagerlaugets Kvittering for Studenterpengene 1751, opretholdt Laugenes specielle Ligbæringsret, men tillagde Regensianerne en aarlig Kendelse fra Laugene, dog ikke udover 300 Rigsdaler i alt. Denne Udgift skulde Magistraten fordele paa Laugene i Forhold til deres Størrelse og Tilstand. For de smaa Laug blev det ikke meget. Sværdfejerne og Hattemagerne — der var henholdsvis kun 7 og 9 — slap med 1 Rd., og for Blikkenslagerne blev det, som vi har set, $1\frac{1}{3}$ Rd. Men Bryggerne, der var hundrede Mand, maatte erlægge 40 Rd. At Blikkenslagerlaugets Kvittering fra 1751 er dateret den 11. December, betyder ikke, at Lauget har smølet med Betalingen af denne Aarsafgift. Pengene skulde betales hver December Termin.

Endnu i Begyndelsen af 1790'erne optraadte Regensianerne som Ligbærere. Fra 1792 forvaltedes deres Privilegium paa den Maade, at de lejede faste Folk til at besørge Ligbæringen, men stadig havde Indtægt deraf. Først i 1860 ophævedes dette System ved Gennemførelsen af den nye Ordning af Københavns Begravelsesvæsen.

— Fra Slutningen af 1730'erne til op i 1750'erne indlod Lauget sig paa en Række Retssager. Her skal kun omtales de to mest betydningsfulde. I begge Tilfælde gik Lauget af med Sejren.

Blytækkerne, der havde faaet Laugsartikler i 1739, takkede med Blyplader. Men da deres Oldermænd havde tækt nogle Render paa Justitsraad Valeurs Gaard med Blikplader, kom det til Proces. Blytækker-

Oldermanden blev dømt til at bøde 4 Rdlr., fordi han havde befattet sig med Blikkenslagerarbejde. Han lod Sagen gaa videre, og Resultatet blev i 1748 en Dom, som opretholdt Mulkten og yderligere paalagde ham at betale Sagens Omkostninger til Blikkenslagerens Oldermænd, Johan Andreas Schmidt, med 50 Rdlr., til Justitskassen for unødigt Trætte 24 Rdlr. og endvidere til samme Kasse 5 Rdlr.

Nogle Aar senere fulgte en stor og dyr Proces med Gørtlerlauget. Tre Lygtemagermestre havde udført noget Arbejde, som Gørtlerne mente var *deres* alene. Ved Hjælp af Politi lod Gørtlerlaugets Oldermænd det paagældende Arbejde beslaglægge. De tre Mestre klagede til deres egen Oldermænd, Urban Berg. Han tog Affære, og Sagen endte med, at Lygtemagerne blev frifundet og fik de konfiskerede Sager tilbage. Men Blikkenslager- og Lygtemagerlauget, der i Forvejen var kommen i stor Gæld gennem forskellige Retssager, øgede ved denne Lejlighed Gælden med adskillige Hundrede Rigsdaler. Foreløbig klarede det sig saa nogenlunde ved Laan, men der kom den Dag, da Situationen blev meget kritisk. Oldermænd Harald Steenberg, hvis Fader var den sidste Indehaver af den gamle Bentfeldt'ske Forretning, har omtalt denne alvorlige Situation i sine Optegnelser om Blikkenslagerlauget. »Paa faa Undtagelser nær«, skriver han, »vilde hele Faget med alle dets Medlemmer ved denne Lejlighed have været bundløst ruineret, hvis ikke den bekendte Blikkenslagerfamilje Bentfeldt var traadt hjælpende til.«

Ikke alene af denne Grund, men ogsaa paa anden

Vis indtager Navnet Bentfeldt — eller Beenfeldt — en fremtrædende Plads i Laugets Historie. Forretningen blev grundlagt af Samuel Mathias Bentfeldt, der i 1731 kom hertil fra Hamborg. Denne tyske Lygtemagersvend udførte efter nogle Aars Forløb de tre Mesterstykker, som udkrævedes, for at han kunde blive Medlem af Lauget, og de blev opvist her den 24. Februar 1737. Et af dem — maaske det ældste Lygtemager=Mesterstykke, der er i Behold — blev af Oldermænd Steenberg skænket til Lauget og opbevares nu i dettes store Montre i Bymuseet. Det er en smukt udført, sammenfoldelig sekskantet Messinglygte med Hornruder og med Christian VI's Monogram udskaaet i Lygtehovederne.

Peter Mathias Bentfeldt, der var Søn af Forretningens Grundlægger, blev født den 29. Januar 1738 og opviste sine Mesterstykker den 12. August 1765. Han blev kgl. Hof=Blikkenslagermester og Kaptajn ved det borgerlige Artilleri, — var det i hele en Mand, der nød en ikke ringe Anseelse. Bentfeldt boede en Tid lang paa Hjørnet af Silkegade og Pilestræde, samtidig med at han havde Værksted i Slots=Kælderen mod Højbro. I 1785 var han Fuglekonge i det ældgamle Kompagni, som vi kender under Navnet »Det kongelige københavnske Skydeselskab og danske Broderskab«. Fem Gange var P. M. Bentfeldt Oldermænd for sit Laug. Flere andre Steder møder vi ham i Datidens København. Det Aar, da han var Indehaver af Fuglekongeværdigheden, oprettedes Klubben »Det borgerlige Selskab«. Dens Medlemstal blev fastsat til hundrede. Straks indmeldte der sig tyve — den 30. Juni 1785 —,

og den, der stod først paa Listen, var en Blikkenslagermester: Elias Schmidt. Det er, i Kraft af denne Placering, ikke udelukket, at han var Klubbens egentlige Stifter. Af de tyve første Medlemmer fra 1785 tilhørte otte Haandværksstanden. I 1788 blev Elias Schmidts Fagfælle Peter Mathias Bentfeldt Medlem af Klubben. Samme Aar stiftedes »Det forenede Understøttelsesselskab«, almindeligt kaldet »Borgervennen«; det bestaar den Dag i Dag som »Borgervennen af 1788«. Det første Valg til Repræsentationen i »Borgervennen« blev foretaget i Sommeren 1790. P. M. Bentfeldt var blandt de Repræsentanter, der blev valgt ved denne Lejlighed. Henved en Tredjedel af »Borgervennen«s Medlemmer var Haandværkere.

Fra samme Tid er det københavnske borgerlige Artillerikorps, ved hvilket Bentfeldt blev Kaptajn. Det var Brandmajor, Tømremester Boye Junge, der i 1788 fremsatte Planen om Oprettelsen af et saadant Korps, hvis Medlemmer skulde have den første Vejledning af Artilleriofficerer fra Hæren. Ved kongelig Resolution af 9. Januar 1789 blev det tilladt ham at oprette dette Korps, for hvilket han selv blev Chef. Den 19. Juni udstedte Kongen et udførligt Reglement for Korpsen, og i August s. A. bragte Ugeskriftet »Hertha« en versificeret Hyldest til Hr. Major Boye Junge fra Digteren og Lægen, Prof. Tode, der med et overraskende Rim begynder sin Hilsen saaledes:

Til Lykke, ædle Mand, nidkjere Boye Junge,
Med hæderfuldt Beviis paa Tillid af din Konge!

Pudsig-sindrigt — pudsig uden at ville være det —

skildrer Tode, hvorledes to stik modsatte Kald er forenede i Boye Junges Person: Brandmajorens, der bestaar i at slukke Ilden, og Artillerimajorens, der gaar ud paa at aabne Ilden (mod Fjenden):

Du veed med sjelden Kunst en rædsom Brand at slukke,
 Den stolte Flamme maa for dine Sprøjter bukke;
 Naar ængstig Rædsels Drøm en Gade seer i Grus,
 Du haster til, — og trygt staar hver en Naboes Huus.
 Ja, i vor Kongestad du tæmmer vildest Lue.
 Men skulde Fienden os bag vore Volde true,
 Da lærte han med Skræk, vi har i dig en Mand,
 Som, hvis han lystede, kan sprøjte Ild som Vand.

Officererne og Underofficererne ved dette borgerlige Korps skulde bestaa af »Haandværksmestre og andre skikkelige Folk«, som villigt lod sig engagere og som Chefen fandt bedst egnede dertil. De »Gemene« skulde være Haandværkssvende, uden Forskel af Profession eller Laug. Befalingsmændenes Uniform var karmoisinrød Kjole med mørkeblaa Krave, Raabatter og Opslag, gult Underfoer, gule Underklæder og trekantet Hat. Korpset formeredes i to Kompagnier. Murermester Philip de Lange blev Kaptajn ved første, Blikkenslagermester P. M. Bentfeldt ved andet Kompagni.

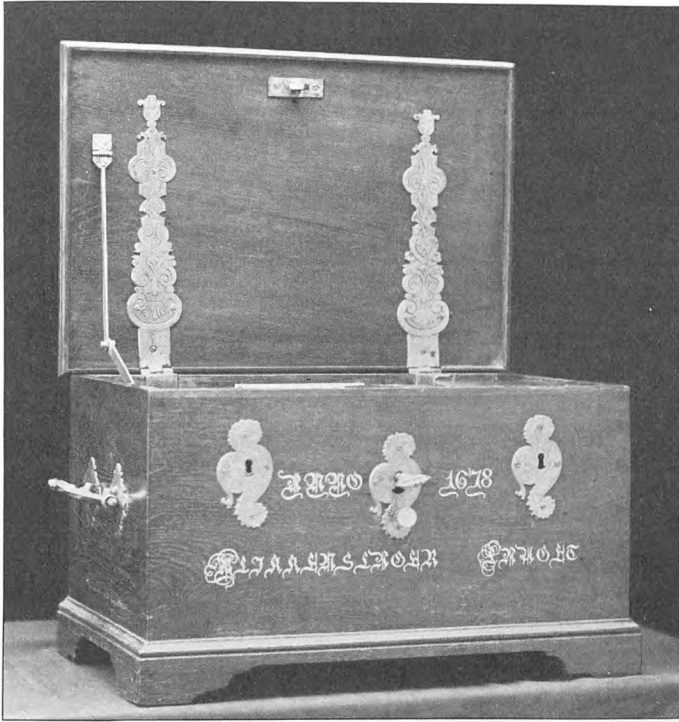
Hele Indretningen af Korpset var i sig selv hæderende for Haandværkerne. Men Reglementets Paragraph 15 indeholdt en for en laugsmæssig Betragtning meget utiltalende Bestemmelse om, at alle ved dette Korps staaende Artillerister maatte have Frihed til at ernære sig med egne Hænder af den Profession, enhver havde lært. Og der var andre særlige Fordele

ved at tilhøre Korpset. De menige Artillerister var saaledes fri for at betale Ekstraskat og borgerlig Næringskat. Alt dette satte ondt Blod. Mange Laugs- mestre betragtede det borgerlige Artillerikorps som en Fare for deres Fag. Det var Frygten for Frimestrene, der gjorde sig gældende, — Frygten for de Svende, der, uden at være optaget som Mestre i Lauget, fik Ret til selvstændigt at udøve det under Lauget hørende Erhverv (dog uden fremmed Arbejdskraft).

Om Peter Mathias Bentfeldt er der endnu det at berette, at han var en af de seks Metalhaandværkere, med hvem Kobbersmedemester («Kobbertøjsfabrikant») Jørgen Conradt raadførte sig, inden han i 1807 stiftede Institutet for Metalarbejdere. Denne Haandværkerskole blev i 1832 lagt ind under Den polytek- niske Lærestanstalt. Senere indgik den som et Led i Det tekniske Selskabs Skole.

Den 29. September 1816 døde Hof-Blikkenslageren og Borgerkaptajnen P. M. Bentfeldt. Forretningen gik nu over til tredje Generation, idet hans Søn, Peter Georg Bentfeldt, førte den videre. Virksomheden var paa Købmagergade, nuværende Nr. 30.

P. G. Bentfeldt var født 1. Nov. 1776, opviste Mester- stykker 1804 og blev, ligesom Faderen, Hof-Blikkens- slager og Oldermænd. Sidstnævnte Hverv varetog han fra 1824 til 1830, og den 31. Januar 1842 blev han valgt paany, men den 29. Marts s. A. døde han, og Fritz Meyer afløste ham da paa Oldermændspladsen. Den Bentfeldt'ske Forretning overgik til Blikkensla- germester Svend Peter Steenberg, som drev den indtil 1853. Da ophævedes den 116 Aar gamle Virksomhed.

Blikkenslagerlaugets Lade, anskaffet 1753

Saa sent som i 1870 døde Kaptajn Peter Mathias Bentfeldts Datter, Juliane Dorthea Bentfeldt, der oprettede et Legat til Støtte for »Haandværkerstiftelsen for gamle Haandværksmestre og deres Enker i trange Kaar«. Hun ligger begravet paa Assistens Kirkegaard. Hendes Forældre, P. M. Bentfeldt og Anna Margaretha Bentfeldt, f. Robbersen (1750—1836), er stedet til Hvile i St. Petri Kirkes Urtegaard sammen med fire af deres Børn: den ovenfor omtalte Hof-Blikkenslager Peter Georg Bentfeldt, Frederikke Sophie Bent-

feldt (1774—1798), Kunstmaler Andreas Frederik Bentfeldt, der døde i 1818, kun 30 Aar gammel, og Anna Margaretha Bentfeldt (1788—1834). En Søster til disse, Birgitte, var gift med Tobaksfabrikant Chr. Augustinus (1750—1808) i dennes andet Ægteskab.

Søndagen den 20. April 1902 aflagde, paa Laugets Foranstaltning, talrige Laugsmedlemmer et Besøg i St. Petri Kirke og i det til Kirken hørende interessante Gravkapel. Ved denne Lejlighed hædrede man Minde om den gamle Blikkenslagerslægt Bentfeldt ved at henlægge en Palmedekoration paa dens Begravelsesplads.

En af Peter Mathias Bentfeldts Samtidige var Johan Georg Schmidt, ligesom han Hof-Blikkenslager, Skydebroder, Fuglekonge (1753), Oldermænd (valgt i 1753 og i 1763) og Medlem af »Borgervennen«. Han tilhørte ogsaa det i 1785 oprettede »Selskab for Borgerdyd«, der skabte Borgerdydskolen. J. G. Schmidt, der var født 1712 i Halle, fik Borgerskab i 1743 og døde i 1791.

Fra Schmidts første Oldermandsperiode stammer Laugets Lade. Den blev anskaffet i Slutningen af 1753. Snedkermester C. F. Butze udførte den i Egetræ. Laden kan ikke siges at være noget Pragtstykke. Paa Forsiden er med blaa Bogstaver malet:

Anno 1678
Blikkenslager-Lauget.

Dette blev gjort i 1890'erne, ved en Istandsættelse af Laden.

I Aaret 1788 anskaffedes en Sølv-Velkomst, bekostet

Velkomsten fra 1788

af Mestre og Svende. Indskriften fortæller, at »Dieser Wilkom ist gestiftet von Meister und Gesellen den 5. Maj 1788. Von folgenden Meister: J. D. Schmidt, Eltermann (d. v. s. Johan Daniel Schmidt, der var Oldermænd fra 1775 til 1789), J. G. Schmidt, P. M. Bentfeldt, C. H. Fith, R. Løser, J. F. Dildroph, E. Schmidt, M. P. Erichsen, G. Petersen, J. F. Seyboth, J. H. Stange«. — Derefter følger Navnene paa en Række »gemachte Gesellen« (d. v. s. Svende, som havde underkastet sig et særligt Ceremoniel): I. F. Møller v. Bremen, I. P. Schimmelpfennig v. Königsberg, P. S. v. Leyen v. Dantzic, I. G. Börner v. Dantzic, og endelig Navnene paa ni »Jüngere«. Topfiguren, der er anbragt paa Laaget, holder en Fane i Haanden og bærer en Sabel med Bogstaverne C. W., som formentlig hentyder til den Sølvmed, der har udført Velkomsten; han hed H. C. Winther og boede paa Amagertorv. Paa Velkomsten er hæftet fem Sølvskilte — et af dem bærer P. M. Bentfeldts Navn — og en Sølvmedaille med Indskriften:

Gott war mit uns
 Hanseatische Legion
 Dem vaterländischen Kampfe
 1813. 1814
 Zum Andenken.
 Lübeck, Bremen, Hamburg.

Baade Laden og Velkomsten er deponeret i Bymuseet, hvor Blikkenslagerlaugets store Samling indtager en fremtrædende Plads.

DA BLIKKENSLAGERLAUGET KOM FOR KOMMISSIONEN

I de to sidste Decennier af det 18. Aarhundrede var Forholdet mellem Mestre og Svende ofte meget vanskeligt rundt om i forskellige Laug. Mestrene besværede sig over adskillige Svendesikke, som var indført hertil fra Tyskland. Man hørte forøvrigt ogsaa fra Svendenes egen Kreds en og anden Klage derover. Men i alt væsentligt var det Modsætningsforholdet mellem Mestrene paa den ene og Svendene paa den anden Side, der gjorde sig gældende. Løn og Arbejdstid var ikke de store Stridsspørgsmaal. Hvad Svendene anførte, var særlig bygget paa den Betragtning, at gamle Laugsbestemmelser eller Sædvaner i mange Tilfælde begunstigede Mesteren i en urimelig Grad. Saaledes klagede man i nogle Fag særlig over, at Mestre og Svende ikke var ligestillede med Hensyn til Opsigelsesretten. Der blev fremdraget Eksempler paa, at en Svend, som efter lovlig Opsigelse havde sagt sin Mester Farvel, ikke maatte tage Plads hos nogen anden Mester, før han i 3 Maaneder havde været borte fra Byen. Indenfor Blikkenslagerfaget var det galt med de Sikke, der knyttede sig til Anerkendelsen som »gemachter Gesell«; her kunde man se baade en Mester og en Svend besvære sig derover. En anden Klage indenfor Blikkenslagerlauget tog Sigte paa det Forhold, at *gifte* Svende blev udelukkede fra at nyde godt

af Laden, skønt de havde betalt deres Tidepenge, — den Afgift, der svaredes til Laugskassen.

Det gjaldt nu ikke Blikkenslagerne alene. Et særlig udpræget Eksempel paa Modviljen mod gifte Svende møder man i Snedkerfaget. I 1780 henvendte Snedkerlauget sig til Kongen med Klage over forskellige Misbrug, der gør sig gældende blandt Svendene. Tidligere var — hedder det i denne Henvendelse — gifte og ugifte Snedkersvende at anse som eet Slags. Men den Mester, der stod for Arbejdet ved Opførelsen af Christiansborg, havde betegnet de gifte Svende som »Vilde«. Det var nu saa længe siden, men denne Benaevnelse havde holdt sig og foraarsagede baade Mestrene og de gifte Svende stor Skade, »da de fremmede hertil rejsende Svende Tid efter anden have bragt det saavidt, at ingen af dem en Tid lang tilbage har villet eller tør understaa sig til at arbejde med en saakaldt vild Svend udi eet Værelse eller Værksted, ligesom at de kunde være enten smitsomme eller uærlige for det de ere gifte«. De fremmede Svende har ogsaa indført den Ordning, at en Svend ikke maa bære et Stykke Værktøj fra sin Mesters Hus hen til et Arbejdssted ude i Byen. Mesteren maa lade en Læredreng gaa med Værktøjet bag Svenden eller leje en Karl dertil — eller selv bære Værktøjet for Svenden!

Forholdet var saa spændt, at der i 1781 blev iværksat en Snedkerstrike, som strakte sig over et halvt Aars Tid. Til dens Afslutning bidrog maaske i nogen Grad den Omstændighed, at en stræng Fængselsstraf efter kongelig Befaling ramte to Snedkersvende, som ved et Møde i Lauget havde opført sig mindre pænt under

Oplæsningen af et Reskript. Man kan slutte sig til Stemningen paa dette Laugsmøde, naar man hører, at den ene af de to Snedkersvende trodsigt havde sat sig ovenpaa det Bord, ved hvilket Raadmanden, Olsdermanden og Mestrene var forsamlede, — og havde vendt Bagdelen til dem.

— De Forhold, der knyttede sig til Begrebet »Gemachte Gesellen«, vakte Røre om Blikkenslagerfaget. En Blikkenslagersvend gav i 1793 følgende Fremstilling: Der er to Slags Blikkenslagersvende, gemachte Gesellen og Jüngerne. For at blive gemachter Gesell, som er af et større Fortrin, udfordres: at Candidaten, som forlanger dette Æres-Navn, maa paa sin egen Bekostning gjøre en kostbar Anretning for samtlige Mestre og deres Fruentimre, hvor da Candidaten, lagt paa en Bænk, bliver ynkeligen skruphøvlet, og undertiden nedstødt paa Gulvet; siden indsmøres han med Fedt og Kønrøg over det hele Ansigt, derpaa skal han friseres af en af de tilstedeværende med en Trækam og hans Haar med en Mængde Hvedeklid overdrysses; derpaa kommer En, som skal forestille Tand-Doktor og siger: »Mein Sohn, ich habe gehört, das du hat faule Zäne, ich must dich ein Zahn ausziehen«. Derpaa maa han gabe, og En derpaa er strax færdig og slaar ham et Æg lige i Munden. Han bliver stundom overhældt med Vin, stundom med Øl, eftersom Raad og Lejlighed er til; foruden mangfoldige andre hemmelighedsfulde Ceremonier, som Jüngerne slet ikke maa være til Stede ved. Den Tortur har enhver maattet udholde, som paa Mesterstykke har villet blive Mester.

— Denne Beskrivelse finder vi i »Sandhedens rene Sprog« frimodig fremsat i en historisk Fortælling, aftvunget ved Blikkenslagermester Johan Daniel Schmidts Fremgangsmaade mod Blikkenslagersvend Poul Samuel Leyen og af denne selv forfattet til det ædeltænkende Danske Folks Bedømmelse. Kjøbenhavn 1793. Trykt hos Graaes Enke, boende i Klosterstræde 70«.

Mester Johan Daniel Schmidt kender vi. Det var i hans Oldermændstid, at Laugets Velkomst blev anskaffet. Poul Samuel Leyen har vi ogsaa truffet før. Han staar opført paa Velkomsten som P. S. v. Leyen fra Danzig, en af de gemachte Gesellen. Hans »historiske Fortælling« er skrevet i Stadens civile Arresthus, hvor han sad som Gældsarrestant. For omtrent 20 Aar siden — fortæller han — kom han i Condition hos Johan Daniel Schmidt, og han forrettede her sit Arbejde som en tro og duelig Svend. Saa skete det, at Laugsmestrene »vilde have et Gemach-Gemachter-Gesellschaft oprettet«. Seks Svende skulde creeres af Oldermænd Schmidt som gemachte Gesellen, »hvilke — o, glimrende Tillokkelse! — skulde for Fremtiden anses for Laudabiles med Destinction«. Schmidt vilde have Leyen med iblandt disse, og da Leyen ikke havde Raad til at betale Omkostningerne, tilbød Schmidt ham de fornødne Penge. »Jeg var enfoldig nok til at tage imod Tilbudet for at kunne blive Gemachter-Gesell. Saavel mine som mine Med-Candidaters Penge blev ganske rigtig fortærede ved Dans og kostbar Anretning, jeg vil langt fra ikke sige Svir, af Amtets Mestre og deres Fruentimre, tilligemed deres forsam-

lede Geseller. Alt hvad jeg havde tilbage for dette kostbare Gilde varen Gjæld hos Johan Daniel Schmidt, som han selv siger paa 28 Rdlr., hvilken Summa, som bemeldte Schmidt selv var mig saa gunstig at være meddelagtig i at fortære, har formedelst Tidernes nærværende Conjecturer gjort mig til en arm Synder, en Arrestant i Slutteriet; at jeg afarbejdede noget af min Gjæld, det veed jeg, men nu er den voxet anseelig . . .»

Leyen fortæller videre, at han, nogen Tid efter at den omtalte Højtidelighed havde fundet Sted, blev »bortlaant« til kgl. Hof-Blikkenslager Schmidt (det er den tidligere omtalte Johan Georg Schmidt, der døde 1791). Da »denne grundgode og retskafne, nu salig afdøde« Mand opsagde ham Conditionen, søgte han tilbage til Johan Daniel Schmidt, der dog ikke vilde modtage ham, skønt han tilbød at afarbejde sin Gæld. Hans Kreditor gjorde overhovedet ikke Paa-stand paa Tilbagebetaling, før Leyen, efter at have arbejdet i Lübeck, i 1792 var bleven forskrevet til København i Condition hos Blikkenslagermester Henning Irgens, »som af højkongelig Naade var bleven Mester uden at gjøre Mesterstykke«. Saa kom den ene Stævning efter den anden, og det endte med, at Leyen blev sat i Slutteriet som Gældsarrestant.

Jeg havde aldrig tænkt mig, erklærer Leyen, at en Amtsmester, en agtet anseelig Borgermand, skulde behandle mig saa haardt, da jeg kuns er en usel og luvslidt Blikkenslagersvend, som arbejder paa en andens, men tillige brav Mands Værksted. — Efter Leyens aabent udtalte Mening er det slet ikke for Gældens Skyld, at Schmidt er faret saa haardt frem. Forfølgelsen

er iværksat, ene og alene fordi han arbejdede netop paa *Mester Irgens' Værksted*. Hans nuværende Mester vilde gerne hjælpe ham ud af Elendigheden, men som Begynder staar Irgens selv ofte og mangler Penge.

Leyen har som Motto for sin Fremstilling af hele denne ejendommelige Affære sat de Ord: »Haver jeg talet Usandhed, da overbevis mig om, at det er Usandhed.« Hvad han nu end betyder som Sandhedsvidne med Hensyn til alle Enkeltheder, saa var Irgens i alt Fald ilde set indenfor Faget, fordi han — ved kongelig Bevilling af 22. Juni 1791 — var bleven Mester i Lauget uden at have gjort Mesterstykke. Dette var de zünftige Mestre en Torn i Øjet, og Oldgesellerne har ogsaa, efter hvad han selv beretter, staaet ham imod. Alt dette kan jo nok have bevirket, at man søgte at ramme Mester Irgens ved at sætte en af hans Svende i Gælds fængsel; det vilde stemme godt nok med hans egen Beretning om, at han ved den saakaldte »Omskue ning« stadig blev sprunget over, naar det var hans Tur at faa tilrejsende Svende henvist til sig. Oldgesellerne vilde ikke »omskue« til ham, og i 1794, da Blikkenslagerlaugets Svende skulde møde for Kommissionen af 11. August s. A., gav Oldgesellerne ikke Irgens' Svende nogen Meddelelse om Tilsigelsen. I en Skrivelse til Kommissionen klagede Henning Irgens alt i alt over følgende Forhold: at man forbigik ham ved Omskueingen, at der til at blive Oldgesell ud krævedes flere Dages Traktement, at hans Svende aldrig blev tilsagt, fordi de ikke kom paa Herberget og altsaa ikke fortærede noget dér, at Mesterstykket ved Blikkenslagerlauget kostede 100—150 Rdlr., at

gifte Svende blev udelukket fra at nyde godt af Laden, og at Mestrenes Lade ikke ejede det, som den efter hans Mening burde eje.

Anledningen til, at den omtalte Kommission blev nedsat, var den store Strike, som udbrød i Sommeren 1794. Den varede ikke saa længe som Snedkerstriken i 1781 — kun 14 Dage — men til Gengæld var den langt mere omfattende. Uroen opstod blandt Tømrersvendene, og herfra bredte Striken sig til flere andre Fag. Ved Kommissorium af 11. August nedsattes da Kommissionen, der skulde undersøge Svendenes Klager, høre Mestrenes Forklaring og stille Forslag om »de Forholdsregler, som efter Omstændighederne kunde anses mest bequemme til at rette Mangler i Laugsindretningerne selv, ifald saadanne maatte findes, og at forhielpe de forurettede til Fyldestgiørelse, dersom nogen virkelig maatte være fornærmet.«

Højesterets-Justitiarius, Konferensraad Cordsen var Formand for Kommissionen, der iøvrigt bestod af fem høje Kollegie-Embedsmænd og fem Repræsentanter for Byens Styrelse, nemlig tre Magistratsmedlemmer og to af »de 32 Mænd«. (Københavns daværende Borgerrepræsentation). I denne Kommission, der skulde behandle Haandværkets Forhold, sad ikke en eneste Haandværker! Men det maa siges til Kommissionens Ros, at den gjorde sig megen Umage for at sætte sig ind i Sagerne, og at den viste sig forstaaende paa mange Punkter, baade overfor Mestrene og overfor Svendene. Mestrene syntes jo nok, at Kommissionen var Svendene altfor venligt stemt, særlig med Hensyn til Fri-

mester-Institutionen, og man forstaar, at Laugsme-
strene, der frygtede foren Ophævelse af Laugsvæsenet,
ud fra deres Forudsætninger maatte reagere stærkt
paa dette Punkt, men der er ingen Tvivl om, at Kom-
missionen ærligt stræbte efter at gøre Ret og Skel i
Overensstemmelse med humane Synspunkter. Man
bør saaledes ikke glemme, hvorledes »Laugskommis-
sionen af 1794« fik gjort Ende paa det uværdige og
urimelige Forhold, at Haandværkerne stod udeluk-
kede fra »de 32 Mænds Forsamling«.

Kommissionen handlede hurtigt. Det kongelige
Kommissorium var den i Hænde den 11. August Kl. 7
om Aftenen, og endnu samme Aften samledes den i
Konferensraad Cordsens Hus (Gothersgade Nr. 5,
nuværende Nr. 14), hvor et Par Repræsentanter for
Tømrersvendene var tilsagt. I Naboejendommen,
Gothersgade 7 (nu Nr. 16), boede dengang Blikkens-
slagerlaugets Oldermænd, R. Løser. Næste Formiddag
begyndte Kommissionen sine ordinære Møder »paa
det kongelige Palads bag Slottet«, (d. v. s. Prinsens
Palæ). Efterhaanden mødte Svende og Mestre af de
forskellige Fag efter Tilsigelse. Blikkenslagersvendene
indfandt sig den 13. August Klokken 5 Eftermiddag
sammen med Svende fra en Snes andre Fag. Af disse
havde kun Nagelsmedesvendene deltaget i Urolig-
hederne. De fik — i Lighed med hvad der skete over-
for andre Deltagere i Strikebevægelsen — en alvorlig
Formaningstale, medens man bevidnede de andre,
deriblandt altsaa Blikkenslagersvendene, »Hans Maje-
stæts Tilfredshed og Commissionens samt Medbor-
gers Agtelse for deres rolige og anstændige Adfærd«.

Paa Spørgsmaalet om, hvorvidt de havde noget at klage over, fremkom Blikkenslagersvendene ikke med nogen Klage, og da man spurgte om Bekostningen ved Mesterstykker, forklarede de, at de ikke vidste, hvad disse kostede ved deres Laug.

Blikkenslagersvendene maa siges at være optraadt overmaade spagfærdigt. Saa meget mere havde Mestrene paa Hjærte, da Turen kom til dem og da deres Oldermænd, Robert Løser, fik Pennen i Haand. Blikkenslagermestrene mødte efter Tilsigelse den 19. August om Eftermiddagen og erklærede, at de »vilde indkomme skriftlig«. Den 8. September modtog Blikkenslagerlauget et Cirkulære fra Kommissionen, og den 1. Oktober indsendte Lauget sin skriftlige Redegørelse.

Kommissionen havde allerede stillet Tømrersvendene i Udsigt, at den vilde anbefale følgende Ordning: at en Haandværkssvend, naar han i fire Aar havde arbejdet som Svend, maatte nedsætte sig som Frimester og tage Borgerskab derpaa, og at han, naar han i fire Aar havde været Frimester, uden at gøre Mesterstykke maatte faa Borgerskabsbrev som Mester med Ret til at holde Svende og Drengene og til at oplære disse sidste til Svende.

Af de Bemærkninger, hvormed Kommissionen motiverer sin Stilling i denne Sag, skal vi her citere et enkelt Afsnit, baade fordi det i sig selv er meget karakteristisk og fordi Blikkenslagerlauget tog det op til særlig Behandling i sin Erklæring:

»Det forekommer Commissionen, at 4 eller flere Aars Arbejde som Frimester blev et sikkrere Mesterstykke

end det, som nu forevises Magistraten. Thi det falder neppe nogen ind, som hos en Mester bestiller Arbeide, at søge Underretning paa Raadstueskriverstuen, om den eller den har gjort et godt Mesterstykke. Derimod er det naturligt, at enhver, fra Arbeider, som han seer forfærdiget for andre Medborgere, bedømmer den Mands Duelighed, som har gjort Arbeidet, og kan bedømme det med saa megen mere Sikkerhed, naar det er gjort med Mesterens egne Hænder. Heraf følger, at ingen Friemester kan vente stor Søgning, dersom hans Arbeide som Friemester med egne Hænder ikke har været godt og udmærket, hvorefter igen følger, at den uduelige Friemester ikke kan finde nogen Fordeel ved at sætte sig ned som virkelig Mester og holde Svende og Drengene, thi naar han ikke faaer mere Arbeide end han selv kan forrette, bliver det Tab, og ikke Fordeel for ham at holde Svende og Drengene. — Og, skulde en, der har sat sig ned som Friemester, være saa uduelig, at han ikke kunde faae saa meget Arbeide, at han deraf med egne Hænder kunde ernære sig, blev Følgen denne, at han igien maatte søge Arbeide som Svend, — kort sagt: Duelighed, Arbeidsomhed og Flid ville bestemme enhvers Skiæbne.«

Blikkenslagerlaugets udførlige Skrivelse, der var indkommet den 1. Oktober og som Juleaftensdag 1794 blev fremlagt i Kommissionen, er fortræffeligt affattet. Der er megen Værdighed over Laugets Holdning, og alligevel taler man frit fra Leveren. Det interessante Tidsdokument*) skal her gengives i sin Helhed:

*) Skrivelsen findes i Rigsarkivet (Bilag Nr. 66 i Pakken »Dokumenter til Forhandlingsprotokol 1794—98«. Danske Kanc's Ark. Skab 14 Pakke 363).

Underdanig Pro Memoria.

Udi gunstig Skrivelse af Sde huj. har det behaget Den høye Commission, over 2de os tilsendte Udskrifter af Commissions Protocollen, at forlange Blikkenslager Laugets Betænkninger og Dplysninger, som ere disse:

Blikkenslager Lauget kan ikke andet end falde i Forundring over, at Commissionen kunne blive rørt over vore Svennes Tilstand, endskiøndt høy Samme selv i det andet Udskrift tilstaar, at Blikkenslager Svennene ikke ankede over nogen Laugs Anordning eller Indretning; følgelig slutte vi deraf, at de ikke have frembragt nogen Klage, hvortil vi ere overbeviste om, at de ikke have haft ringeste Årsag; thi en Blikkenslager Even har Natteleye i Huiset hos Mesteren, spiser ved hans eget Bord med ham og hans Familie, og har desuden ugentlig i Løn i Almindelighed 1 Rdlr., hvorlidet endog Mesteren endog haver for dem at bestille, og naar Arbejde indløber, er deres Fortieneste, naar de ere slittige, 2 à 3 Rdlr. om Ugen.

a) det kan altsaa ikke blive nogen Even, der indseer sin egen Fordeel, til mindste Nytte, efter 4 eller fleere Aars Forløb at blive Frie Mester. De, som ville benytte sig af dette Commissionens Tilbud, ere ikke andre end de, som formedelst Dovenskab eller Lidelighed ikke kunne faae Arbejde hos nogen Mester. Disse ville nok tage imod Tilbudet og gjøre Lauget nogen Afbræk uden at være sig selv eller det almindelige til mindste Nytte. — Dette beviiser de, som enten formedelst at have staaet i Kongl. Militair Tjeneste, eller af andre Årsager have erhvervet sig Frihed at arbejde med egne Hænder, hvorledes de, ved at lade ombære og faldbyde deris Arbejde paa Torvene, i Gader og Stræder, ja ind i Huisene med, gjøre Laugs Mesterne Skade og Afbræk uden at gavne sig selv, da de ere og blive Prækkere og Staadere; og uagtet de have deres Frihed, ere de dog strax villige og finde deres Regning ved at arbejde hos een Mester, ifald nogen vil tage imod dem. Følgelig

b) vil der af disse Frie Mestere efter 4 eller fleere Aars Forløb vel ikke være mange, der kunne holde Svenne og Drengene eller være i Stand til at tage Borger Brev, som Laugs Mestere, og hvad udmærket Arbejde ville disse Stympere vel gjøre i deres 4 Frie Mester Aar, som kunne af Publicum ansees som Mester Stykke? Derfor er det sikrere, paa det at Kunststerne kan forfremmes og Kludderie og Fusterie afstafes. at der i Følge Laugs Articlerne bliver gjort Mester Stykke.

Vi troe med Commissionen: at forespørge sig paa Raad Stue-Skriver Stuen, om den eller den har giort et got Mester Stykke vil neppe falde nogen ind, som hos en Mester bestiller noget Arbejde; men det er heller ikke Magistraten eller Raad Stue Skriveren, som skal bedømme et Mester Stykke, det er Lauget, som bedømmer det, om det er got, og derefter, naar det er i Lauget antaget, bliver det foreviist Magistraten, den Dag da den unge Mester sværger sin Borger Eed og faar sit Borgerskab.

At ellers ingen Frie Mester kan vente stor Søgning, dersom hans Arbejde som Frie Mester med egne Hænder ikke er udmærket og godt, det nægte vi aldeles ikke; men hvad udmærket Arbejde skal Frie Mesteren vel kunne giøre? Det er en soleklar Sandhed: at ingen, som bliver Frie Mester, kan paa egen Haand giøre et got Stykke Arbejde, de ere alle, enten løbne fra Mesteren for tiidlig og hængt sig efter Fruentimmer; de ere blevne Soldater eller borgerlige Artillerister, førend de have lært noget retskaffens; eller de ere doyne og liderlige Companer, som ingen Mester vil have i sit Hus eller i sit Arbejde.

Marsagen, hvorfor saadanne ifkun lære lidet, er, at vi ikke kan faae andre til at lære Professionen end fattige Folkets Børn, som ingen Dpdragelse haver haft eller ere vante til at tænke viidere frem, end at leve hen i Armod; de tragte kuns efter at blive Sven, skaffer sig imidlertid een Kiæreste; taler Mesteren til dem, at de skal lære noget, svare de: at de sagtens kan lære saameget, at de kan blive borgerlig Artillerist eller Frie Mester; og naar de saa i Armod og Udselshed have hudlet sig igiennem i 4 Aar, hvad duer de da til? og kan en Mester da være tient med dem, om de ville arbejde som Svenne igien? og kunne de da ernære Kone og Børn med den Ugeløn, som de kunne fortiene?

Vi troe meget giærne, at den høye Commissionens Hensigt med at foreslaae Svennene, at de efter at have arbejdet i 4 Aar som Svenne kunne blive Frie Mestere og efter at have været Frie Mestere i 4 Aar kunne blive Mestere i Lauget, uden at aflægge viidere Prøve paa deres Duellighed eller at giøre Mester Stykke, har været meget god og er giort i den allerbeste Meening, da Commissionen derved har tænkt at opmuntre alle Svenne til Flid, Duellighed og Industrie; men det er langtfra ikke Beyen eller Middelstet til at opnaa dette Maal. Enhver Idiot troer, at han er en Kunstnere og kan giøre alle Ting, og stolende paa Forsynet sætter han sig hen som Frie Mester. Som et Beviis paa vores Sætning, ville vi allene bede Commissionen om at viise eller nævngive os een

eeneste Frie Mester, som ikke er en Prakker og ligger i Skarnet med en Flok nøgne og usle Børn, som siden bliver Staten til Byrde.

Ney! Tanken allene om Mester Stykket driver den fornuftig tæn- kende Sven til at gruble paa Professionen og at anspænde alle Sindets Kræfter til med Flid at lægge sig efter at lære, hvad dertil hører. Mester Stykket er den Drive-Fiæder, som har hjulpet og bragt Blik- kenslager Professionen til den Høyde af Fuldkommenhed, som den nu virkelig har opnaaet her i Hoved Staden, og uden Hensyn til Mester Stykket havde man endnu ikke tænkt viidere end at blive ved den gamle Slendrian uden at have nødig at lære at tegne. Den, som aldrig tænker viidere end at lade Dag komme og Dag gaae, han bliver en Stymper, saalænge han lever, og ved ham skal aldrig Kunstnerne eller Flid og Duelighed tiltage, og langt fra ikke det almindelige Beste befordres.

At Evennene have for Commissionen forklaret, at de vare uviidende om, hvad et Mester Stykke koster, er mueligt. Placaten af 1ste Sep- tember 1762 bestemmer 10 Rdlr., foruden hvad der betales til Older- manden for Bærk-Løys og Bærkstæd, imedens der arbejdes paa Mester Stykket. Den, der har gjort Mester Stykke, veed, at det er gandske billigt, da Lauget er gandske eenig deri, ikke at bebyrde Styk Mesteren med ringeste Udgift til Tractamente eller deslige, saa at han ey har Harsag til at klage over, at det er bekosteligt, eller at vi lægger Hindringer i Beyen for den, som vil viise, at han har lærdt noget og kan gjøre et Stykke Arbejde, som kan kaldes værdt at blive Mester paa.

At Mester Stykker og Laugs Indretninger ikke gjøre Skade i en Staat, viiser den Fremgang, Professionerne gjøre i Residencen; i Norge og de fleeste danske Kiøbstæder derimod, hvor enhver kan nedsætte sig og tage Borgerkab paa sin lærdte Profession, ere Handværkerne ikke i Floer. Vi kiende i Norge 3de, ikke allene gode men og meget habile Mænd, hvis Fædre og Lære Mestere have gjort Mester Stykke her i Staden; disse udlære ingen Dreng, da de siige: at Drengene ville nedsætte sig straks hos dem, saasnart deres Lære Aar vare forbie, og dette ville vel og her med Tiden blive Følgen af Frie Mesteriet, da næsten alle de, der lære Professioner, ere fattige Børn, hvoraf een stoer Deel klædes af Mesterne, og ere dem, saalænge de staaer udi Lære, ikke til nogen synderlig Fordeel. Formuende Folkes Børn, der egentlig kunne hielpe til Professionernes Opkomst, lære ikke Handværker, da samme ikke agtes og mindre ville blive agtede ved Frie Mesteriets Indførsel. De lære

Handelen, som agtes meere, da deres Forældre viide, at deres Børn, naar de ere bleven Borgere, kan indkomme blandt Stadens 32 Representanter og siden i Raadet, hvorfra den talrige Classe af Borgerne, som er Professionisterne, gandske er udelukket.

Til endviidere Beviis paa, at Laugs Indretninger og Laugs Rettigheder ikke ere skadelige i en Staat, anføres, at i Petersborg, hvor enhver for at befolke Staden havde Lov at nedsette sig og frit drive sin lærte Profession, har man for et Par Aar siden, for Ordens Skyld begyndt at indrette Lauge; om man der med alle Lauge er kommen i Stand, viide vi ikke med Visshed; men det viide vi, at Blikkenslagerne i Petersborg have deres Laugs=Articler og Laugs Rettigheder.

Som en Forbedring i vores Laugs Indretning bede vi den høje Commission at bevise os den Gunst ved Indberetningen herom til Hans Kongl. May.¹ at udvirke for os, at den 4de Post i vore Laugs=Articler allernaadigst maatte blive forandret derhen, at naar en Euen melder sig at ville giøre Mester Stykke, at Lauget da, i Stæden for det befalede gamle Mester Stykke, som ikke, naar det er færdigt og oppviist, er den unge Mester til nogen synderlig Nytte, maa give ham en anden Op-gave, enten paa en Vase eller andet Ornament=Stykke af Blik, Messing eller Jern, samt at den Clausul, som i samme 4de Post allernaadigst ommeldes, nemlig: at det skal oppviises uden nogen Farve eller Laqvering, maae vedblive. Naar saadant et Mester Stykke er i Lauget foreviist, bede vi endviidere, at det til Bedømmelse maae for Bygnings Accademiet foreviises og derfra, med een Attest om dets Bestaaffenhed gelejdet, foreviises Magistraten, naar den unge Mester tager sit Borgerskab. For saadant et Stykke kan han ikke allene faae det for Materialierne udlagte igien, men endog sin Umage og Arbejds Løn betalt.

Saaledes indstille vi, paa heele Laugets Begne, disse vore Indberetninger og Forestillinger til den høje Commissions Bedømmelse og nærmere til Hans Kongl. May.¹ viidere giørende Demonstration.

Kiøbenhavn den 27de Septbr. 1794.

Underdanig

N. Løser.
Elder Mand.

H. P. Erichsen.

J. F. Sebaoth.

Til Commissionen angaaende Uordener, som ere indtrufne i adskillige Lauge i Kiøbenhavn.

Blikkenslagerlauget udtrykker i Slutningen af sin Skrivelse til Kommissionen Ønsket om, at Mesterstykket maatte blive forandret.

I denne Forbindelse skal vi nævne, at der den 27. Maj 1825 kom en Raadstueplakat, som indeholdt følgende Bestemmelse om Mesterstykket: I Stedet for det i Laugsartiklerne af 6. Marts 1686 anordnede Arbejde skal der forfærdiges i Messingblik en Thekedel med dertil hørende Fyrfad og Spirituslampe, og i blank fortinnet Jernblik en Themaskine eller et Par Potpourri eller BlomsterVaser med drevet Arbejde.

*

Laugskommissionen af 1794 arbejdede en rum Tid, inden den afgav Betænkning og Indstilling. En kongelig Resolution fastslog i 1798 — væsentlig i Overensstemmelse med Kommissionens Forslag — en Række Punkter som Grundlag ved Udarbejdelsen af den endelige Forordning angaaende Haandværkslaugene i København. Først den 21. Marts 1800 udstedtes selve Forordningen, der tog Sigte paa betydelige Reformers indenfor Laugsvæsnet.

Enhver Vedtægt om, at en Svend, der forlod en Mesters Tjeneste, ikke kunde antages af en anden Mester, før han havde været borte fra Byen i flere Maaned, skulde afskaffes.

I lige Maade »den saakaldte Omskuening eller Tvang paa ledige Svende til at tage Tjeneste hos Mestrene i Lauget efter Omgang«. Enhver ledig Svend maatte have Ret til at søge Tjeneste hos en hvilken som helst Mester.

Dersom nogen Svend nægtede at arbejde sammen med gifte Svende eller paa anden Maade forhaanede disse, fordi de var gifte, skulde han straffes med Fængsel paa Vand og Brød i 4 Dage. Viste han igen »saadan Ondskab«, fordobledes Straffen.

»Vi ville ikke taale« — hedder det i den kongelige Forordnings Paragraf 7 — »at Laugene herefter i nogen Henseende staae under nogen Tvang af udlændiske Laugs-Fordomme, Vedtægter eller Skikke, der stride imod vore Love; men Vi ville aldeles løse disse Baand, som ved Misbrug ere indførte og ved Sædvane hævede Som en Følge heraf skulle alle Skikke og Ceremonier, der bære Præg af de ældre Tidens raae og vilde Sæder, saasom: Behøvling, Svarten i Ansigtet og deslige, hvad Navn de end maatte have, aldeles afskaffes Saa skal og den Forskel, som hos Blikkenslagerne (og mueligen i flere Lauge) finder Sted imellem saakaldte gemachte og andre Svende, herefter være aldeles afskaffet.«

Ingen maa, siges der i et senere Afsnit, bebyrdes med nogen Omkostning ved Udførelsen af Svende- eller Mesterstykke. Understaar nogen sig i at tage Penge i den Anledning, skal han betale Vedkommende Pengene tilbage og desuden dobbelt saa meget i Bøde til Stadens Fattiges Hovedkasse. Og »enhver, der ved saadan Leilighed lader sig tractere, skal bøde 4 Rdlr. og Oldermannen firedobbelt saa meget, dersom han enten tager Deel i Giæstebuddet eller efterlader, naar han faaer Kundskab om samme, at anmelde det for Politimesteren. Det halve af disse Bøder tilfalder Angiveren og det andet halve de fattige. Iøvrigt skal

Politiet selv søge at opdage, om saadanne forbudne Tracteringer holdes.«

— I Kommissionens Indstilling angaaende Frimesterskabet foresloges følgende: Naar en Haandværkersvend med gyldige Beviser godtgør, at han i 4 Aar har arbejdet som Svend, maa han have Lov til at nedsætte sig som Frimester i sin Profession og tage Borgerbrev som saadan imod at betale det halve af hvad en Laugsmesters Borgerbrev koster. Dette Forslag blev optaget i Forordningen af 21. Marts 1800. Derimod blev der ikke noget af Kommissionens andet Forslag om, at den, der i fire Aar havde arbejdet som Frimester, maatte blive Laugsmester, uden at gøre Mesterstykke, med Ret til at holde Svende og Dreng.

Forøvrigt blev Retten til at nedsætte sig som Frimester efter 4 Aars Arbejde som Svend kun i ringe Grad benyttet, og i 1822 blev det fastsat, at selv om en Haandværker havde arbejdet 4 Aar som Svend, kunde han ikke blive Frimester uden yderligere at have forfærdiget det Mesterstykke, der var paabudt for Laugsmestre i vedkommende Profession. Derved gjorde man Frimesterskabet saa temmelig betydningsløst. For at opnaa Rettigheder, der var mere indskrænkede end Laugsmesterens, maatte Frimesteren præstere det samme som denne, — blot med den Forskel, at hans Borgerskabsgebyr var mindre end Laugsmesterens og at han var fritaget for at betale til Laugskassen. Yderligere havde Regeringen truffet den Bestemmelse, at ingen, der tjente i det borgerlige Artilleri eller Infanteri eller i Livjægerkorpset, for Fremtiden kunde blive Frimester af den Grund.

I sin Skrivelse til Laugskommissionen af 1794 fremhævede Blikkenslagerlauget, i hvor høj Grad det bidrog til at nedsætte Haandværket i det almindelige Omdømme, at kun Handlende kunde komme ind blandt de 32 Mænd. Enkelte andre Laug omtalte samme Emne, nemlig Buntmagerlauget, Murerlauget og Snedkerlauget. Særlig skarpt er Murerlauget i sine Udtalelser; det betegner Murerhaandværket som en i mere end een Henseende vigtig Kunst og tilføjer, at dennes Dyrkere kan fortjene samme Agtelse og Plads som Personer, hvis Næringsvej kun kræver Indsigt i at beordre en Brygning eller rulle et Kræmmerhus. Og Snedkerne understreger, at de 32 Mænd efter Bestemmelsen skulde repræsentere hele Borgerskabet, men ikke kan siges at gøre dette, saavist som Laugsmestrene, der dog udgør en Del af Borgerskabet, er udelukkede fra denne Forsamling.

I sin Betænkning erklærer Laugskommissionen, at den skal ikke kunne afgøre, om denne Udelukkelse er udledet af Paragraf 2 i Stadens Privilegier af 1661, hvori det fastsættes, at de 32 Mænd skal vælges af de *fornemste og bedste* Borgere, men en saadan Forklaring kan i alt Fald kun være en Mistydning. Den, der ved Kundskab og Flid tildanner og forædler Varerne, gør sig lige saa fortjent af Staten som den, der forhandler dem. En af de gavnligste Næringsveje i Landet bør ikke agtes mindre end andre. Dertil kommer, at de Sager, der behandles af de 32 Mænd og i Magistraten, for en stor Del netop angaar Haandværkerne. I begge Forsamlinger vil derfor oplyste Mænd af denne Klasse gøre Gavn med deres Indsigt.

Kommissionen, der, som nævnt, bestod af høje Embedsmænd og af Repræsentanter for Byens Styrelse, stillede sig saaledes ganske paa Haandværkernes Standpunkt. Den foreslog, at de fik Adgang baade til de 32 Mænds Forsamling (der supplerede sig selv) og til Magistraten (hvis Medlemmer var kongevalgte), og i Overensstemmelse dermed blev der i den kongelige Forordning af 21. Marts 1800 indsat følgende Afsnit:

Da det er Vor Hensigt at hædre Haandværkerne og at forbedre saavel Mestrenes som Svendenes og Drengenes Kaar ved at afskaffe Ustikke og i deres Sted at indføre gavnlig Orden, saa ville Vi, til desmere Udmerkelse for denne arbejdende Klasse af Borgere, at, naar der blive Pladser ledige iblandt Stadens 32 Mænd, skal den halve Deel deraf herefter besættes med Kunstnere, Fabrikører eller Haandværkere, samt at en Haandværks-Mester dertil strax skal udnævnes, ved det første forefaldende Valg. Derefter afværges dermed saaledes, at hver anden Gang en Haandværker udvælges.

Jøvrigt er det Vor Villie, at de Haandværkere, Fabrikører eller Kunstnere, der vælges til Borgerstabets Repræsentanter, skulle have lige Udgang og komme i lige Betragtning med andre hæderlige Borgere til at ansættes som Medlemmer af Magistraten, naar de dertil findes bequemme.

Smedemester Rosberg var den første Haandværker, der blev indvalgt i de 32 Mænds Forsamling, og inden Udgangen af Aaret 1800 indvalgtes yderligere Buntmager Liebenberg og Murermester Qvist. Haandværkerne kunde nu »indkomme iblant Stadens 32 Repræsentanter og siden i Raadet«, — som Blikken-

slagerlauget udtrykte sig i sin Skrivelse til Laugskommissionen af 1794. Var der adskilligt i Forordningen af 21. Marts 1800, der ikke kom til at svare til Hensigten, saa var der i alt Fald *her* vundet et betydningsfuldt Resultat for hele Standen, — en Vinding, der tjener de Laug, som djærvt protesterede mod Tilside-sættelsen, og Kommissionen, som støttede dem, til megen Ære.

PAA VEJ MOD EN NY TID

Tilgangen til Blikkenslagerlauget var stadig meget ringe. Da Laugsartiklerne udstedtes i 1678, var der kun fire Mestre. I Begyndelsen af 1770'erne talte Lauget, som før nævnt, tretten Mestre, men ved Aaret 1800 var Tallet gaaet ned til elleve. En Menneskealder senere var det steget til henimod tredive, og omkring 1848 var der treogfyrretyve Mestre med tilsammen fireogfirsindstyve Svende.

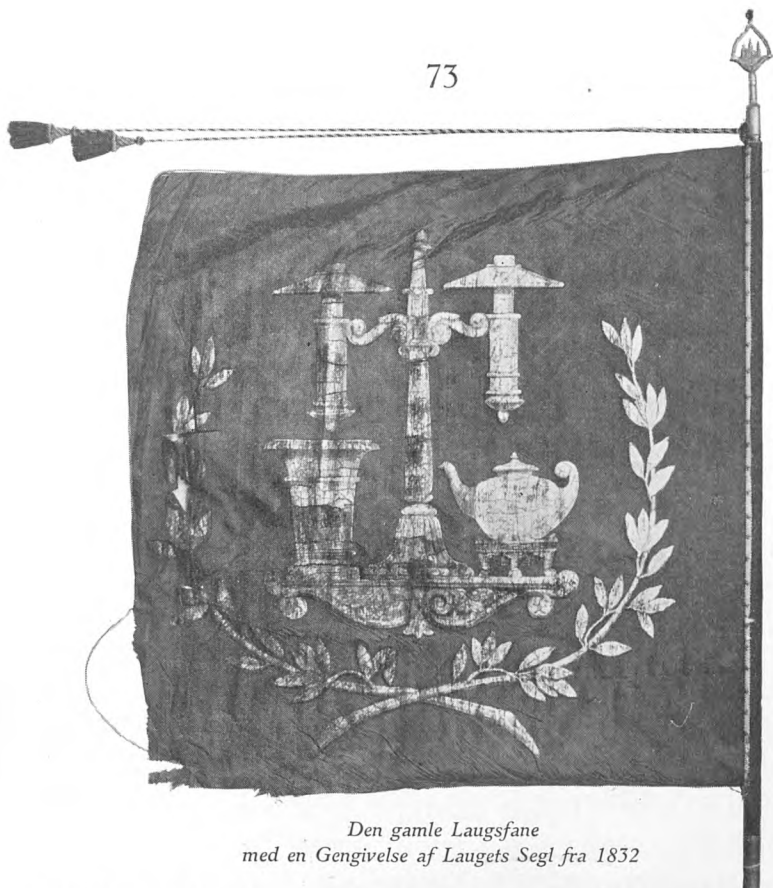
Lamper som Belysningsartikler i Hjemmene var efterhaanden blevet et vigtigt Arbejdsfelt for Fagets Udøvere. Blikkenslagerne virkede baade som Lygtemagere og som Lampemagere. Ogsaa et andet Omraade indenfor Hjemmenes Udstyr gav Blikkenslagerne godt at bestille: Kaffemaskinerne og Themaskinerne. Gennem mange Aar stod der bitter Strid mellem Blikkenslagerne og Kobbersmedene, særlig om Retten til at udføre Messingarbejder. Men i 1834 blev der afsagt en Retskendelse, som tillod begge Faggrupper at udføre Arbejder af Messing, og dermed stilnede Striden af.

Ved Raadstueplakat af 26. Oktober 1849 blev der foretaget en Lempelse med Hensyn til en Del af Mesterstykket. I blank fortinnet Jernblik skulde der i Følge Bestemmelsen fra 1825 udføres en Themaskine eller et Par Potpourri- eller Blomster-Vaser med drevet

Arbejde. Den Ændring, der blev foretaget i 1849, gik ud paa, at for Fremtiden skulde Stykmesteren ikke forfærdige to Vaser, men kun én.

En halv Snes Aar i Forvejen var det ved en Plakat fra Det kongelige danske Kancelli blevet paabudt, at hvad der hidtil havde været gældende for Murerlaugets Vedkommende ogsaa skulde være en Pligt for dem, der meldte sig til Mesterprøve ved Tømmerlauget, Snedkerlauget, Malerlauget, Smedelaugget og Blikkenslagerlauget: de maatte godtgøre deres Duelighed i at forfatte Overslag og Beregning over de til deres Profession hørende Arbejder. Ved Blikkenslagerlauget skulde den paagældende Prøve bestaa i »efter nøjagtig opgiven Størrelse af en heel Bygning eller en Del af samme, f. Ex. Beklædning med Blik af en Frontespice, at forfatte Beregning og Overslag over det dertil hørende Blikkenslagerarbejde«.

— Efter den store Ildebrand, der i Sommeren 1795 ødelagde over 900 københavnske Huse og Gaarde, maatte man ved Nybygninger ikke anvende de brandfarlige Gesimsrender af Træ. Man kunde bruge Blikrender eller undlade at have nogen Rende under Tagskægget. Saa sent som i 1830 oplyses det, at en Tiendedel af Bygningerne i Hovedstaden havde »Tagskæg uden nogen Tagrende«. Ugebladet »Politivennen« bringer netop ved denne Tid en længere Artikel om det generende Tagdryp og om det ønskelige i, at det paalægges Husejerne at forsyne deres Bygninger med Tagrender og derfra nedgaaende Piber. I hele ni Punkter skildrer Bladet de »Dryppeulejligheder«, der er en Følge af den bestaaende Tilstand. Vi gengiver

*Den gamle Laugsfane
med en Gengivelse af Laugets Segl fra 1832*

et Par af Punkterne, — de yder et lille Bidrag til Bedømmelsen af Datidens København:

I Regnveir nedflyder (fra Tagskægget) et heelt Geleed af Smaastrømme, der ved at falde fra en betydelig Høide, af 18 til 24 Alen faaer et stærkt Fald, nok for at foraarsage paa Fortouget langs det Huus, hvor denne Mangel eller Uorden har Sted, et Stænk, som strækker sig 1 til 2 Alen ud over Fortouget. Ved Blæst bliver Dryppet af Tagskæggene endnu mere besværligt, da det viger af fra sit ordentlige Fald og falder snart hist, snart her, endog ud paa Kjørebroen

Før alle dem, som i Regnveir eller noget efter samme ville eller

skulle ind i disse Tagskægshuse, er Ubehageligheden især stor, da de, for at komme ind ad Porten eller Døren eller op ad Gade-trappen, absolut maa vove sig midt igjennem det nedfaldende Tag-dryp. Her kan, især dersom Døren er smal eller den ene Fløi lukket, ikke engang en Regnskærm afværge de store Vandplætter, der skæmme, ja tildeels kunne fordærve Klæderne.

Forfatteren af denne Artikel fremhæver, at værst er Forholdene ved Tøvejr efter Sne og ligeledes om Foraaret ved Solmilde (et fortræffeligt Ord!), og han tilføjer, at ogsaa Brolægningen paa Fortovet langs disse Tagskægsbygninger lider ved det idelige Dryp, der dybt ned bortskyller den Sand og den Jord, som skulde binde Stenene.

Udgiveren af »Politivennen«, Literaten Kristen Kristensen, der var Major i det borgerlige Artilleri, kunde ikke, om han selv havde været Blikkenslager, have fulgt disse Forhold med større Interesse og Energi. »Politivennen« var utrættelig i at paatale Uordener af denne Art. Her er nogle smaa Prøver fra forskellige Aargange:

Paa Huuset No. 73 i Lille Kongensgade er en Blik-Tagrende, som er afbrukket.

— Den senest i No. 29 paaankede afbrukne Tagrende paa Hjørnet af Halmstrædet (siden 1894 en Del af Nikolajplads) og Østergade skal nu vel være repareret, da den er forsynet med Tud, men denne Reparation er til større Skade end Gavn, da den nu vil oversprøjte heele Fortouget, hvis Renden ikke forlænges ned til Gaden.

— Gaarden Nr. 7 paa Hjørnet af Store Kjøbmagergade og Klareboden har en Tagrende, som kun er i maadelig Stand, men hvad der er det værste er, at den er forsynet med en halv Alén lang udstaende Tud, der i Regnveir bevirker et Styrtebad ned paa Fortouget og paa Gaden. Man ønsker og haaber, at Eieren vil forandre den til en anordningsmæssig Nedløbsrende.

Det var ikke de løse Rendestensbrædter alene, der skabte »Politivennen«s Berømmelse. Det aarvaagne Blad fulgte, som man vil se, ogsaa anden Uorden i Byen. Hvis Paatalen ikke hjalp, kom »Politivennen«, og den havde ofte en meget indtrængende Maade at komme *igen* paa.

*

Den 28. Januar 1835 — Frederik den Sjettes Fødselsdag — samledes Laugsoldermænd og andre Haandværkere om Oprettelsen af en Stiftelse for gamle Haandværksmestre og deres Enker. I denne Stiftelse, der fik sin Plads paa Hjørnet af Ny Kongensgade og Filosofgangen (siden 1893 Vestervoldgade), kunde hvert enkelt Laug købe en Lejlighed eller flere med Belægningsret. Blikkenslagerlauget sikrede sig Lejlighed Nr. 42, tredje Trappegang, tredje Etage, mod en halvaarlig Leje af 11 Rdlr. Da Stiftelsen stod færdig, overdroges denne Lejlighed i 1837 til Christiane Schmidt, der i 1799 var blevet Enke efter den tidligere omtalte Johan Daniel Schmidt, Oldemand for Lauget i Aarene 1775—1789. Hun døde 1841, i en Alder af 90 Aar. Et andet kendt Blikkenslagernavn, som har været knyttet til Stiftelsen, er det Lambrecht'ske. Frederikke Lambrecht, Enke efter Andreas Nielsen Lambrecht, boede her fra 1863 til 1889.

Omkring Nytaar 1903 overflyttedes Beboerne fra Vestervoldgade Nr. 113 til Haandværkerstiftelsens nye Bygning, Blegdamsvej 74, der var opført af Arkitekt Emil Jørgensen. Blikkenslagerlaugets 2 Værelseslejlighed, Bolig Nr. 57, beboes i Jubilæumsaaret 1928

af Laugets Ældste, den 96-aarige fhv. Blikkenslagermester Jens Jensen.

Stiftelsens gamle Ejendom i Vestervoldgade blev i 1909 købt af Arbejdsgiverforeningen for 160.000 Kr. Dagen efter April Flyttedag 1910 blev der taget fat paa Nedrivningen, og paa Grunden rejste Arbejdsgiverforeningen sin store Bygning, med Axel Berg som Arkitekt.

*

Det dramatiske Selskab »Holbergs Minde«, der blev stiftet i 1827 og som gav Forestillinger paa Teatret i Kannikestræde (senere »Kalkeballen«), havde i sin Glansperiode — indtil Begyndelsen af 1850'erne — seks kendte Blikkenslagermestre blandt sine mange Haandværker-Medlemmer. I 1828 indtraadte den 38-aarige Blikkenslagermester Carl Frederik Wildorfsky Simonsen, dengang Løjtnant, senere Kaptajn i det borgerlige Artilleri. Han skildres som en inderlig god og tjenstvillig Mand, og det var i al Godmodighed, naar man af og til morede sig en Smule over den militære Kommandotone, som han — i Følelsen af sin Værdighed som Borgerofficer — anvendte ogsaa i sin daglige Virksomhed. I 1849, da det dramatiske Selskab havde Sommerlokale i »Holms Minde« paa Værnedamsvejen, var der en Aften Wauxhall i Haven, og Simonsen, der forestod Arrangementet, bidrog selv dertil med en Del Glaslamper. Han havde, til Brug ved Tændingen af Lamperne, lavet sig to lange Pinde, og den militære Maade, hvorpaa han eksercerede med disse Pinde og kommanderede sine Lærlinge, der var

ham behjælpelige, var — efter en Deltagers Skildring — ikke det mindst morsomme ved den Aften. Simon-
sen spillede forøvrigt gennem mange Aar en ret frem-
trædende Rolle indenfor Selskabet. En Tid lang var
han Første-Medlem af dets »dramatiske Commission«.

De andre Blikkensla-
germestre, som blev Med-
lemmer af »Holbergs
Minde«, var Stange, der
optoges 1830, de la Motte
(1840), Arentz (1841) og
— i 1850 — Johan Joachim
Løbbers og Wismann.

Mest kendt blandt disse
var Løbbers, der stod som
Laugets Oldemand i det
bevægede Anno 48 og i
de to følgende Aar. Han
var født i Flensborg og
drev, da han havde nedsat
sig i København, Forret-
ning i Borgergade. I »Hol-

*Johan Joachim Løbbers
Oldemand 1848—1850*

bergs Minde« varetog han som Justitsdirektør »den
indre Orden«, indtil Sygdom i 1853 hindrede ham i
at deltage i Selskabets Sammenkomster, hvorfor Ur-
tekræmmer Culmsee blev konstitueret i dette »Em-
bede«. Løbbers døde den 6. September 1853, kun 51
Aar gammel, og samme Aar døde — som Ofre for
Koleraen — to andre Medlemmer af »Holbergs
Minde«. I Anledning af disse tre Dødsfald afholdtes
en Mindefest den 17. September 1853. I den Sørgekan-

tate, som blev skrevet til denne Lejlighed, var følgende velmente Linjer viede Løbbers:

Livsstjernen taus og langsom gled
 For *Dig* henover Sommerhimlen,
 Din Daad, dit Ord i Jordevrirmlen,
 De vandt *Dig Agt* og *Kjærlighed*;
 Og her i Holbergs kjære Minde,
 Du brave glemmes ingensinde,
 Velsignet see Du til os ned.

Da »Holbergs Minde« i 1867 fejrede sin 40 Aars Fest i Vincents Lokaler, var der paa en af Væggene fæstet et stort hvidt Skjold med sort Rand, og paa Skjoldet stod Løbbers opført sammen med Navnene paa elleve andre, der indtil deres Død havde været Medlemmer af Selskabet. Dette havde da allerede i længere Tid udelukkende været en selskabelig og filantropisk Forening, — den sidste Forestilling blev vist givet i 1853. Paa den 90aarige Stiftelsesdag, den 21. Oktober 1917, ophævedes »Holbergs Minde«, der nu kun talte seks Medlemmer, ved en Middag paa Hotel Phønix; dets Effekter overgik til Raadhusmuseet, og dets lille Formue, 1000 Kr., tilfaldt en velgørende Institution.

*

Gennem første Halvdel af det nittende Aarhundrede bidrager to Bærere af Navnet *Irgens* i afgørende Grad til at højne Blikkenslagerfagets Anseelse herhjemme. Det er Henning Irgens — hvem vi tidligere har omtalt, særlig i Tilknytning til Laugskommissionen af 1794 — og hans Brodersøn Johannes Irgens.

Christian den Fjerde havde en Kammertjener Joachim Irgens, en meget forretningsdygtig Mand, der i 1646, da han var med Kongen i Trondhjem, blev Parthaver i det Kompagni, der skulde drive de nyopdagede Kobberminer i Røraas. Ved snilde Manøvrer fik han saa godt som hele Værket i sin Magt. Efter Kongens Død vandt Joachim Irgens sig gennem Handel en betydelig Formue. Han blev Godsejer i stor Stil. Blandt hans Ejendomme var Vestervig Kloster. I 1674 blev han adlet under Navnet von Vestervig. Bestyrelsen af Kobberværket havde han overdraget sin Broder, Dr. med. Johan Irgens, og senere gik Ledelsen over til dennes Søn, Henning Irgens, Bergmester og Direktør for Røraas-Værket, død 1699.

En af sidstnævntes Efterkommere var Blikkenslager *Henning Irgens*, der er født 1760 i Holtaalen i Norge. Ved gentagne Ophold i England, hvor Blikkenslageriet stod højt, fik han en glimrende Uddannelse. Han nedsatte sig i 1791 som »engelsk Blikkenslager« i København. Man vil erindre, at Forholdet mellem ham og Kollegerne var stærk spændt i 1790'erne, men siden blev det bedre; de har aabenbart bøjet sig for hans Dygtighed.

Henning Irgens leverede i 1790'erne Lamper til Fyrvæsenet. Det samme gjorde i Aaret 1800 Robert Løser og i 1815 N. Hammer fra Ulfeldtsplads, der i 1841 omdøbtes til Graabrødretorv. I en senere Tid var G. W. Frydenlund, der blev Mester i 1842, det kongelige danske Fyrvæsens Lampemager.

Det er sagt om Henning Irgens, at han ved sin Arbejdsmaade fik indført i Professionen herhjemme den

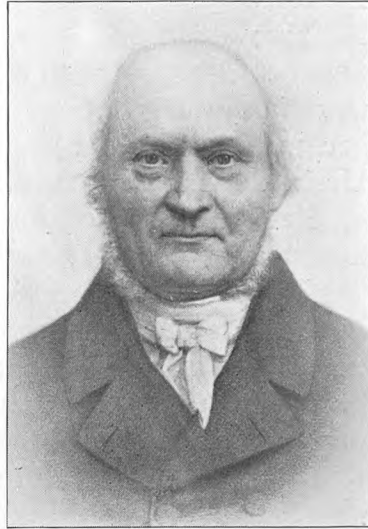
Fuldkommenhed, som prægede det engelske Arbejde. Andre Blikkenslagere tog ham til Mønster. Hans Udsalg paa Store Kjøbmagergade »prangede af udmærkede Sager« og var meget søgt. Irgens sysselsatte til Stadighed 30 Arbejdere. Der gik stort Ry af hans Fabrik for lakerede Blikvarer, — et af de første Foretagender, der fik Støtte af den Reiersen'ske Fond. I sine sidste Aar arbejdede han med Anlægget af et Glasværk ved Køge. Staten ydede ham hertil et Laan paa 10.000 Rdlr., men han døde i 1811, før Værket var fuldført. Hans Datter, Hanne Irgens, der gennem 30 Aar var Institutbestyrerinde i Næstved, vandt sig et vist Navn som Forfatterinde. Af en Vise, som hun skrev i 1825 og som tre Aar derefter blev trykt i Sangbog for Damer: »Nyeste Harmonia«, citeres endnu i vore Dage Begyndelsen, »Livet er altid skønt — Haabet er lysegrønt«, og de to troskyldigt-pudsérilige Linjer: »Venskab er violet — Sig mig, hvor findes det?«

Henning Irgens' Forretning gik over til hans dygtige Brodersøn, *Johannes Irgens*, der er født 1783 i Røraas, hvor Faderen var Hytteskriver. Ved Farbroderens Død virkede Johannes Irgens i Stockholm, men trods et fordelagtigt Tilbud fra den svenske Regerings Side rejste han til København, hvor han 1813 blev optaget i Blikkenslagerlauget. Det omtalte Glasværk maatte han opgive. Med saa meget større Iver arbejdede han paa sine Planer om Gasbelysning, mere end 40 Aar før denne indførtes som Gadebelysning i København.

I 1840—1841 beskæftigede Industriforeningens Industrikomité sig paa eget Initiativ med Spørgsmaalet

om Betingelserne for Byens Belysning med Gas. Komitéens Formand, Professor G. F. Ursin, skrev i November 1840 i det af ham selv udgivne »Nyt Magasin for Kunstnere og Haandværkere« en Artikel om Udsigterne for Gasbelysning og omtalte her med megen Anerkendelse de Forsøg, som »vor indsigtfulde Medborger Johannes Irgens« anstillede allerede i 1813 og kun paa Basis af sparsomme Avisberetninger om herhen hørende Forhold. Irgens drev det til at faa tændt et Par Gaslygter udenfor sin Butik paa Købmagergade, men han mødte alskens Besværligheder, særlig hos Politidirektør Hvidberg, der var angst for Sammenstimlen og Opløb; samme Politidirektør godtgjorde nogle Aar senere under »Jødefejden«, i hvor ringe en Grad han var sin Stilling voksen.

Irgens' første Gasforsøg gjaldt Stenkul og Tørv. I 1816—1817 foretog han nye Forsøg, denne Gang med Olie og Tran. Han udførte og anlagde smaa Oliegas-Apparater til Belysning af enkelte Bygninger. I 1818 anlagde han saaledes Gas for det dramatiske Selskab »Thalia«, i 1819 i det nyoprettede kemiske Øvelses-Laboratorium, i 1826 hos Apoteker Tüchsen i Hjorte-

*Johannes Irgens
Oldermand 1832—1834*

apoteket, i 1828 paa Polyteknisk Læreanstalt, i 1829 paa den militære Højskole, i 1841 i Etatsraad Waagepetersens Gaard og i 1846 i Hippodromen paa Nørregade, hvor »Hippodromedarerne« holdt Vælgermøder nogle Aar senere, og hvor Lange i 1857 aabnede Folketeatret. I 1820'erne var han bleven kaldt til Malmø; her anlagde han Havnefyret, og han leverede ogsaa et Gasapparat til Christiania. Irgens stillede ret jævnlig Forslag til Gasbelysning i offentlige Bygninger, men han mødte ofte Vanskeligheder, hvad Prof. Ursin delvis satte i Forbindelse med gammel Vane og Slendrian og med »Underbetjentenes Fordel ved den sædvanlige Belysning paa saadanne Steder«.

I Rawerts »Kongeriget Danmarks industrielle Forhold fra de ældste Tider indtil Begyndelsen af 1848«, der udkom 1850, læser man bl. a. følgende om Johannes Irgens og hans Virksomhed: »Christiansborgs Saleprange ogsaa med Arbejde fra Irgens' Værksted, f. Ex. Kakkellovnsskjærme og Lysekroner i Riddersalen med flere Sale, alt efter Tegning af Professor Hetsch. Irgens har ogsaa paa en ham tilhørende Ejendom viist, hvorledes Blikplader kunne anvendes til Tagbedækning. Pladerne ligge over hverandre som Skjel. Hver Kvadratalen medtager omtrent 7 Tavler, hvoraf 225 Stkr. veje 10 Lpd. Taget er beregnet at kunne vare i 50 Aar.«

Det fortælles om Irgens, at han med megen Kunst forestod Illuminationen ved en stor Festivitet paa Lise-lund paa Møen, hvor Kong Christian VIII, Dronning Caroline Amalie og Arveprinsesse Caroline var til Stede. Irgens havde til Ære for dem arrangeret et Transparent, hvori man læste følgende Hyldest:

C. C. C.
Leve alle tre.

Kongen udtalte Ønsket om at hilse paa Arrangøren, og idet han, med de to fyrstelige Damer ved sin Side, trykkede Irgens' Haand, sagde han: »C. C. C. takke alle tre«. Oldermænd Steenberg synes i sin Bog om Blikkenslagerlauget at henlægge denne Episode til Aaret 1837; her maa det da erindres, at først i 1839 besteg Prins Christian Frederik Tronen som Christian VIII.

Johannes Irgens var fra 1832 til 1834 Oldermænd for Lauget. I 1835 var han med til at stifte »Læseforeningen«, der aabnede Adgang til Læsning af Blade og Tidsskrifter ogsaa for Medlemmer af »de saakaldte mindre dannede Klasser« (her tænkte man ikke mindst paa Haandværkerne). Han var ligeledes knyttet til det i samme Aar stiftede »Selskab for Trykkefrihedens rette Brug«, der havde »Dansk Folkeblad« til Organ.

I 1863 døde Irgens. Han staar som en af Blikkenslagerlaugets ypperste Mænd. Og den store Almenhed bør mindes ham som den Mand, der tændte den første Gasflamme paa offentlig københavnsk Gade.

— Samtidig med at Henning Irgens, ved Aarhundredets Begyndelse, virkede banebrydende i København, gjorde *Friederich Wilhelm Meyer* sin betydningsfulde Indsats i Provinsen, bl. a. paa Blikkenslageriets Omraade. Han udgik fra en dygtig Blikkenslagerlægt, der i over 100 Aar stadig havde dyrket Professionen i Tyskland. F. W. Meyer blev født 1794 i Hamborg, og den 1. August 1803 grundlagde han i Aalborg det

siden saa kendte Firma. Han nævnes af Samtidige som Kunstner i sit Fag. Fra *hans* Værksted udgik de to store Metaldrager, der snoer sig hen over Taget af den kinesiske Lystpavillon paa Øen i Frederiksberg Have.

F. W. Meyer døde i Aalborg 1844. Hans Søn, *Fritz Meyer*, der var født 1806, arbejdede i Aarene 1829—1834 som Blikkenslager i tyske Byer. Da det var gaet tilbage med Faderens Virksomhed i Aalborg — i sine sidste Leveaar drev F. W. Meyer overhovedet ikke Forretning —, nedsatte Fritz Meyer sig i København, hvor han løste Borgerskab den 18. April 1835; senere hen overtog han Leverancen til flere af Aalborg-Firmaets gamle Kunder. I 1843 udnævntes han til Hof-Blikkenslager. Fritz Meyer var en af de nitten, der i Sommeren 1838 tog Initiativet til Stiftelsen af Industriforeningen i København. Han kom ind i Repræsentantskabet ved de første Valg, og han blev Inspektør i Foreningen efter Urmager H. L. Kyhl, den i sin Tid bekendte Formand for Tivolis Bestyrelse.

En halv Snes Industriforeningsmedlemmer, der mente, at Foreningen ikke tog tilstrækkeligt Hensyn til Afsætningsspørgsmaalet, havde i Oktober 1838 ved et Møde i »Tre Hjorter« paa Vestergade dannet »Den merkantile Industriforening«, der skulde virke for en Tilnærmelse mellem Købmænd og Industridrivende; den anlagde en Prøvesamling af danske Industriprodukter og udsendte til Hertugdømmerne og til Norge en Rejsende, som skaffede flere af Medlemmerne en Del Bestillinger. Fritz Meyer var en af de ti, som grundlagde »Den merkantile«, der ved Udgangen af 1839 talte over 100 Medlemmer og som gennem *Aktie-*

tegning fik oprettet et Par industrielle Foretagender, inden den i 1840 sammensluttedes med Industriforeningen.

I to Perioder var Fritz Meyer Oldemand for Lauget, 1842—1846 og 1865—1872. I nogle Aar var han Formand for Haandværkerforeningen, og paa samme Tid sad han stadig i Industriforeningens Repræsentantskab, trods den Spænding, der til en vis Grad gjorde sig gældende mellem Industriforeningen med det liberale Tilsnit og den i 1840 stiftede

Fritz Meyer
Oldemand 1842—1846 og 1865—1872

Haandværkerforening, som var konservativt præget. Meyer var en af de 16 Haandværkere og Industridrivende, der underskrev det nationalliberale Partis Valgopraab forud for Valgene den 5. Oktober 1848 til den grundlovgivende Rigsforsamling.

I 1857 leverede Fritz Meyer sammen med Blikkenslagermestrene Fr. Hougaard, Fritz Pullich og Carl Wulff over 2000 Gadelygter til Vestre Gasværk; det var Byens første Gaslygter. I Maj s. A. bemyndigedes han til at udføre Arbejde for Gas og Vandværket; han var saaledes en af de første autoriserede Gas og Vandmestre. Fritz Meyer døde 24. April 1877.

I Fritz Meyers første Olderstandstid kom det til en ejendommelig Episode. Blikkenslagersvend A. Richie havde faaet et Mesterstykke kasseret af Lauget, og han anmodede da Industriforeningen om at bedømme dette Mesterstykke; hvis Bedømmelsen faldt heldigt ud, vilde han søge at faa Laugets Dom underkendt af Magistraten. Foreningens Industri-Komité mente, at man ikke skulde udsætte sig for at komme i »et aldeles fjendtligt Forhold til Laugene«. Skulde man indlade sig paa en Bedømmelse, maatte der i alt Fald foreligge en Opfordring fra Magistraten. Af Komitéens hele Holdning fremgik det tydeligt, at en saadan Opfordring ikke vilde være den ukær. Men den fik ren Besked i en Skrivelse, som nogle Industriforeningsmedlemmer af Blikkenslagerfaget tilstillede den paa Laugets Vegne. »Vi ville derfor« — sluttede Skrivelsen — »anmode den ærede Komité om for Fremtiden ikke at blande sig i Blikkenslagerlaugets Affærer, da derved lettelig kunde opstaa Disputat, som fra begge Sider kunde have Ubehageligheder til Følge«.

— I 1850'erne kom man i Forstæderne, paa Nørrebro og Vesterbro, ind i en Byggeperiode, der gav Bygningshaandværkerne en Del at bestille. Fra 1850 til 1857 opførtes der ca. 300 Bygninger udenfor Portene. Blandt den Tids større Bygnings-Blikkenslagere var Hans Mortensen og H. J. Wandrup. Særlig livligt florerede Byggeriet i 1857. Samme Aars 4. December indførtes Gasbelysningen paa Københavns Gader. Ogsaa paa et tredje Punkt var det et Mærkeaar. I 1857 vedtoges den Næringslov, der skulde træde i Kraft den 1. Januar 1862, — Indgangen til den nye Tid.

LAUGET I SIDSTE HALVDEL AF DET 19. AARHUNDREDE

Omkring et halvt Hundrede Aar efter, at Laugskommissionen af 1794 havde holdt sine mange og lange Raadslagninger, sad en ny Kommission fordybet i Overvejelser angaaende Laugsforholdene. Den sad i Kraft af en kongelig Resolution, og den skulde stille Forslag om, hvilke Forandringer der maatte være tilraadelige. Kommissionen, der bestod af to Magistratsmedlemmer og fem Borgerrepræsentanter — »de 32 Mænd« var i 1840 blevet afløst af en Borgerrepræsentation paa 36 Medlemmer — afgav Betænkning i Slutningen af 1847. Denne Betænkning gik ud paa, at der skulde foretages visse Ændringer med Hensyn til Laugsvæsenet, og at Spørgsmaalet om dettes fortsatte Bestaaen vilde være at tage op til Behandling efter en Snes Aars Forløb. De Tanker om Frimesterskabet, som Kommissionen fremsætter, er Gengangere fra Aarene 1794—1800. Den foreslaar at ophæve enkelte ganske smaa Laug: Feldberederlauget, som kun talte een Mester, samt Blytækkerlauget og Kandestøberlauget, der omfattede henholdsvis tre og seks Mestere. Visse Laug foreslog den forenede til eet. Saaledes vilde den gerne have Blikkenslagerne og Kobbersmedene samlede i eet Laug, og Motiveringen er følgende: Forskellen mellem disse Professioner beror alene derpaa, at de behandler forskellige Materialier; men Ar-

bejdsmaaden, som væsentlig bestaar i en Ophamring af de paagældende Metaller, er ved begge aldeles den samme, og ligesom Arbejder i Messing allerede nu udføres af begge disse Slags Haandværkere, saaledes vilde Blikkenslagerne uden Vanskelighed kunne arbejde i Kobber, og Kobbersmedene i Blik, naar dette blev dem tilladt. Hvor ensartede begge Professioner er, ses ogsaa deraf, at Udførelsen af den samme Genstand, nemlig en Themaskine, ved det ene Laug i Messing, ved det andet i Kobber, anvendes ved dem begge som Mesterstykke

Men Blikkenslagerne vilde ikke i Laug sammen med Kobbersmedene. I den Redegørelse, som Oldermand Løbbers og Bisidderne I. Petersen og C. F. W. Simonson paa Blikkenslagerlaugets Vegne afgav til Kommunalbestyrelsen, forekommer følgende Protest: »At forene Kobbersmede og Blikkenslagere til eet Laug, grundet paa den ensartede Arbejdsmaade af Materialerne, som efter Comitéens Anskuelse er angivet, maa Lauget paa det Bestemteste erklære sig imod. Vel arbejde begge i Messing, men Arbejdsmaaden er meget forskellig. Kobbersmedene udføre deres Arbejde, lig andre Smede, ved Esse og anvende haard Lodning, som er det modsatte for Blikkenslagerne. Kobbersmedene ville derfor vanskeligen kunne udføre Blikkenslagerarbejde, ligesom og Blikkenslagerne vanskeligt Kobbersmedearbejde«.

Nu maa man heller ikke tro, at Kobbersmedene paa deres Side følte nogen Trang til Sammenslutning. Ogsaa de vilde nok bevare deres Selvstændighed, hvilket tydeligt fremgaar af Kobbersmedelaugets Henven-

delse til Kommunalbestyrelsen, underskrevet af saa gode kendte Kobbersmedenavne som Oldermænd I. Fugmann og Bisidderne H. Bau og D. P. Adrian. De er ikke bange for at fortælle Kommissionen, at dens Forslag om en Forening af Kobbersmede og Blikkens-

Otto Christian de la Motte
Oldermænd 1850—1854

Hans Mortensen
Oldermænd 1856—1858

slagere røber »et Ukendskab til Professionens Detail«, som ogsaa spores flere andre Steder i Betænkningen. Man kunde — siger de raske Kobbersmede — ligesaa godt foreslaa, at Bødkeren skulde sammenblandes med Smeden, fordi Bødkeren sammennitter de Jernbaand, han bruger til sine Trækar.

Tanken om en Sammenslutning mellem de københavnske Blikkenslagere og Kobbersmede til eet Laug naaede ikke ud over Papiret. I 48 kom Krigen. Man

fik andet at tænke paa. Oldermænd Løbbers afløstes i 1850 af Otto Christian de la Motte, der efterfulgtes paa Oldermændspladsen af Andreas Carl Wulff, just i det Aar, 1854, da Laugskommissionens Indstilling og Laugenes Bemærkninger dertil omsider kom til Behandling i Borgerrepræsentationen. Resultatet blev en Indstilling, der paa en Række Punkter imødekom Laugenes Ønsker. Men den Tid nærmede sig, da man kunde vente et indenrigsministerielt Forslag til en Reform af Næringslovgivningen. Man stod midt i Kampen for og imod Næringsfrihedens Indførelse. Paa det store Haandværkermøde — det *første* danske Haandværkermøde — der blev afholdt i København i Juli 1856 og som talte henvend 130 Deltagere, gjorde den Betragtning sig gældende, at Laugsvæsenet fortsat skulde bestaa, med Svende- og Mesterprøver, om end med tidssvarende Ændringer vedrørende deres Beskaffenhed og Bedømmelse. Paa det Tidspunkt var Hans Mortensen Oldermænd for Blikkenslagerlauget. Men et Par Maaneder før han i Februar 1858 efterfulgtes af den nyvalgte Oldermænd Carl Frederik Wagner, havde Frederik den Syvende underskrevet Næringsloven, der helt og holdent skulde træde i Kraft den 1. Januar 1862.

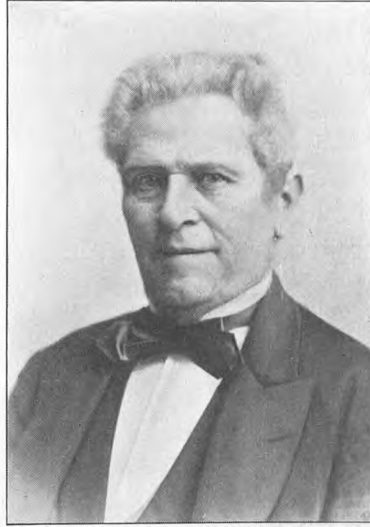
Det gjaldt nu om at forberede Laugenes Omdannelse til frivillige Institutioner, alt i Overensstemmelse med den forestaaende store Forandring i Næringslivets Forhold. I sit første Oldermændsaar forelagde Hans Jacob Wandrup — den 2. Oktober 1861 — paa en Laugssamling de nye Vedtægter, som skulde gælde for Lauget fra 1. Januar 1862. Forsamlingen tiltraadte

Vedtægterne, som derefter blev sendt til Indenrigsministeriets Approbation.

I 1859 talte Lauget det største Antal Medlemmer, som det paa een og samme Tid har haft i det gamle Laugsvæsens Dage, nemlig 62 Mestre, hvortil kom

Carl Frederik Wagner
Oldermand 1858—1861

Hans Jacob Wandrup
Oldermand 1861—1865

96 Svende og 44 Dreng. Med Næringsfrihedens Indtræden svandt Medlemstallet saa stærkt, at man i 1866 kom ned paa 32 Mestre. De, der var tilbage, holdt trofast sammen, i Haab om bedre Tider. Efterhaanden som Belysning ved Gas og Indlægning af Vand fra det nye Vandværk blev almindelig, fik stadig flere af Fagets Udøvere Autorisation som Gas- og Vandmestre. I Reglen blev Autorisationen kun givet til Faglærte. Det var en god Hjælp. Siden hen kom Tiaaret

1870—1880 med gode Tider for Bygningshaandværkerne. Ved Midten af denne Periode var Lauget naaet frem til at tælle 76 Medlemmer.

Halvfjerdserne var i mange Maader en god og hyggelig Tid for det gamle Kongens København, en Betævnelse, som lige netop endnu lod sig anvende i denne Periode, — saa meget var der dog i Behold af den gamle Bystemning og af gammeldags Fornøjelighed.

Fra denne Tid stammer den klassiske *Blikkenslager-vise*. Den hører hjemme i en Studenterkomedie, der blev opført i November 1870 paa Folketeatret, men er, trods sin akademiske Oprindelse, en af de ypperste »Haandværkerviser«, der nogensinde er skrevet. I det Aar, da Visen blev til, fejrede Studenterforeningen sit 50 Aars-Jubilæum; dens Forfatter, den senere Redaktør Ferdinand Bauditz (død 1912), var dengang Femaars-Student. Om Visens Tilblivelse fortæller han følgende i sine Erindringer: »Helms havde skrevet en lidt større Studenterkomedie, »Kærlighed og Statistik«, i hvilken nuværende Provst M. Fenger paa en meget takkelig Maade spillede Elskerinderollen. Da Helms' Stykke ikke var langt nok til at udfylde Aftenen, maatte jeg i Huj og Hast fabrikere en lille Studenterfarce »Hansen«, der egentlig kun blev mærkelig ved, at den senere saa populære Blikkenslager-vise her første Gang blev sunget«.

Om den paagældende Studenterforenings-Forestilling paa Folketeatret finder man yderligere følgende Oplysninger i Overlærer Axel Sørensens lille Skrift »Studenterkomedien«:

»En enkelt Gang i disse Aar optraadte ogsaa nuværende Holmens Provst Mathias Fenger som sympatetisk ung Dame, bl. a. i Ferd. Bauditz' morsomme Farce *Hansen*, hvis pudsigste Figur for Resten var Blikkenslagersvenden Chr. Hansen, udført i den rette zünfftige Stil af Paul Marcussen.«

Bauditz' Enakts-Farce foregaar i en vestfynsk Købstad hos Brandmajor Møller, til hvem den københavnske Blikkenslagersvend Christian Hansen henvender sig for at komme til at hilse paa sin Kæreste. Brandmajoren, der netop venter en Frier til sin Myndling og Broderdatter, Mathilde Holm, (den ovenfor omtalte »sympatetiske unge Dame«), og som ikke aner, at det er hans Kokkepige Stine, der er forlovet med Blikkenslageren, føler sig noget desorienteret ved dens Visit og spørger: »Hvor er Deres Kæreste? Hvor har De truffet sammen med hende? Hvornaar er De bleven forlovet?«

Det skal De snart faa at vide, svarer Blikkenslagersvenden, og saa synger han:

Se en Aftenstund i »Kæden«
 Var jeg kommen med paa Bal,
 Og jeg hengav mig til Glæden,
 Som et Mandfolk stundom skal,
 Men saa ser jeg midt i Heden
 Et Par Øjne som Krystal.
 Hille den! Sikke Spænd
 For en Blikkenslagersvend!

Hun var kønnere end Rikke,
 Skorstensfejerens, De véd.
 Da jeg saa saae hende nikke,
 Tak saa vidste jeg Besked.

Hun var sød, og hendes Blikke
Slog hun op og slog hun ned.
Det kan vi netop li'e,
Dette Blikkenslageri.

Hendes Kærest var en Slagter,
Og hun selv var her fra Fyen,
Men jeg sejlede ham agter,
Skønt hans Blikke de skød Lyn.
Før han saa sig for, saa stak der
Et Par Næver i hans Syn:
Dér, min Ven, har Du den
Fra en Blikkenslagersvend!

Umiddelbart efter Visen veksles disse Repliker:

Brandmajoren:

Men Gudbevares! Hvordan slap De fra det?

Blikkenslagersvenden:

Ja, vi kom alle tre paa Stationen, og dersteds blev undertegnede
saa forlovet.

Brandmajoren:

Ih Du Almægtige! Sikken en Historie! Men Slagteren?

Blikkenslagersvenden:

Aa skidt med en Slagter i Pølsetiden, som man siger. Jeg havde
for Resten slaaet Skodderne saadan i for hans Vindever, saa Dok-
toren troede, hans Syn var spoleret, og han var allerede belavet
paa at blive Muldvarp eller Heliotrop til evige Tider.

Brandmajoren:

Blev han det da ikke?

Blikkenslagersvenden:

Nej, for saa fik han Øjnene op for, at det kun var saadan en
øjeblikkelig Øjenforblændelse. Og nu er vi meget fine Venner.

Blikkenslagersvend Christian Hansen af 1870 er,
som man vil have bemærket, en ny Udgave af Kob-

bersmedesvend Christen Madsen, Aargang 1844, Hostrups »Genboerne«. Blikkenslagerens Vise lever endnu, — tør man sige »paa Folkets Læber?« I Haandværkerkredse synges den i alt Fald ofte, og naturligvis hørte den til det Repertoire, som med Forkærlighed dyrkedes af »Haandværkets Sanger«, Possementmager Johannes Gütthler. Fra nyere Tid stammer den Blikkenslagerverse, der som Marche-Polka blev tilegnet Københavns Blikkenslagerlaug. Musikken er komponeret af Blikkenslagermester Charles Hansen, der desuden har givet »Stikordene« til Teksten. Den blev sunget ved Laugsfesten den 12. Marts 1918.

— Da Hof-Blikkenslagermester Fritz Meyer, som var blevet Oldemand i 1865, blev afløst af August Steffens i Aaret 1872, havde den socialistiske Bevægelse skabt en Del Uro herhjemme, og det skulde kun vare faa Aar, inden der opstod en Konflikt i Blikkenslagerfaget. Steffens var en dygtig og sindig Mand, vel skikket til at lede Lauget under vanskelige Forhold. Han var født den 15. Maj 1825 i Hamborg, hvor Faderen var Blikkenslagermester. I 1846 slog han sig ned i København, i 1851 gjorde han Mesterstykke, og han etablerede sig paa Christianshavn. Det var paa hans Forslag, at man i 1869 oprettede Laugets Begravelseskasse, der snart fik en ikke ringe Betydning. I de første 25 Aar, hvori Kassen bestod, blev der udbetalt over 12,500 Kroner i Begravelseshjælp.

Forholdet mellem Lauget og Fagforeningen tilspidse- des mere og mere gennem Svendenes stadige Krav paa højere Løn og kortere Arbejdstid. En Række Møder mellem de to Parter førte ikke til noget positivt

Resultat, og i September 1875 kom det til Strike. Til Sikkerhed for Sammenholdet vedtog Mestrene at organisere en daglig Kontrol; der blev holdt Møde tre Gange om Ugen, og flere og flere Mestre indmeldte sig i Lauget. Striken sluttede efter syv Ugers Forløb med, at Svendene tiltraadte en af Mestrene affattet Priskurant. Lauget talte nu, som før nævnt, 76 Mestre, og Bestyrelsen, der hidtil havde bestaaet af tre, udvidedes til at omfatte fem Medlemmer.

Den 27. November 1878 fejrede Lauget sit 200-Aars-Jubilæum ved en stor Aftenfest i Seekamps Lokaler, Holmens Kanal 17. Her havde Restauratør Vincent haft sit »elegante Lokale til Koncerter, Baller og andre Festiviteter« fra 1868 til 1874. Efter ham fulgte Ludvig Trantel, og fra 1876 var Seekamp Lejer; han gik i Kompagni med F. F. Bock. I 1913 ophørte Lokalerne, der nu bar Wittmacks Navn, at eksistere. Paa deres Grund rejste Nationalbanken sin Nybygning.

Tohundredaars-Festen samlede 350 Deltagere. Ved Indgangen til den store Sal var der ophængt Lygter og Lamper fra ældste til nyeste Tid. Sidevæggene var smykkede med Fremstillinger af Laugets Historie, ledsagede af en rimet Tekst, som skyldtes Blikkenslægermester E. V. A. Steenberg. For Enden af Salen havde man arrangeret en Dekoration, der bl. a. omfattede Laden fra 1753, de gamle Laugsbøger, Velkomsten fra 1788, en Samling Flag med Laugets grønne Silkefane i Midten og — paa Siderne — Buster af Kong Christian V, i hvis Regeringstid Lauget fik sine Artikler, og af den regerende Konge, Christian IX. I Anledning af Jubilæet sendte man et Hyldest-Telegram til Kon-

gen, der opholdt sig paa Fredensborg, og den næste Dag indløb følgende telegrafiske Svar til Komitéen for Laugets 200aarige Jubilæumsfest:

At De ved Deres igaar afholdte Fest har tilsendt mig et Telegram, der er affattet i saa hjertelige og loyale Ord, har været mig til sand Glæde, og jeg bringer Dem derfor min hjerteligste Tak for dette, idet jeg ønsker Held og Lykke over Blikkenslagerlauget.

Christian R.

Et Orkester spillede »Kong Christian IX's Honnørmarche«, da Festdeltagerne drog ind i den store Sal, — forrest Oldermænd Steffens, Bisidderne Th. Lambricht, A. Levin, J. E. Timm og C. Th. Dreyer samt de særlig indbudne. Der blev holdt Taler af Oldermænd Steffens, Carl Lund, Timm, Willadsen, Vilh. Franck, Holger Kjølstad og A. Levin, og tilsidst takkede Harald Steenberg for et Leve for Festkomitéen. Denne bespiste i Anledning af Festen 200 fattige Familier med Flæsketeg og Risengrød.

Festkomitéen havde gjort sine Sager saa godt, at man opfordrede den til at fortsætte ved Arrangementet af Fester fra Tid til anden. Dette skete da ogsaa i de nærmest følgende Aar. Lauget havde Sommerlokale paa Vodroflund, og her tilbragte man en Del fornøjelige Timer. Der var Skydning baade for Damer og for Herrer og een Gang om Aaret Fugleskydning om Sølvgevinster. De Sommerballer og Vinterballer, som Lauget afholdt i disse Aar, vandt stor Tilslutning, og Overskudet tilfaldt Byggefondet.

Det var netop ved en af de festlige Sammenkomster paa Vodroflund, at Abraham Levin i Sommeren 1879

fremsatte Tanken om at oprette et Byggefond, for at man en Gang kunde rejse en Stiftelse for gamle Laugs-
mestre og Mesterenker. Man besluttede at oprette et
saadant Fond, og det blev betænkt med Gaver fra for-
skellige Medlemmer. Ved Begyndelsen af 1880 ejede
Byggefondet 1571 Kroner. Fem Aar senere, da Fondets
Formue var naaet op over 10.000 Kr., fremkom der fra
38 Medlemmer et Forslag om, at man nu skulde ned-
sætte et Udvalg med Opførelsen af en Stiftelse for Øje.
Der blev da nedsat et Byggeudvalg paa 5 Medlemmer,
som skulde tage Sagen under Overvejelse og eventuelt
konferere med den samlede Bestyrelse, »naar noget
Passende maatte tilbyde sig«. Udvalget kom til at be-
staa af to Bestyrelsesmedlemmer — Steffens og Dreyer
— og Breingard, Franck og Holger Kjølstad. Man
ansaa ikke Midlerne for at være tilstrækkelige til Op-
førelsen af en Stiftelse, og det gjaldt da om at finde en
Bygning, der egnede sig til Formaalet. Udvalget saa
paa Ejendomme forskellige Steder i Byen, men paa
Initiativ af Timm besluttede man sig i 1891 til at opgive
Tanken om en Stiftelse, idet Byggefondet omdannedes
til et Huslejhjælps-Fond til Gavn for ældre Laugs-
fæller eller Enker efter Laugsmedlemmer. Dets For-
mue var da 19558 Kr. Ved Begyndelsen af det følgende
Aar androg den 22790 Kr. I 1893 uddelte man som
Huslejhjælp fem Portioner paa 100 Kr. og fire paa
50 Kr. Dermed havde dette Fond paabegyndt sin
nyttige Virksomhed.

Vilh. Franck og Harald Steenberg fremkom i 1884
med Forslag om at anskaffe et Banner og to Faner.
Indvielsen af disse fandt Sted i September 1885 ved

Laugsbanneret fra 1885

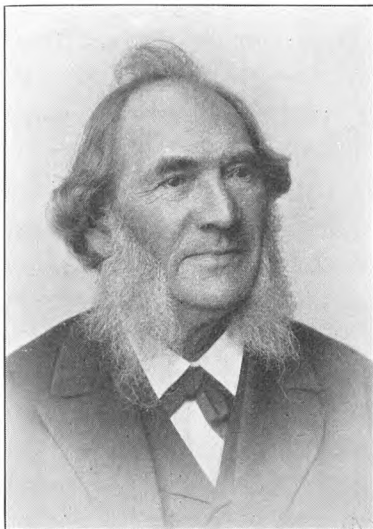
en Sammenkomst i Haandværkerforeningens Festsal, hvor Timm holdt Indvielsestalen.

Efter 18 Aars Virke som Oldermænd traadte August Steffens tilbage i 1890. Hans Efterfølger blev Jacob Timm, der som Laugets Kasserer havde vist administrative Evner. I øvrigt bestod Bestyrelsen paa dette Tidspunkt af Bisidderne C. Th. Dreyer, Harald Steenberg og — som nyvalgte — Holger Kjølstad og P. Chr. Nielsen. Der blev afholdt en Fest til Ære for August Steffens, og han blev udnævnt til Æresmedlem af Lauget. Den 11. August 1903 afgik han ved Døden.

— I Aaret 1890 indstiftedes *Voldgiftsretten* imellem Arbejdsgivere og Arbejdere i Blikkenslagerfaget i København. Den holdt sit konstituerende Møde den 24. Juni. Laugets Generalforsamling havde valgt følgende til Medlemmer af Retten: Oldermænd J. Timm, I. Gottfredsen, Carl Lund og Chr. A. Wagner. For Arbejderne mødte Fagforeningens Formand C. Jacobsen, F. Loft, F. L. Liljevall og V. Lindemann. Oldermænd Timm aabnede Mødet med at fremhæve, hvor betydningsfuld en Gerning Voldgiftsretten vilde faa at varetage. Det skulde forhaabentlig lykkes den i mange Tilfælde at forhindre, at i og for sig mindre betydelige Stridigheder voksede sig store til Skade for begge Parter. Paa Forslag af Oldermænd valgte man enstemmigt til Formand for Voldgiftsretten Overretsassessor E. Bøggild, der allerede i flere Aar havde vundet Anerkendelse for sin Gerning som Formand for Snedkerfagets Voldgiftsret. Tre Dage senere samledes man til et nyt Møde under Formandens Ledelse, og her vedtog samtlige Medlemmer Grundbestem-

melserne for Voldgiftsretten i Blikkenslagerfaget. Indledningen til disse Bestemmelser lyder saaledes:

De Arbejdsgivere, som er eller senere bliver Medlemmer af Blikkenslagerlauget, paa den ene Side og samtlige disses Arbejdere til enhver Tid paa den anden Side skal herefter lade indbyrdes Stri-

August Steffens
Oldermand 1872—1890 (Æresmedlem)

Jacob Timm
Oldermand 1890 - 1895

digheder om Arbejdets Udførelse, Tidsfristen, Arbejdslønnen og øvrige faglige Tvivlsmaal af enhver Art bilægge ved heromhandlede Voldgiftsret, saaledes at denne Forpligtelse er en uadskillelig Del af Priskuranterne over Betalingen for veludført Jern-, Blik- og Zinkarbejde samt Bygnings-Blikkenslagerarbejde, hvilke Priskuranter herefter ikke fra nogen af Siderne skal kunne paaberaabes uden samtidig Overholdelse af Bestemmelserne om Voldgiftsretten.

Voldgiftsretten bestaar af 4 Mestre og 4 Svende, samt en Formand, der skal være Jurist og helst Dommer ved en offentlig Ret.

I 1894 blev Overretssagfører J. L. Busch Formand

for Voldgiftsretten. Siden 1909 har Sagfører Axel Nielsen virket som Formand.

Da Blikkenslagernes Fagforening af 1873 i Begyndelsen af 1896 ønskede en Udvidelse og Revision af Priskuranten, nedsatte Lauget et Udvalg, der skulde forhandle med et tilsvarende Udvalg fra Svendenes Side. De af Lauget valgte Medlemmer var N. J. Clausen, Lauritz V. Hannibal, O. V. Lange, Ad. Larsen og Ludvig Mariboe. I Løbet af Aaret afholdt man henved 70 Møder. Man enedes om Priskuranten, og mellem de to Organisationer blev der afsluttet en »Gensidigheds-Overenskomst« om, at ingen Mester maatte antage nogen Svend, der ikke var Medlem af Fagforeningen, og at ingen Svend maatte lade sig tage i Arbejde, forinden han havde forviset sig om, at vedkommende Mester var Medlem af Københavns Blikkenslagerlaug. Til forskellige Institutioner, som benyttede Blikkenslagersvende ved deres Virksomhed uden at have en Mester, udsendte Oldermænd Steenberg og Fagforeningens Formand, Martin Hansen, paa de respektive Organisationers Vegne en Meddelelse om, at denne Overenskomst vilde træde i Kraft den 1. Januar 1897.

Den paagældende Gensidigheds-Overenskomst er nu forlængst faldet bort. Ved sin Fremkomst bevirkede den, at Lauget fik en ikke ringe Tilgang: Medlemstallet, der i 1892 blev opgjort til 104, var i 1897 vokset til 133. Dette Aar fik sin særlige Betydning ved Oprettelsen af *det staaende Udvalg*, i hvilket saavel Lauget som Fagforeningen er repræsenteret. Mestre fra Priskurantudvalget af 1896 gik over i det

staaende Udvalg, der fik Ludvig Mariboe til Formand. Mariboe, som var valgt til Bisidder i 1894, havde været meget virksom for at faa indført et saadant Udvalg, der skulde behandle Uoverensstemmelser angaaende Forstaaelsen af Priskuranten og Fastsættelsen af Priser for Arbejder, som ikke udtrykkelig var nævnt i Fagets Priskurant. Det er et ansvarsfuldt Hverv at være Medlem af dette Udvalg, og Formandsposten stiller sine særlig store Krav. Naar Udvalget gennem Tiderne har stiftet saa megen Nytte, skyldes det ikke mindst den Omstændighed, at Ludvig Mariboe, som dets første Formand, lagde en god Grund for dets Arbejde. Hans skarpe logiske Sans gav ham en særlig Evne til at skære gennem alle Omsvøb lige ind til Sagens Kærne.

Disse Aars Organisationsarbejde førte ogsaa til Oprettelsen af *Medlems-Blad for Københavns Blikkenslager-Laug*, hvis Stifter var Blikkenslagermester C. Blem. I 1895 havde han været med til at stifte Gas- og Vandmesterforeningen, og fra 1900 til 1923 var han Bisidder i Lauget. Der udsendtes i December 1898 et Prøvenummer af Bladet, hvis »Hovede« bar Devi-

sen: Godt Samarbejde — Gode Resultater. Den er bevaret den Dag i Dag. Prøvenumret indleddes med en kollegial Henvendelse: »Ærede Kollega! Idet vi hermed have Fornøjelsen af at bringe Dem en venlig Hilsen i dette første Eksemplar af vort eget Organ, undlade vi ikke hertil at knytte Ønsket, om at det Blad, som nu føjes ind i vort Laugs Historie, maa blive efterfulgt af Tusinder andre, og at disse maatte bidrage væsentligt til at styrke det gode Sammenhold og den reelle Kollegialitetsfølelse, som er et Særkende for vort Fag, saaledes at vi stadig maa staa i første Række som et af de bedst oplyste og kraftigst organiserede Fag.« Førstenumret bragte forøvrigt Meddelelse om en Begivenhed af historisk Betydning: Sammenslutningen mellem Arbejdsgiverforeningen af 1896 og en Række under Fællesrepræsentationen hørende Mesterorganisationer til een stor samlet Organisation: »Dansk Mester- og Arbejdsgiverforening« — eller, som den snart kom til at hedde, »Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening«.

Fra April 1906 har Medlems-Bladet ogsaa været Organ for Gas- og Vandmesterforeningen. C. Blem stod som Ansvarhavende og Eneredaktør lige indtil Udgangen af 1915. I 1916 indtraadte C. F. Thorsen i Redaktionen, og fra 1917 har Thorsen alene ledet Bladet, for hvilket han er Ansvarhavende.

I sidste Halvdel af 1890'erne og langt frem i dette Aarhundrede stod Harald Steenberg som Oldermand for Lauget. Hans Fader, Svend Peter Steenberg, der var født i Sverige, kom til København og indtraadte 1842 i Blikkenslagerlauget. Harald Steenberg er født 1846,

Den Velkomst, som Harald Steenberg fik overrakt i 1898

etablerede sig i 1873 paa Østerbrogade som Blikkenslagermester og indtraadte i Lauget 1875. Ti Aar senere valgtes han til Bisidder og til Kasserer for Begravelseskassen, og efter at andre ti Aar var forløbet, blev han Oldermænd. Ved samme Lejlighed, den 15. Januar 1895, valgtes Bisidder Ludvig Mariboe til Kasserer for Laugskassen og Huslejhjælps-Fondet, og som ny Bisidder indvalgtes V. Lange i Bestyrelsen. Maa nedsdagen derefter afgik fhv. Oldermænd Timm ved Døden.

Gennem en Snes Aar tog Steenberg sig med stor Iver af Laugets Sager. Han var altid travlt optaget. Særlig interesserede Laugets Historie ham. I Bibliotekerne var han en flittig Gæst; han skrev en Bog, hvori han førte Laugshistorien op til 1897, og han viste stor Sporsans som Samler af Genstande, der havde Tilknytning til Lauget. Ved Laugsfesten i 1906 i Myginds Lokaler — det Aar, da han fyldte tres — blev der sunget en Vise om, hvor energisk han efterspurgt Sager fra Laugets ældre Tid:

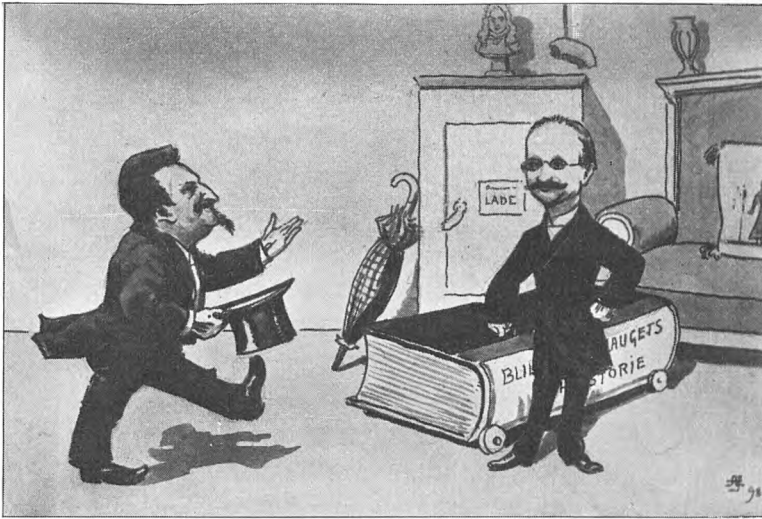
En Themaskine her,
En gammel Lygte dér,

For vores Laug har denne Samling ualmind'lig Værd.

Allerede adskillige Aar i Forvejen modtog Steenberg Beviser paa, i hvor høj Grad man paaskønnede hans Gerling for Lauget og dets Historie. Ved sit 25 Aars-Mesterjubilæum i 1898 fik han fra Laugets Medlemmer overrakt en stor Sølv-Velkomst, der nu staar i Laugssamlingens Hovedmontre i Bymuseet Side om Side med Laugs-Velkomsten fra 1788; den var forsynet med femten Skjolde med Bidragydernes Navne,

og senere er der paahæftet to Medailler og fjorten Skilte til Minde om forskellige Laugsbrødre. Hovedet paa den Figur, der er anbragt paa Laaget, er modeleret efter Blikkenslagermester L. Mariboe.

— Gennem Kleinsmede og Mekanikerforeningen

Haandværkerforeningens Formand, Kaspar Rostrup lykønsker Oldermænd Steenberg til hans 25 Aars-Mesterjubilæum i 1898
Tegning af Alfred Schmidt

modtog Blikkenslagerlauget i Efteraaret 1898 en Opfordring fra Arbejdsgiverforeningen af 1896 til at indtræde i denne. Paa et Møde den 14. Oktober besluttede Laugets Bestyrelse at forelægge Sagen for en Generalforsamling, der blev afholdt den 8. November i Haandværkerforeningens Lokaler. Her vedtog man enstemmigt at indmelde Lauget i Arbejdsgiverforeningen af 1896. Af den tidligere omtalte Sammen-

smeltning fremgik snart »Dansk Arbejdsgiver- og Me-
sterforening«. Den 30. December bemyndigede Be-
styrelsen Oldermænd Steenberg og Bisidder C. Th.
Dreyer til at konferere med Arbejdsgiverforeningens
Bestyrelse om forskellige Forhold. Generalforsam-
lingen den 24. Januar 1899 valgte Oldermænden til
at repræsentere Lauget i Arbejdsgiverforeningen, og
til Delegerede ved dennes Generalforsamling valg-
tes desuden H. V. Christensen, Hannibal, Lange og
Mariboe.

I Løbet af nogle Maaneder var man inde i den
store Konflikt. Den 2. Maj begyndte Lockouten i
Snedkerfaget, og der varsledes, fra 24. Maj, Lockout
i Bygningsfagene og i Jernindustrien. Blikkenslager-
laugets Bestyrelse indkaldte en ekstraordinær Gene-
ralforsamling til den 23. Maj. Ved Halvotte-Tiden om
Aftenen samledes da 170 af Laugets ca. 200 Medlem-
mer i Haandværkerforeningens store Sal til dette al-
vorsfulde Møde, der lededes af Fabrikant H. V. Chri-
stensen. Det er, sagde Dirigenten ved Aabningen af
Generalforsamlingen, ingenlunde vor Mening igen-
nem denne Kamp at forsøge at knække Arbejdernes
faglige Organisation. Tværtimod erkender vi, at en
virkelig faglig Organisation har sin store Betydning.
Hvad vi tilsigter og haaber at kunne gennemføre, det
er at faa fremtvunget en Erkendelse hos Arbejderne
af, at der ved Siden af *deres* Vilje ogsaa findes en
anden Vilje, nemlig Arbejdsgivernes, og at kun gens-
sidig Hensyntagen gør et frugtbringende Samarbejde
muligt.

Oldermænden gjorde Rede for Forhandlingerne

paa Arbejdsgiverforeningens Generalforsamling den 19. Maj og for Bestemmelserne angaaende Lockouten. Den paafølgende Diskussion bar Præget af fuldt kollegialt Sammenhold. Det blev foreslaaet, at man, i Lighed med hvad der fandt Sted under Striken i 1875, skulde nedsætte en Kontrolkomité til at vaage over, at Medlemmerne loyalt overholdt Lockouten, men dette Forslag bortfaldt, idet man lovede hinanden at holde sammen.

Den kommende Tid opviste nu alligevel et og andet Brud paa givet Ord, men i al Almindelighed havde Medlemmerne den rette Forstaaelse af det kollegiale Sammenholds Betydning, skønt Stillingen var særlig vanskelig for Blikkenslagerfaget, hvis Arbejde griber ind paa saa mange forskellige Omraader.

Saalænge Lockouten varede, maatte man kun foretage de nødvendige Reparationer paa Vand- og Gasledninger, medens alt nyt Arbejde skulde indstilles. Af Hensyn til Landbruget gav Arbejdsgiverforeningen nogle enkelte Virksomheder Dispensation vedrørende Fabrikationen af Smørdaaser.

Lauget modtog en Forespørgsel om Tilladelse til at foretage Kobberdækning paa en Kirke paa Mors. Man antydede, at det var forbundet med Livsfare at opholde sig i Kirken. Tilladelsen blev givet, men Fagforeningen nægtede — efter hvad Oldermænden oplyste paa en Generalforsamling den 4. Juli — at sende Svende derover. Den 26. Juli afholdt Lauget sin ordinære kvartaarlige Generalforsamling. Oldermænden gav her forskellige Meddelelser om Lockouten. Ingen af dem var dog af indgribende Betydning. Efter Ge-

neralforsamlingen kørte man »i Skoven«, til Klampenborg og Skodsborg, og Dagen sluttede paa Constantia. Saaledes skabte man sig, i en tung og vanskelig Tid, nogle fornøjelige Timer til Adspredelse for Sindet.

Paa en Laugsgeneralforsamling i Midten af Juni havde et Medlem anstillet nogle Betragtninger over Spørgsmaalet om Lockoutens Varighed. Han mente, at Lockouten ikke kunde trække ret langt ud: paa den anden Side af St. Hans vilde man nok være over det værste. Men det gik helt anderledes. Den 21. August udvidedes Lockouten, og først den 5. September sluttedes Freden.

Ti Dage derefter holdt Lauget ekstraordinær Generalforsamling med C. Blem som Dirigent. Oldermann Steenberg takkede Medlemmerne for Offervilighed og Solidaritet, og man takkede Bestyrelsen for dens ihærdige Arbejde under den store Lockout.

I de femten Lockout-Uger var der i Lauget afholdt en ordinær Generalforsamling og tre ekstraordinære, tre Diskussionsmøder og niogtyve Bestyrelsesmøder. Der var fra Lauget udgaaet ca. 5000 Skrivelser.

Efter Lockouten fulgte syv Retssager, idet Svendene i syv Tilfælde fordrede de før Lockouten paabegyndte og af denne afbrudte Akkorder betalte med det fulde Beløb. Mestrene frifandtes i samtlige Sager.

I Tiden efter Lockoutens Afslutning sporede man hos Svendene adskillig Utilfredshed med Priskuranten. Gennem Udvalgsforhandlinger enedes man om en Forhøjelse af Timelønssatserne, men til Gengæld krævede Mestrene Ret til — for Ungsvendenes Vedkommende — indtil to Aar efter Læretidens Udløb

at byde en Timeløn, som for Værkstedse og for Bygningsarbejde var 5 Øre mindre end den for ældre Svende normerede. Dette vilde Svendene imidlertid ikke gaa ind paa. Betalingen skulde være ens for dem alle. Den 4. Juni 1900 iværksatte Fagforeningen, hvis Formand var C. Lythjohan, Strike paa dette Spørgsmaal.

Striken sluttede efter en halv Snes Dages Forløb med en Overenskomst om, at Timebetalingen, indtil ét Aar efter Læretidens Udløb, for den Svend, der stod i Arbejde hos sin Læremester, skulde være 5 Øre mindre end den for ældre Svende vedtagne, og denne Overenskomst skulde gælde i to Aar.

I Dagene fra 31. Juli til 3. August afholdtes det nordiske Haandværkse og Industrimøde i København. Kun een Gang tidligere var der her i Landet afholdt et nordisk Industrimøde. Det laa saa langt tilbage som i 1872, og det omfattede ca. 240 Deltagere. I det nordiske Møde i København Aar 1900 deltog 1062 Repræsentanter for Haandværk og Industri. Deraf var 163 fra Sverige og 77 fra Norge. Forhandlingerne var hovedsagelig henlagt til Haandværkerforeningens og Industriforeningens Lokaler. Ved den første Sammenkomst — i Industriforeningen — holdt Professor Camillus Nyrop Foredrag om den store Udstilling, der var knyttet til Mødet, særlig om de udstillede Laugsager.

Til denne meget interessante Udstilling havde man faaet overladt tre store Midtersale med Siderum paa Charlottenborg. Blikkenslagerlaugets Afdeling var særdeles anseelig. Lauget udstillede, bl. a., de gamle

Laugsbøger, Laden og Velkomsterne, Laugets fire Segl lige fra det ældste »Amts Siegel der Klempner in Copenhagen« til det fra 1830'erne, og en Samling af Mesterstykker og Svendestykker. Københavns Blikkenslagerlaug hævdede sig smukt paa denne Udstilling, over hvilken der lød mange Lovord, ogsaa fra de svenske og de norske Deltageres Side.

DEN NYESTE TID

Hurtigt har Begivenhederne vekslet i det nye Aars hundrede, og de ligger os saa nær, at de næppe nok er blevet »Historie« endnu. Billedet af Laugets Forhold i disse Aar er saa broget og paa adskillige Punkter endnu saa lidet afklaret, at Skildringen af denne Periode kræver en vis Varsomhed. Blandt de Emner, der trænger sig stærkest frem, er Arbejdet for Bygningshaandværkernes økonomiske Sikring, den store Konflikt i det mærkeligt bevægede Aar 1911, Oprettelsen af Fagskolen og Laugets Stilling under de Vanskeligheder, som Krigsaarene bragte. Dertil kommer Oldersmandsskiftet, der fandt Sted i 1915.

Under rolige Forhold festligholdt man Laugets 225 Aars-Jubilæum, dog ikke paa selve Jubilæumsdagen, den 27. November 1903, men den 6. Marts 1904, og sammen med Jubilæumsfesten fejrede man to 25 Aars-Mesterjubilæer. Det var to af Laugets fremtrædende Mænd, der jubilerede: W. P. S. Reusch, der den 2. Januar 1904 havde været Mester i 25 Aar, og C. Blem, hvis Jubilæum netop faldt sammen med Dagen for Festen. Denne afholdtes i Haandværkerforeningen. Gas- og Vandmester C. F. Thorsen dirigerede ved Bordet. Der blev sendt en telegrafisk Hilsen til Kongen, fra hvem der indløb et Svartelegram.

I Slutningen af April s. A. blev Oldersmand Steenberg udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Blikkenslagermester Th. Lambrecht, hos hvem C.

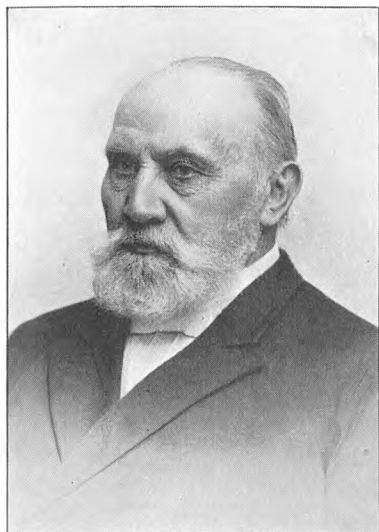
Blem havde staaet i Lære, var den 6. April 1900, da han fejrede sit 50 Aars-Mesterjubilæum, blevet udnævnt til Æresmedlem af Lauget. Han var Bisidder fra 1873 til 1887 og afgik i Aaret 1905 ved Døden. En anden af Th. Lambrechts Lærlinge var Holger Kjølstad (f. 1840, død 1902), der blev en af Fagets mest kendte Mænd. Han var Bisidder i flere Aar, var et virksomt Medlem af Festkomitéen fra 200 Aars-Jubilæet i 1876 og gjorde et ikke ringe Arbejde ved Oprettelsen af Fondet for Huslejhjælp.

Da Carl Th. Dreyer den 12. Februar 1902 havde været Bisidder i Blikkenslagerlauget gennem 25 Aar, udnævntes han til Æresmedlem og Æresbisidder. Han døde i 1912.

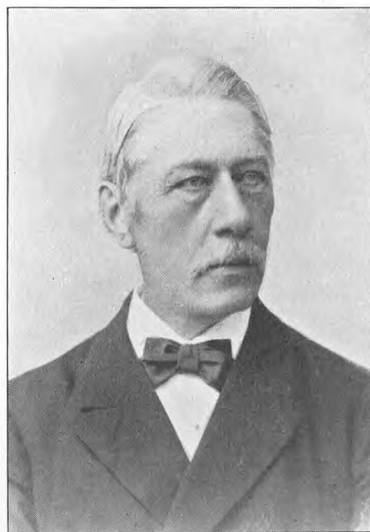
Fællesrepræsentationen for Industri og Haandværk fejrede i 1904 sit 25 Aars-Jubilæum, blandt andet med et stort Haandværkertog, i hvilket en Række Organisationer var repræsenteret hver ved sin Vogn. Det blev overdraget Medlemmerne af Blikkenslagerlaugets Festkomité — V. Kjølstad, Vilh. Lange, Lorentzen og Thorsen — at ordne det fornødne med Hensyn til Laugets Deltagelse. Dekorationsblikkenslager Herm. Jepsen udførte Tegningen til Laugets Vogn og fremstillede Vognen i alle Enkeltheder, deriblandt det ottekantede Taarn med Spir og Vejrhane. I Taarnet var installeret et elektrisk Klokkespil, som blev sat i Gang ved Tryk paa en Kontakt. Vognen var iøvrigt smykket med Laugets Insignier og forskellige andre faglige Mærker. Københavns Kommandant gav Tilladelse til, at Vognen blev opbygget og færdiggjort i Gothersgades Eksercerhus. Forskellige Kostumer til en Del af

dem, der skulde ledsage Vognen, fik man ved Direktør Martinius Niensens Velvilje til Laans fra Dagmar театrets Garderobekamre.

Mandag Eftermiddag den 1. August 1904 drog det anseelige, rigt afvekslende Tog — under stor Opmærksom-

Th. Lambrecht
Æresmedlem

Carl Th. Dreyer
Æresmedlem og Æresbisidder

somhed fra Befolkningens Side — fra Christiansborgs Ridebane til Tivoli. Blikkenslagerlaugets Procession aabnedes af en Riddersmand, der var iført et Harnisk af Blik. Det fire Hestes Forspand førtes af Mænd, klædte i middelalderlige Dragter. Efter Vognen kom fire Lærlinge i Arbejdstøj. De bar Laugets Lade fra 1753. Ogsaa den gamle Laugsfane, Laugsbanneret fra 1885 og den jydsk Centralforenings Banner blev ført frem i Toget, flankerede af Dannebrogsgfaner. Otte

Medlemmer, som bar faglige Ornamentter paa Stænger, afsluttede Laugets Procession, der hævdede sig smukt i det store Tog.

I denne samme Sommer drøftedes i Lauget paa tre Diskussionsmøder, der blev afholdt i Haandværkerforeningen, Spørgsmaalet om Betingelser og Kontraktforhold mellem Bygherrer og Laugets Medlemmer, med særligt Henblik paa, hvorledes man bedst kunde søge at sikre Laugmedlemmerne mod Tab ved Byggeforetagender. Det var C. F. Thorsen, der indledede denne Diskussion. Paa Generalforsamlingen den 25. Oktober 1904 nedsatte man et Udvalg, der skulde udarbejde Forslag til Kontrakter og Betingelser vedrørende Blikkenslagerarbejde paa Nybygninger. Det Udkast, der blev Resultatet af Udvalgets Arbejde, oversendtes i Efteraaret 1905 til et indenfor Haandværkerforeningen nedsat Udvalg angaaende Sikring af Bygningshaandværkeres Krav.

I 1907 vedtog en Laugsgeneralforsamling en Entreprisekontrakt, der skulde være obligatorisk for Laugets Medlemmer, men den blev hurtigt ret omtvistet og kom næppe til at faa nogen større Betydning. Den 1. Juli 1908 — Bankkrisens Aar — konstitueredes »Haandværkerforeningens Bureau til Værn for Haandværkere og Leverandører i Bygningsvirksomheden«. Blikkenslagerlauget var en af de seksten Organisationer, der sluttede sig til dette Bureau. Det skulde yde Haandværkere og Leverandører Vejledning i Forhold vedrørende Nybygninger og større Bygningsarbejder i ældre Ejendomme, desuden hjælpe dem til at opnaa saa god en Sikkerhed som muligt for deres Tilgode-

havende ved Byggeføretagender. Modstridende Interesser hos Byggefag og Leverandører, den Omstændighed, at der just i de Tider, da Byggeriet stagnerede efter Bankkrisen, ikke i særlig Grad var Brug for en

*Blikkenslagerlaugets Vogn
i Haandværkertoget ved Fællesrepræsentationens Jubilæum 1904*

saadan Institution, og flere andre Momenter bevirkede, at de paagældende Fag ophævede Værnebuureauet efter et Par Aars Forløb, men man havde dog høstet en og anden Erfaring, som senere kunde komme Byggefagene til Nytte.

I Forbindelse med de nævnte Forhold skal vi omtale en Retssag fra denne Tid. Murermester Johannes

Huneck havde overdraget Blikkenslagerarbejdet ved nogle Bygninger, som han vilde opføre, til et Medlem af Lauget. Da der var gaaet nogen Tid, blev Arbejdet taget fra vedkommende Blikkenslagermester, hvilket motiveredes med den Betragtning, at han havde misligholdt Kontrakten; man vilde derfor nu lade Arbejdet udføre for *hans* Regning. Blikkenslagermesteren henvendte sig til sit Laugs Oldermænd, og nu tog Blikkenslagerlauget Affære sammen med Blikkenslagersernes Fagforening af 1873. I Anledning af de Skridt, som disse to Organisationer foretog sig, blev der af Murermester Huneck anlagt Sag mod Lauget ved Oldermænd Steenberg og mod Blikkenslager Jacobsen som Formand for Fagforeningen. Ved Overretsdømme af 7. Oktober 1907 blev Lauget og Fagforeningen frifundne for Tiltale i denne Sag.

Af Laugsfesterne fra disse Aar har den Fest, der blev afholdt 11. Marts 1908 i Myginds Lokaler i Linésgade, vundet stort Ry ved sin Fornøjelighed. Særlig indbudne var Abraham Levin, der i 1907 var blevet udnævnt til Æresmedlem, og Direktør for Teknologisk Institut, Gunnar Gregersen. Levin fik overrakt det Diplom, der knyttede sig til Udnævnelsen til Æresmedlem, og man sagde ham særlig Tak for hans Initiativ med Hensyn til Oprettelsen af Huslejhjælpsfondet, der nu ejede 35000 Kr. Levin afgik ved Døden i Aaret 1911.

Teknologisk Institut arrangerede i Marts 1908 en Udstilling af Blikkenslagerarbejder, og til Metalindustriens Fagmøde, der fandt Sted i Dagene fra 4. til 6. September 1910, knyttedes ligeledes en Udstilling;

den var, ligesom Mødet, henlagt til Industribygningen og blev holdt aaben indtil den 19. September. Fagmødet omfattede Blikkenslagere, Kobbersmede, Gørtlere og Gas- og Vandmestre. Der var ialt 317 Deltagere, deraf 260 Blikkenslagere. En Diskussion om faglige Hjælpemidler blev indledet af Blikkenslagermester A. Bodholt, og Hof-Blikkenslagermester Torben Meyer gav i Foredragsform Oplysninger om Udstillinger og Fagskoler i Udlandet. Gas- og Vandmester Thorsen ydede sit Bidrag til Fagmødets Diskussion om Sammenslutninger og Konkurrencer. Det store Fagmøde afsluttedes med en Middag i Nimbs Selskabslokaler, og Lauget var her Vært for de mange Blikkenslagere fra Provinsen, men da Opgørelsens Time kom, var det lige ved, at Laugskassens Evne ikke kunde holde Maal med den gode Vilje.

Abraham Levin
Eresmedlem

Aaret 1910 bragte en ret ejendommelig Episode: en Konflikt imellem Oldermænd Steenberg og de øvrige Medlemmer af Bestyrelsen, i Anledning af, at disse ønskede at gennemgaa Legatpapirer og Receptisser. Nogen Tid i Forvejen havde der fundet Defraudationer Sted i flere større Pengeinstituter, og Oldermænd

Steenberg betragtede nu det af Bestyrelsen fremsatte Ønske som en personlig Fornærmelse. Bestyrelsen gav ham den mest uforbeholdne Erklæring om den fuldkomne Tillid, som man nærede til ham, men Oldermænd Steenberg nedlagde sit Mandat. Dette Skridt fulgtes af Mandatnedlæggelse fra de øvrige Bestyrelsesmedlemmers Side. Men ved det kommende Valg blev Steenberg genvalgt til Oldermænd, og der valgtes en ny Bestyrelse, dog med Bibeholdelse af et Par af de gamle Bestyrelsesmedlemmer. Dermed var der sluttet Fred.

— I Efteraaret 1910 modtog Lauget en Opsigelse af Overenskomsten om Timelønnen og Arbejdstiden til Ophør den 1. April 1911. For Østifternes Vedkommende var Overenskomsten sagt op til samme Tidspunkt, for Jyllands allerede til 1. Januar. Dette var Forspillet til en højst ejendommelig, saare broget Konflikt. Blikkenslagerstriden var et enkelt, men et af de mest interessante Led i en stor Konfliktsituation, under hvilken Arbejdsgiverforeningen kæmpede for Gennemførelsen af 5aarige Overenskomster.

Ved Udgangen af Aaret 1910 var omkring et halvt Hundrede Hovedoverenskomster opsagt. Og saa laa man ydermere med den gamle, saa meget omtalte Murarbejdsmands-Konflikt paa Christiansborg, den berømte Historie om de mekaniske Hejsegrej, hvorved Stenene transporteredes op til Murerne paa Slotsbygningen i et paafaldende ringe Antal pr. Time. Der blev sunget Revyviser derom i »Sommerrejsen« 1911 i Tivolis Teatersal, og dér skildres Arbejdets Gang i Linjer som disse:

Onsdag kommer der en Mand med en Sten,
 Torsdag kommer der en anden med en.
 Det ene med det andet, og det andet med det ene
 Løber dog op, — sku' jeg mene.

De københavnske Blikkenslagersvende skulde faa *deres* Vers sammesteds samme Sommer, og de blev besunget rundt om i forskellige andre Revyer.

Langt ind i 1911 stod man i et Virvar af Striker og Lockouter, i natlige Forhandlinger, til Sol gik op. Forligsmands-Institutionen traadte for første Gang i Virksomhed, personificeret i Michael Koefoed. Den 16. Januar 1911 etableredes der Blikkenslagerstrike i Jylland. Fire Dage senere fik Arbejdsgiverforeningens Forretningsudvalg Bemyndigelse til at varsle almindelig Lockout i Blikkenslagerfaget. Den 13. Februar etableredes da Blikkenslagerlockouten i København og i Østifterne. Michael Koefoed kaldte Blikkenslagerforbundet, der stod udenfor De samvirkende Fagforbund, til Møde med Arbejdsgiverforeningen. Man kom til Enighed om en femaarig Overenskomst, men Blikkenslagersvendene forkastede den, — for Københavns Vedkommende med 407 Stemmer mod 117. I de samme Dage blev der iværksat Lockout i Elektrikerfaget og i Træindustrien. Og det trak stadig op til nye Lockouter. Saaledes blev der varslet Arbejdsmands-Lockout for hele Landet, men ved Forligsmandens Indgriben blev lagdes denne Konflikt med en 5aarig Overenskomst. Siden efter blev Murarbejds mændene, Murerne og Snedkerne lockoutede, og nye Varsler udstedtes.

Den 27. April 1911 naaede man til et Forlig, der omfattede De samvirkende Fagforbunds Konflikt-

fag og gennemførte en 5-aarig Overenskomst for dem alle. De herhen hørende Lockouter hævedes, og de indenfor denne Gruppe varslede Lockouter blev aflyst, dog kun saaledes, at de kunde træde i Kraft blot med 7 Dages Varsel, hvis Konflikterne med de udenfor De samvirkende Fagforbund staaende Murarbejds mænd og Blikkenslagere ikke gik i Lave.

Murararbejds mændene fik paany Forligsmandens Mæglingsforslag forelagt og forkastede det omgaaende. Men Fagforeningens Formand og Næstformand nedlagde deres Mandater; de genvalgte paa en ny Generalforsamling, og Bestyrelsen fik Bemyndigelse til at slutte Overenskomst. Her vedtog man da Forligsmandsforslaget med nogle »forklarende Tilføjeser«, der gav Sagen et Paaskud til nu at *glide*.

»Tilbage stod da« — saaledes hedder det i Bogen om de første 25 Aar af Arbejdsgiverforeningens Historie — »kun Blikkenslagerne, men de stod til Genæld haardt; med deres Formand Hr. Lythjohan i Spidsen trodsede de baade Forligsmanden, Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund, som ganske vist kun kunde underkaste dem moralsk Paa-virkning. Forligsmandens Mæglingsforslag af 3. April blev forkastet ved en Landsafstemning i de første Dage af Maj. »Social-Demokraten« tordnede forgæves mod Hr. Lythjohan. Folketingsmændene Sabroe og A. C. Meyer holdt stort Blikkenslagermøde og bad og besvor de genstridige. Men alle Anstrengelser syntes at skulle være spildte, og de københavnske Murersvende vedtog den 10. Maj enstemmigt at bevidne Blikkenslagerne deres »absolute Sympati«. Omsider fik Be-

styrelsen dog frit Mandat til at slutte Overenskomst, men fra et Møde i Arbejdsgiverforeningen den 15. Maj gik Hr. Lythjohan endnu en Gang ubøjelig og uden Forlig.«

Arbejdsgiverforeningens Svar faldt omgaaende. Dagen efter iværksattes en mægtig Lockout, omfattende alle de Fag, for hvilke der bestod eller var bebudet Lockout Dagen efter den første Forkastelse af Forligsmandens Forslag. Det var tilsammen mellem 50,000 og 60,000 Mand.

Den Stor-Lockout kom dog kun til at vare en Dag. Da Forligsmandsforslaget af 3. April blev forkastet af Blikkenslagersvendene i Begyndelsen af Maj, var Majoriteten i København adskilligt mindre (279 mod 118) end ved Forkastelsen af Overenskomsten af Februar (som nævnt 407 Stemmer mod 117). Nu var man omsider naaet saa vidt, at Blikkenslagersvendene Tirsdag Aften den 16. Maj vedtog Forligsmandens Forslag med nogle af ham tilføjede Bemærkninger.

Arbejdet skulde overalt genoptages senest den 19. Maj, — dog hævdede Blikkenslagersvendene sig en Særstilling. De vilde først begynde Mandagen den 22. Maj, skønt mange mener, at man ikke skal begynde paa noget en Mandag, — men de havde nu en Gang berammet Skovtur til Lørdagen den 20. Maj, og den Udflugt vilde de ikke gaa Glip af.

Fra Begivenhederne i Aaret 1911 stammer overhovedet det endnu af og til anvendte Mundheld: »Saa stædig som en Blikkenslager!« Og Blikkenslagersvenden blev, som før nævnt, omtalt i adskillige af hin Sommers Revyvers; han fremstilles som en Person,

der i Virkeligheden har megen Magt, selv om han egentlig kun er en jævn Haandværkssvend. Her er, — fra Aarets Revy i Tivolis Teatersal og til Melodi fra den gamle Blikkenslagervise — et Vers, i hvis næstsidste Linje der for Øret er skabt en Lighed med Fagforeningsformandens Navn:

Se, min Mor bestandig sa' a'
 »Ku' vor Søn til Præst vi faa!«
 Mens min Tante vilde ha' a'
 Jeg til Scenen skulde gaa.
 Men min Far mig raaded fra a'
 Komme altfor højt paa Straa:
 Lyt Johan, og gaa hen
 Og bliv Blikkenslagersvend.

Man skal ikke just benytte Revyviserne som Kildeskrifter, men de kan meget vel yde pudsige eller karakteristiske Bidrag til Belysning af Tidens Historie.

Det 5. September-Forlig, der havde afsluttet Lockouten i 1899, bragte med Hensyn til Formen for Arbejdsstandsningers Iværksættelse en Ordning, som ikke mindst Blikkenslagermestrene satte Pris paa. Selv om Blikkenslagerfaget ikke havde været stærkt hjem søgt af Striker i Aarenes Løb, saa kendte man dog af Erfaring den ubehagelige Situation, der opstod for Mestrene, naar der uden videre ganske brat blev iværksat Strike i et saadant forholdsvis lille Fag. Man vidste, hvor generende det var, naar større Bygningsfag, som ikke godt kunde komme til, før Blikkenslagerne var færdige, skulde gaa og vente paa Grund af »en rask lille Konflikt« i Blikkenslagerfaget. Hele den Ordning, der blev indført ved Septemberforliget, med

to Varsler, som gav 14 Dages Frist med Hensyn til det tidligste Tidspunkt for en Arbejdsstandsning Iværksættelse, havde ikke mindst Blikkenslagermestrene følt som en stor Betyggelse. Og at Blikkenslagerfaget i 1911 Gang efter Gang skulde vise sig at være en stor Anstødssten for Freden, var jo ikke Mestrenes Skyld.

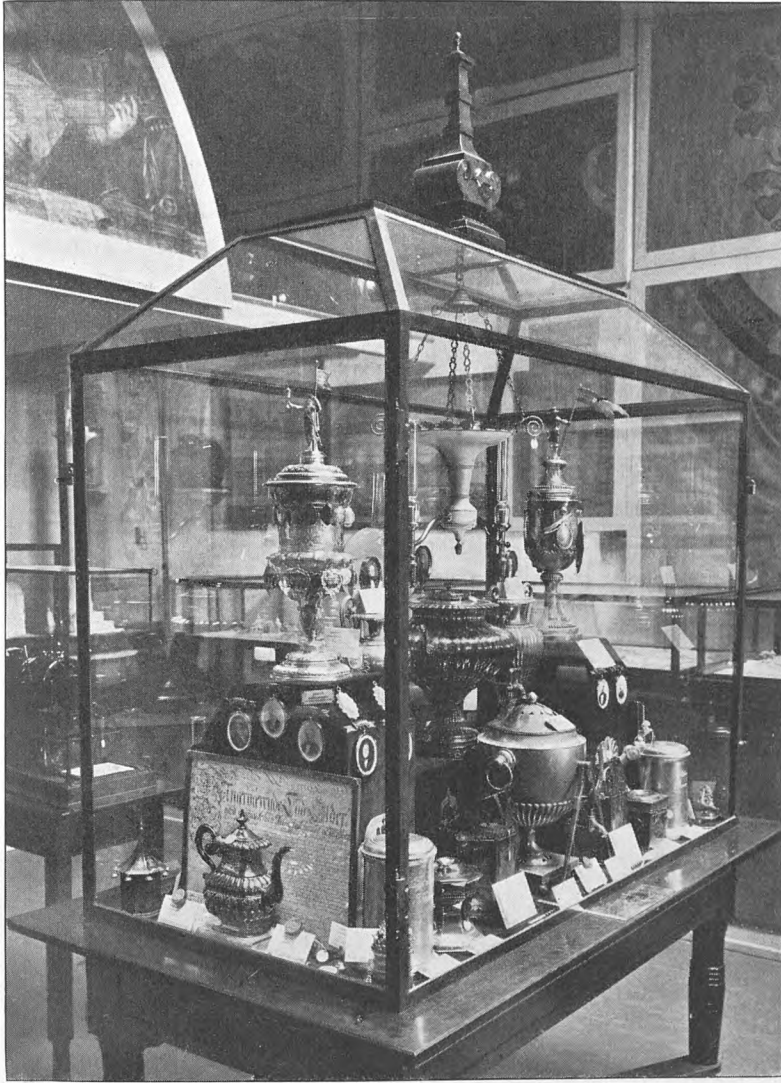
De 5-aarige Overenskomster blev Resultatet af Arbejdsgiverforeningens Kamp, i de fleste Tilfælde med øjeblikkelige Lønforhøjelser paa et Par Øre i Timen for de første tre Aar og — hvis Arbejdsgiverne ønskede Overenskomsten forlænget for de sidste to Aar af Perioden — med en yderligere Timelønsforhøjelse paa 2—3 Øre. Man fik blot ikke gennemprøvet, hvorledes den 5-aarige Overenskomst vilde komme til at virke. Det skyldtes den Omvæltning, som Verdenskrigen skabte paa Arbejdsmarkedet.

Paa et Medlemsmøde i Lauget den 20. Maj 1911, fire Dage efter den store Konflikts endelige Afslutning ved Fagforeningens Vedtagelse af Forligsforslaget, besluttede Blikkenslagermestrene telegrafisk at sende Arbejdsgiverforeningens Formand, Direktør Hauberg, en Hilsen og en Tak for hans store og udmærkede Arbejde under Lockouten.

— Svendelønnen havde hidtil været Normalløn; kun med Hensyn til ganske enkelte Undtagelser blev der givet noget mere i Timeløn. Denne Normalløn laa en Del højere end andre Fags Minimallønninger. Ingen arbejdede dog efter disse Minimallønninger uden personligt Tillæg, Smudstillæg og forskellige andre Tillæg. Derved kom de ligesaa højt eller fuldt

*Laugets Samling i Bymuseet
Hovedmontren*

*Laugets Samling i Bymuseet
Hovedmontren, set fra den anden Side*

saa højt op som Blikkenslagerne, men dette Forhold blev i Almindelighed ikke tilstrækkeligt paaagtet. Paa et givet Tidspunkt stillede Arbejdsgiverforeningen Forslag om at fastsætte Lønnen i Blikkenslagerfaget som Minimalløn, saaledes at enkelte Arbejdere, der var særlig dygtige efter Mesterens Skøn kunde faa personligt Tillæg. Fra Mestrenes Side var der ingen Stemning for en saadan Ordning, som, efter de allerflestes Mening, i Løbet af kort Tid vilde komme til at betyde en almindelig Lønforhøjelse. Man havde ikke nogen Tro til, at den skønne, i og for sig rigtige Teori om bedre Løn for den duelige vilde holde Stik i Praxis, men den nævnte Betragtning gjorde sig nu stærkt gældende indenfor Arbejdsgiverforeningen, og tilsidst maatte Blikkenslagermestrene give sig. Egentlig havde Svendene heller ikke været opsat paa at faa denne Teori gennemført. Det gik nemlig først noget senere op for Svendene, hvor mægtig en Løftestang dette kunde blive for dem. Blandt Blikkenslagermestrene har den Anskuelse dog stadig Overtaget, at det aldeles ikke passer for *deres* Fag, og Forholdene har senere i nogen Grad udviklet sig hen imod en Normalløn.

— Blikkenslagerlaugets store Samling er Gang paa Gang omtalt i dette Skrift. Man tør vistnok sige, at en saa omfattende og velordnet Samling af denne Art kun forekommer sjældent, enten man vil søge herhjemme eller i Udlandet. Gamle Laugsbøger, Dokumenter, Laugsgenstande, Mesterstykker, Vandrebøger, Svendebreve, Portrætter af gamle Laugsmestre (med tilføjede biografiske Oplysninger) og meget af det,

der kommer ind under Begrebet »Kuriosa«, er her samlet sammen med uhyre Flid.

Foran er der fortalt om flere af de historiske Laugs-sager. Her skal tilføjes nogle Ord om blot et Par af de Ting, der maa henføres under Gruppen »Kuriosa«.

Katalogen fortæller derom følgende:

En Messing-Daase, forsølvet paa Siden og med Zirater, mrkt. paa Siden P. M. B. og i Bunden P. P. I. B. 20 Februar 1759. — Laaget er udhamret terrasseformet i Kredse. Til Laaget hører en Hætte af spunden Guldtraad. Den 20 Februar 1759. Til Minde om Kgl. Hof-Lygmagermester og Kaptajn i det borgerlige Artilleri Peter Mathias Benfeldt. Udført Mesterstykke 1765. Død 29 September 1816.

En Mestersvendshue af hvidt Stof med Perlebesætning, forneden Guldbroderi. Paa Forsiden en Sølvplade i Rococostil, hvorpaa staar anført: A. M. G. 1759, — med tilhørende Messingfederal.

En afdød Blikkenslagermesters (Löchtemagermester Henning Herman Halm's) Enke antog en Mestersvend, Enkens Datter for-færdigede denne Hue og forærede den til ommeldte Svend.

Var dette sidste Indledningen til en lille Roman? Til et Par Livsskæbner? Derom tier Katalogen.

Harald Steenbergs udmærkede Arbejde ved Til-vejbringelsen og Ordningen af Laugets Samling er tidligere omtalt.

Efterfølgeren paa Oldermandspladsen, Hans Pers, omfatter ligeledes denne Samling med megen Pietet. Det er ham en Glæde, hver Gang han kan tilføre den noget nyt. I Bymuseet paa Raadhuset vil man i forskellige Montrer finde en stor Del af Samlingen udstillet, men meget opbevares i Skuffe og Skab.

— I Slutningen af 1912 indtraf en uhyggelig, meget omtalt Begivenhed, der ikke mindst vakte Opsigt i

Blikkenslagerkredse, fordi det ulykkelige Offer var en Fagfælle.

Den nævnte Begivenhed var Mordet paa Blikkenslagermester Carl Kock, Holsteinsgade 8. Kock var født i Kragerup ved Saxkøbing. I en Alder af 24 Aar blev han gift med den 20aarige Marie Halvorsen. I 1898 nedsatte han sig, 30 Aar gammel, som Blikkenslagermester i København, og to Aar senere indtraadte han i Lauget. Carl Kock, der skildres som en dygtig og flittig, men noget selvfølende Mand, blev Natten mellem den 6. og 7. December 1912, da han laa og sov i sin Seng, myrdet af Hustruens Elsker, Hansens Vinding, der begik Mordet efter Aftale med hende. Lauget var repræsenteret ved Blikkenslagermester Carl Kocks Begravelse den 16. December s. A. paa Assistens Kirkegaard.

— Flere Blikkenslagermestre havde drøftet Tanken om Oprettelsen af en Fagskole. I Foraaret 1914 indkaldtes der til et Møde paa Teknologisk Institut, og her holdt Blikkenslagermester A. Bodholdt et Foredrag, hvori han opfordrede Lauget til at oprette en Fagskole, der kunde supplere Værkstedslæren. I Foredraget henvistes der iøvrigt til, hvorledes Virksomheden i højere Grad end tidligere gik i Retning af Bygningsblikkenslageri, medens der dog stadig var Brug for Arbejder, som krævede en omhyggelig Værkstedssuddannelse. Paa mange Værksteder kunde en saadan Uddannelse ikke finde Sted, uden at det, som Lærlingen udførte, var uden Værd for hans Mester, eftersom det ikke blev »spurgt« i de paagældende Foretninger.

Lauget havde den gode Vilje til Oprettelsen af en Fagskole, og det vigtige Pengespørgsmaal var i Teorien tilrettelagt af Direktør for Teknologisk Institut Gunnar Gregersen. Tanken om Oprettelsen af en Blikkenslager-Fagskole blev da sanktioneret, og det overdroges et Udvalg, bestaaende af A. Bodholdt, Torben Meyer og Hans Pers at føre Sagen ud i Livet. Der var dengang hos 65 Mestre beskæftiget 115 Lærlinge, idet 33 Mestre havde 1 Lærling hver, 21 Mestre 2 Lærlinge hver, 6 Mestre 3 Lærlinge hver, 3 Mestre 4 hver og 2 Mestre 5 Lærlinge hver.

Med Hans Pers som Formand udarbejdede Udvalget Love, Reglement og Undervisningsplan for Fagskolen, som man havde tænkt sig at aabne ved Efteraarstid. Men Verdenskrigens Udbrud bevirkede, at det ikke netop nu kunde nytte at henvende sig om Tilskud hos Leverandørerne og forskellige andre Steder, hvor man havde tænkt sig at søge Støtte for Skolen.

Blikkenslagerlaugets Fagskole blev under disse Forhold først aabnet i 1915. Den havde til Bestyrelse det ovenfor nævnte forberedende Udvalg: A. Bodholdt, Torben Meyer og Hans Pers; sidstnævnte var Formand. Som Lærere virkede til en Begyndelse A. Bodholdt og Hannibal Thomsen. Inden Skoleaarets Udløb trak disse sig tilbage, og Bodholdt traadte tillige ud af Bestyrelsen, der supplerede sig med G. Lehnert.

De første Aar havde Fagskolen hjemme i et stort Bræddeskur i Industribygningens Gaard, en Lagerbygning, hvis Indre var omdannet til Undervisningslokaler. Foruden Blikkenslagerlærlingene undervistes

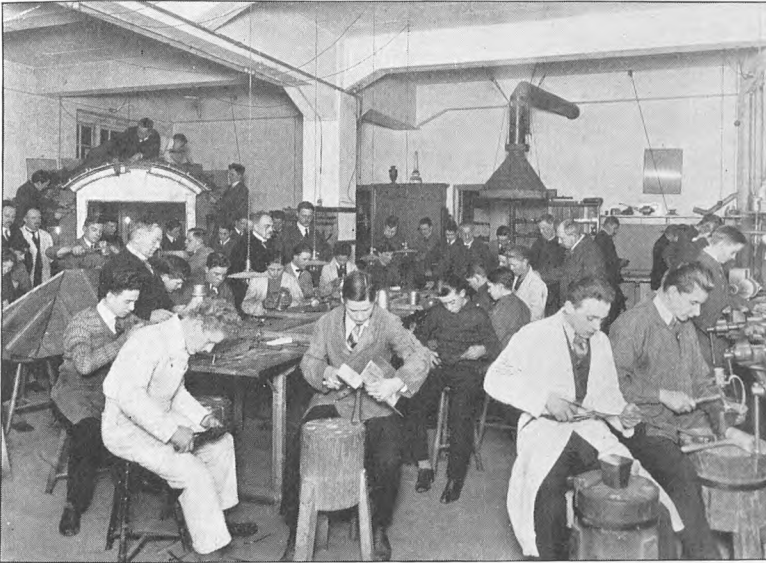
her Elektrikere, Smede, Baadebyggere og flere andre Grupper. Lokalet var ret primitivt, men Lejen var billig, — 800 Kr. om Aaret, med Ret til at bruge det Blikkenslagerværktøj og de Maskiner, som Teknologisk Institut havde anskaffet til sine Svendekursus. Laugets Fagskole var udelukkende for Lærlinge.

De nye Lærere, der traadte til, var Blikkenslagermestrene E. Bjørn og O. Uttenthal. De virker den Dag i Dag ved Skolen.

I 1918, da Teknologisk Institut havde taget sin egen Bygning i Besiddelse, flyttede Blikkenslagerlaugets Fagskole med derover. Den kom derved under bedre, mere ordnede Forhold, og Elevantallet gik stadig frem. Den Arbejdsplan, der blev lagt til Grund for Skolen, staar fremdeles i Kraft, men som Tiden skred frem, kom der Fornyetelser. Saaledes optog man Undervisning i Metalfarvning, derefter i Ringeledninger. Senere har man forladt disse Fag, men af stor Betydning er Optagelsen af Kobberdækning som Undervisningsfag. Den første Lærer heri var Vald. Poppel, assisteret af sin Fader, Gustav Poppel. De afløstes af N. Andersen, der trak sig tilbage efter nogle Aars Undervisning. En Tid lang var Harlø Lærer, indtil Hensynet til den private Forretning tvang ogsaa ham til at opgive denne Virksomhed. Han efterfulgtes i 1928 af Blikkenslager Dige.

Da Lehnert havde virket som Bestyrelsesmedlem i to Aar, traadte han tilbage, afløst af Olaf Jensen, og da Torben Meyer nedlagde sit Mandat, indvalgtes Aage Kjølstad i Fagskolens Bestyrelse, der stadig har Hans Pers til Formand.

Laugets Fagskole afholder hvert Aar en Udstilling af Elevarbejder og af Svendeprøver, der er udført paa Skolen. Denne aarlige Udstilling vidner om, hvor fortræffeligt der arbejdes. Laugets Fagskole hævdede sig da ogsaa en med de andre Udstillere fuldt ud jævn-

Fra Blikkenslagerlaugets Fagskole.

byrdig Plads paa den »arbejdende Udstilling«, som 7 Fagskoler i 1921 afholdt i Industriforeningen. I to store Montrer var der her udstillet Arbejder, som var udført paa Blikkenslagerlaugets Fagskole, deriblandt Svendestykker, hvoraf adskillige havde faaet tilkendt Medaille.

Fagskolen begyndte med to Undervisningsaftener om Ugen, senere gik den op til fire. Elevantallet er

steget fra 30 til 68 — det er alt, hvad Lokalerne kan rumme — og Budgettet er vokset fra 2000 til 8000 Kr. Elevkontingentet er meget lavt, og der er Adgang til Skolen uden Hensyn til, om de paagældende Lærlinge er beskæftigede hos Laugsmestre eller ej.

Skolen, der faar Tilskud fra Lauget, mødte Støtte fra forskellige Sider, saa snart den traadte ud i Livet, — det overfor Haandværket saa redbonne Reiersen'ske Fond, Ronges Legatfond, C. W. Strandes Legatfond, Præmieselskabet for den mosaiske Ungdom og Laugets Handelsforbindelser. Da Skolen havde godt gjort sin Levedygtighed, erholdt den Statstilskud.

Ved Fagskolens Oprettelse grundlagdes et »Partslegat«, tilvejebragt ved frivillige Bidrag fra Laugsmedlemmerne, saaledes at hver Bidragyder fik en Konto. Dette Legat skulde være en Nødskilling for Fagskolen. I Begyndelsen gik Bidragene godt ind, og der er samlet adskillige Tusind, som stadig er urørte. Til Tider var det trangt nok for Fagskolen, men man tyede ikke til Nødhjælpen, ud fra den Betragtning, at en Gang — hvem ved! — kunde det maaske komme til at knibe endnu haardere for Skolen, den, om hvilken man trygt kan sige, at den tjener Lauget til Ære og Faget til megen Nytte.

— Den 30. April 1915 afgik Oldermænd Harald Steenberg ved Døden, 69 Aar gammel. De mange Oplysninger, som han havde samlet om Lauget gennem Tiderne, var blevet nedskrevet af ham og tryktes som Bog. I omtrent 30 Aar sad han i Laugets Bestyrelse, i henved 20 Aar var han Oldermænd. Hans store almindelige Gerning for Lauget var præget af varm

Interesse. Steenbergs Arbejdskraft svækkedes i nogen Grad efter et Sygdomsanfald i 1909, men han virkede stadig med megen Iver for Lauget, ogsaa fremdeles for dets historiske Samling.

Saasnart Budskabet om Steenbergs Død var indløbet, sammenkaldte Viceolderranden, Blikkenslægermester Carl Jensen, Bestyrelsen og holdt ved Mødets Aabning en Minde-tale over den afdøde Olderrand.

Paa Carl Jensens Forslag vedtoges det, at Bestyrelsen skulde anmode Enken om Tilladelse til, at man hædrede Olderrandens Minde derigennem, at han blev begravet paa Laugets Bekostning. Denne Tilladelse blev givet. Den 3. Maj om Aftenen

ledsagede den Afdødes Nærmeste og Laugsbestyrelsen Kisten fra Kommunehospitalets Kapel til Ligkapellet ved Frederiksberg Kirke, hvor Viceolderranden i en Tale mindedes Harald Steenbergs Fortjenester af Lauget. To Dage senere fandt Jordefæerden Sted. Foran Kisten inde i den tæt fyldte Kirke paraderede Laugsbestyrelsen som Æresvagt. Pastor Krüger holdt Talen ved Baaren, og Laugsmestre bar Kisten til Graven paa Frederiksberg Kirkegaard. Paa Graven har Lauget

Olderrand Hans Pers
Valgt den 27. Maj 1915

rejst en Sten, hvori Fagmærket er indhugget foroven. — Generalforsamlingen valgte den 27. Maj 1915 med Akklamation Formanden for Fagskolens Bestyrelse, Blikkenslagermester Hans Pers, til Oldermænd for Københavns Blikkenslagerlaug. Oldermænden, der

Carl Jensen
Viceoldermænd 1914—1925

bærer et godt gammelt Navn indenfor Faget, er født den 2. Oktober 1860 og nedsatte sig i 1891, efter nogle Aars Ophold i Udlandet, som Blikkenslagermester i Aalborg, men flyttede i 1899 til København, hvor han overtog Slægtes gamle Forretning.

Ved Gennemgangen af Laugets Papirer fandt den nye Oldermænd en Skrivelse fra Raadhusforvalteren til Harald Steenberg. Raadhusforvalteren takkede heri for Modtagelsen

af Laugssamlingen. — Man maatte imidlertid stærkt bestride Steenbergs Kompetence til at skænke Bymuseet Laugets Samling, og herom førtes der en længere Korrespondance. Læden, de gamle Signeter, Laugskraaen og de gamle Protokoller har beholdt deres Plads i Museet, hvor ogsaa den øvrige Del af Samlingen for Tiden beror.

Det viste sig i 1915, at Laugskassens Beholdning var svunden ind til ca. 800 Kroner, og saa var der

oven i Købet ikke betalt Kontingent til Arbejdsgiverforeningen. Man fik da Laugs-Kontingentet forhøjet ved en Omordning. Hidtil var der ydet et fast Kontingent til Lauget, det samme for alle Medlemmer. Nu vedtoges det, at Kontingentet fremtidig skulde staa i Forhold til den af hvert enkelt Medlem udbetalte Arbejds løn. Derved voksede Laugskassen saa stærkt, at det i høj Grad kom Medlemmerne til Nytte under en Strikesituation. I 1923 gik Arbejdsgiverforeningen nemlig bort fra den i 1913 indførte Strikeforsikring, idet der nu indenfor hver enkelt Organisation, til Brug under Arbejdsstandsninger, skulde skabes et fagligt Hjælpefond gennem Indbetaling af et Beløb, der svarede til mindst $\frac{1}{4}$ pCt. af det foregaaende Aars Arbejds løn. Et saadant Fond maatte ikke røres, før det var oppe paa mindst $\frac{1}{2}$ pCt. af den Arbejds løn, der var udbetalt det foregaaende Aar. Da Blikkenslagerlaugets Kasse ved den omtalte Nyordning for Laugs-Kontingentet var vokset saa stærkt, havde man straks kunnet overføre 20,000 Kroner til Laugets faglige Hjælpefond. Dette var derfor, allerede ved første opstaaende Arbejdsstandsning, fuldt ud rustet til at yde den fastsatte Støtte, hvad der paa det Tidspunkt næsten var et Særsyn.

Med Hensyn til Laugs-Kontingentet gælder overhovedet den Regel, at Medlemmer, der ikke indsender Lønningslister i rette Tid, ansættes skønsmæssigt af Bestyrelsen, og dette plejer at hjælpe baade paa Medlemmerne og paa Kassen.

— Af de gode Haandværksmestre, der i Tidernes Løb varetog Hvervet som Oldemand for Køben-

havns Blikkenslagerlaug, var adskillige ude for vanskelige Situationer, men ingen har med sit Laug staaet saa svære Tider igennem som Hans Pers. Nogle af Blikkenslagerne tjente periodevis under Verdenskrigen gode Penge; for langt de fleste var Tiden dog fuld af Besvær. Mangelen paa Materialer laa som et særlig haardt Tryk over dette Fag.

Da Krigen udbrød i August 1914, havde en stor Del Blikkenslagere, der tidlig paa Foraaret gav Tilbud paa Arbejder og fik Tilslag, ikke sikret sig Materiale. Priserne paa Materiale plejede jo at være ret konstante, men nu blev man tvunget til at købe til langt højere Priser, og da Tilførslerne var reducerede, kunde man kun faa mindre Partier. For hver Gang steg Materialepriserne, medens Arbejdets Pris var fastsat. Resultatet var, at der paa mange Arbejder blev sat betydelige Beløb til; først sent tog man Forbehold under Hensyn til eventuelle Stigninger af Grundpriserne paa Metaller.

Da der havde udviklet sig en stor Eksport af Levnedsmidler, fik en Del af Fagets Udøvere en indbringende Forretning i Fabrikationen af Emballage. Men Uregelmæssigheder fra anden Side ved Afsendelsen af Blikplader til Tyskland paakaldte Englands Opmærksomhed. Saa blev der lukket af for Import af Blik, Kobber, Messing, Tin, Bly og galvaniserede Jernplader.

Det var ret forbavsende, saa store Lagre der var her i Landet. Men efterhaanden som disse tømtes, steg Priserne stadig, og til sidst tyede man til ejendommelige Udveje. Man pillede Blytagene af Kirker; der blev betalt op til 2 Kr. 50 Øre pr. Kilo, medens ny Blyplade tidligere solgtes for 25 Øre Kiloet. Men i og for

sig var det intet Under, at Prisen kom højt op. Det gamle Bly skulde omsmeltes og vales, og dertil kom Transportomkostninger og Svind m. m. Ny Blyplade gik op i 6 Kr. 50 Øre pr. Kilo. Smukke gamle Kobber ting, som havde været en Pryd i mangt et Hjem rundt om i Landet, gik i Løbet. Opkøbere rejste rundt, ud i helt afsides Egne, hvor mangan gammel Kone lod sig friste til at skille sig ved Kobbersager, som hun havde taget i Arv og som skabte Hygge i det lille Hjem. Nu havnede de i Smeltingen. Gammelt Kobber blev af Opkøberne betalt med ca. 16 Kroner pr. Kilo, medens den normale Pris for ny Plade havde været $3\frac{1}{2}$ —4 Kroner. Tin steg fænomenalt. Ved en Auktion over uafhængede Varer betaltes Tinblokke med 40 Kr. Kiloet, foruden Salæret; før Krigen var Prisen ca. 1 Kr. 35 Øre.

I Stedet for Zink til Tagrender og til andet Tagarbejde maatte man anvende galvaniseret Jern eller forblyet Jern, der ikke var nær saa holdbart et Materiale. Blik var forsvundet, Zink var forsvundet, en Dag forsvandt ogsaa de galvaniserede Jernplader. Saa drog Opkøberne Landet rundt og sikrede sig mangan Bondes Lade af Pandeplader eller Bølgejernsplader. Laderne blev brudt ned, Pladerne udvalgte og glattede; saa solgte man dem til Priser, der laa langt over, hvad der tidligere blev betalt for nye Plader. At der i de gamle Plader var store Sømhuller, fandt man sig i, — bare man kunde faa Plader. Folk lod deres Køgekar, nyere og ældre, reparere med saadanne Plader i Stedet for med Blik; man talte slet ikke mere om Hygieinens Krav.

Konservesdaaserne er en hel Historie for sig. Tidligere gik de gerne i Skarnkasserne. Nu var der Virksomheder, der indrettede sig paa at afkøbe større Restauranter deres opskaarne og tømte Konservesdaaser; man afsmeltede de flossede Rester af de opskaarne Laag, skurede Daaserne, kogte dem, tilpassede nye Laag, fyldte Daaserne med Gullash og Leverpostej, og saa blev de eksporteret. Daaser, som var landede paa Lossepladserne, gik herfra en ny Tilværelse i Møde. De blev klippet op og lavet om til Skosværtedaa-ser eller lignende.

Petroleumsmangelen øvede *sin* Indflydelse paa Faget. Opmærksomheden blev henledet paa Karbid til Belysning i Hjemmene. Der blev konstrueret forskellige Slags Lamper, og Regeringen nedsatte en Kommission, der skulde prøve Systemerne og autorisere de brugbare. Men der klæbede saa mange Ulemper ved denne Belysningsform, at den ikke vandt Indpas. Rundt om hos Fremstillerne laa der usælgelige store Beholdninger af Lamper. Regeringen bestilte store Poster af Karbidlamper, som den vist aldrig kom af med. Den paatog sig ogsaa at skaffe Landboerne Oljelamper, idet der hos et enkelt Blikkenslagerfirma blev bestilt — til Udførelse i Løbet af to Maaneder — 150.000 smaa Bliklamper til Indsætning i de paa Landet saa meget brugte »Flagermuselygter«. Lamperne var gode nok, — hvad man ikke kan sige om de Former, hvorunder Salget foregik.

For Faget, der hovedsagelig er Bygningsfag, følte Mangelen paa Zinkplader — det almindelige Dækningsmateriale — særlig trykkende. Man maatte tage

sin Tilflugt til at reparere med Klude og Tjære. Hvem der i de Tider saa en arbejdsklædt Mand med Lærred under Armen og Tjærepotte i Haanden, sagde straks til sig selv: Det er en Blikkenslager!

Da Zinkpriserne var paa det højeste — ca. 5 Gange over Normalen —, henvendte Lauget sig til Ministeriet, og ved dettes Hjælp fik man et mindre Parti herop. Det var ret dyrt at hale i Land, men den Omstændighed, at denne Aktion lykkedes, havde til Følge, at Zink fremtidig blev noget billigere. Senere, da Tilførselen helt stoppede, gjorde en enkelt Virksomhed, efter Opfordring fra Handelsstanden, Forsøg med Udvalgsning af Zinkblokke, der kom fra Norge, men denne Fabrikation var forskellig fra, hvad det paagældende Værk ellers var indrettet paa, og Produktet havde derfor, navnlig i Begyndelsen, sine Svagheder.

Det forholdsviis gunstige Forløb af det omtalte Zinkkøb og et Par fordelagtige samlede Indkøb af Trækul, som en Tid lang anvendtes overmaade meget, foranledigede, at Laugets Medlemmer paa det Tidspunkt, da Materialemangelen var paa sit højeste, stillede Krav om Fremskaffelsen af Materialer gennem Bestyrelsen. Der foretoges da om denne Sag en Sammenslutning mellem det københavnske Laug og de to Centralforeninger for Blikkenslagermestre og Kobbersmedemestre, henholdsvis i Østifterne og i Jylland. Der blev i Amerika foretaget et Indkøb, som lovede godt. Men et pludseligt Prisfald indtraf ved Krigens Standsning. Dertil kom en Kæde af Uheld: Tonnagemangel, Havari, slet Spedition etc., saaledes at det Foretagende, der indleddedes saa godt, kun gav dem,

hvem Hvervet var paalagt, Tidsspilde og Fortrædeligheder og afvikledes med et saa minimalt Overskud, at dette praktisk talt ikke lod sig fordele blandt Medlemmerne

Som Modtræk mod Laugets Indforskrivning af Ma-

*Sagfører Axel Nielsen
Opmand i Voldgiftsretten*

aterialer satte Grossererne Priserne saadan ned, at f. Eks. galvaniseret Jernplade solgtes langt billigere end sort Jernplade. Dette hørte dog op, da Laugets Import var opbrugt.

Blikkenslagerfaget er, som tidligere bemærket, væsentlig et Bygningsfag. Der er indenfor Kredsen enkelte kapitalstærke Firmaer, som har haft Arbejde ved Krigsmillionæres Byggeforetagender eller for Stat og Kommune.

Men i øvrigt er det Billede, som man faar af Fagets Forhold i Krigens Tid og i Aarene derefter, ikke just lyst. Under de abnorme Forhold, med de høje Arbejdslønninger og Materialepriser, kunde Husejerne for de samme Vedligeholdelsesudgifter kun faa udført en Brøkdal af hvad der tidligere lod sig præstere, og dette virkede tilbage paa Blikkenslagerfaget, som følte sig haardt ramt.

Blikkenslagermester P. Lund, som havde gjort et

P. Lund
Medlem af Voldgiftsretten

Adolf Larsen
Medlem af Voldgiftsretten

Gustav Lehnert
Medlem af Voldgiftsretten

C. Tofte
Medlem af Voldgiftsretten

Andreas Bendtsen
Formand for Centralforeningen af
Blikkenslagermestre og Kobbersmedemestre
i Jylland

Julius Jacobsen
Formand for Centralforeningen
i Østifterne

Oskar Schröder
Tidligere Formand for Centralforeningen
i Jylland

stort Arbejde med Hensyn til Materialesagen, foreslog, at man lod det nævnte minimale Overskud danne Grundlaget for et Fond til Hjælp for Medlemmer, der stod i en øjeblikkelig Forlegenhed. Forslaget blev vedtaget, og derved dannedes Fondet »Hurtig Hjælp«, der siden er blevet forøget ved Tilskud, og som har hjulpet adskillige over en øjeblikkelig Trang.

Midt under Verdenskrigen faldt »Haandværkerdagen«, den 20. Juli 1916. Ved Fester Landet over indsamlede man paa denne Dag Midler med det Formaal at gøre Teknologisk Instituts Bygning gældfri og samtidig slaa til Lyd for Institutets Virksomhed for dansk Produktions Fremme. I København var Hof-Blikkenslagermester Torben Meyer et virksomt Medlem af Festudvalget. Efter en Højtidelighed paa Raadhuset fulgte den muntre Haandværkerfest i Tivoli. De Blikkenslagerlærlinge, der deltog i Fagenes Optog herinde, bar et smukt forarbejdet Zinkspir. Ved Midnatscabaretten i Tivolis Teatersal gjorde et Par af Laugets Medlemmer sig særlig gældende. Torben Meyer havde skrevet Revyen, »Den 20. Juli«, og spillede Hovedrollen deri, og Gas- og Vandmester Hj. Nedahl præsterede nogle imponerende »Serpentine-Køllesving«. Viserne i Revyen gjorde megen Lykke, ikke mindst Slutningssangen om Gunnar, der »kan sætte Fut i Teknologisk Institut«. Forøvrigt viste baade Direktør Gunnar Gregersen og en Skare københavnske Oldermænd sig paa Scenen. Mange Københavnerne husker endnu de glade Timer fra »Haandværkerdagen«s festlige Afslutning i Tivoli.

Fire Aar senere dannede Tivoli paany Rammen om

en Haandværkets Fest, men denne blev baaret oppe af en særlig national Stemning; den var et Led af Festlighederne i Anledning af de sønderjydske Haandværkeres Besøg.

Det var i Eftersommeren 1920, at over 600 Haandværksmestre fra den med

L. A. Larsen

Viceoldermann og Laugskasserer

Fra 1925 Formand for det staaende Udvalg

Danmark genforenede Landsdel kom til København efter Indbydelse fra Haandværkerforeningen. Hvert enkelt Laug optraadte som Vært for sine Fagfæller dernede fra. Besøget varede fra 31. August til 4. September. Ved Modtagelsesmiddagen i »Ny Rosenborg« for de sønderjydske Blikkenslagere bød Oldermann Pers Velkommen, og H. Eriksen fra Rødning takkede paa Gæsternes Vegne.

Programmet for Besøget var dels fælles for alle, dels indrettet efter de enkelte Laugs Ønske. Olaf Jensen gjorde et stort Arbejde som Formand for Blikkenslagernes Festkomité. Naturligvis sørgede man for, at Gæsterne stiftede Bekendtskab med Laugets Samling i Bymuseet og med Laugets Fagskole.

Til de fælles Arrangements hørte Haandværkerfesten i Tivoli den 3. September. Ogsaa her medvirkede

Ludvig Mariboe
Formand for det staaende Udvalg 1897—1911

Anton Rygaard
Formand for det staaende Udvalg 1911—1914

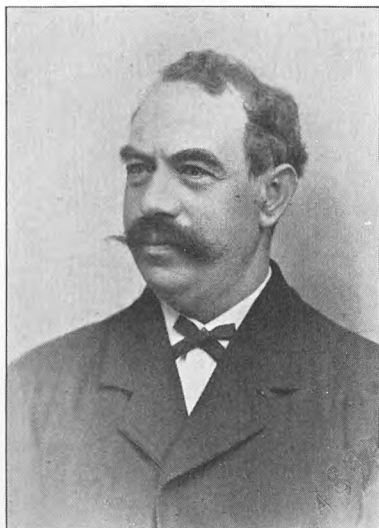

Gustav Poppel, F. M.
Formand for det staaende Udvalg 1914—1921

Evald Olsen
Formand for det staaende Udvalg 1921—1925

Torben Meyer som Festarrangør. Blandt de hundrede Haandværkslærlinge, som fra Plænen sang for Sønderjyderne, var en halv Snes Blikkenslagerlærlinge, og en af de fire Haandværkerviser, der dannede Grundlaget for nogle Optrin paa Pantomimeteatret, var den

Vilh. Lange
Æresbisidder

H. V. Christensen
Æresmedlem

gamle, berømmelige Blikkenslagervise »Se, en Aftenstund i Kæden«.

Blikkenslagerlaugets Afskedsfest for de sønderjydske Kolleger fandt Sted i Søpavillonen. Her overrakte Eriksen fra Rødning Oldemand Pers en smuk Mindegave til Lauget, en i drevet Sølv udført Pokal med Inskriptionen: »I taknemlig Erindring fra sønderjydske Kolleger i September 1920«. Denne Sølvpokal er indlemmet i Laugets Samling i Bymuseet.

Formanden for den jydsk Centralforening af Blikkenslagermestre og Kobbersmedemestre Oskar Schrøder, Randers, og Formanden for Centralforeningen i Østifterne, Julius Jacobsen, Odense, deltog i de sønderjydske Dage som det københavnske Laugs Gæster.

Oskar Schrøder blev i 1927 afløst paa Formandspladsen i den jydsk Centralforening af Andreas Bendtsen, Aalborg. Det venskabelige Forhold mellem Lauget og de to Centralforeninger giver sig bl. a. Udtryk deri, at Laugsoldermanden indbydes til Centralforeningens aarlige Generalforsamlinger. Her er der god Lejlighed til at udveksle Anskuelse om Fagets Anliggender og til at fæste Sammenholdet mellem

C. Blem
Udnævnt til Æresmedlem 1923

Hovedstadens og Provinsens Mesterorganisationer. De staar gerne i Forbindelse med hverandre, hvor det gælder Overenskomstforhandlinger. Som Regel er det Lauget, der først faar sin Overenskomst færdig, men man gaar ikke til Underskrift, før ogsaa de to Centralforeninger har faaet deres Forhold ordnede.

Uroen paa Arbejdsmarkedet i en stor Del af Krigens Tid og i Aarene derefter gik selvfølgelig ikke spurløst hen over Blikkenslagerfaget. I Begyndelsen af

1916 blev der afholdt en lang Række af Fællesmøder og af Møder hos Forligsmanden angaaende mange forskellige Fag. Den 10.—11. Februar var der i Arbejdsgiverforeningen Fællesmøde med Blikkenslagerfagets Repræsentanter. Man kom til Enighed om en ny Over-

C. F. Thorsen
Redaktør af Medlemsbladet

enskomst, men umiddelbart derefter optoges der for København en Forhandling om Ommetring, Regulering og Supplering af Fagets Priskurant, der ved denne Lejlighed fik saa grundig en Behandling som hverken før eller senere. Efter en Forhandling, der varede i 1 $\frac{1}{4}$ Aar og som kostede Lauget 800 Kroner, naaede man til Vedtagelse af Priskuranten.

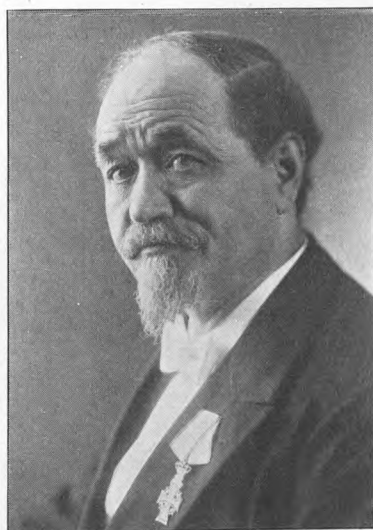
Blikkenslagerne var naturligtvis med i Dyrtidstilælægs-Bevægelsen, og det hændte i Blikkenslagerfaget som i andre Fag, at Arbejderne rejste overenskomststridige Krav om Tillæg og forlod Arbejdet, naar disse Krav ikke blev opfyldt. I 1921 var man inde i en farlig Situation. For Københavns Vedkommende naaede Blikkenslagerne til Overenskomst i Februar Maaned, men Forslaget til Overenskomst for Provinsen blev forkastet af Forbundet, og Arbejdsgiverforeningen varslede da Lockout overfor alle de Medlemmer af

Lauritz V. Hannibal

Carl Lund

Johan Harnisch

Blikkenslagerforbundet, der var beskæftigede hos Medlemmer af Arbejdsgiverforeningen. Ved Forligsmændens Indgriben bilagdes Konflikten.

Det følgende Aar var meget uroligt, præget af den Modstand, der mødte Bestræbelserne for at faa reduceret de høje Lønninger. Den 14. Februar 1922 iværksattes, da Fagforbundene havde forkastet Forligsinstitutionens Mæglingforslag, en Lockout, som var den mest omfattende, vort Land hidtil havde set. Den store Arbejdsstandsning naaede snart endnu videre. Inden Udgangen af Februar var Blikkenslagerfaget inddraget i den. Under denne Situation drøftede man et Forslag, som Oldermænd Pers allerede havde bragt paa Bane i »Generalstrikedagene« i 1920. Det gjaldt en obligatorisk Ordning af Spørgsmaalet om, hvorledes Laugsmedlemmerne skulde hjælpe hverandre under Konflikten. Man tænkte sig oprettet et Kontor, paa hvilket Medlemmer i en Alder af over 60 Aar skulde gøre Tjeneste efter Tur. Byen skulde da deles i Distrikter, og enhver modtaget Bestilling paa Arbejde vilde være at melde til Kontoret. Herfra vilde man dirigere Arbejdskraften (de yngre Medlemmer af Laugget) derhen, hvor Kontoret skønnede, at der var haardest Brug for den, og det Medlem, som havde Bestillingen paa Arbejdet, fik senere Meddelelse om, hvor megen Tid der var anvendt ved Udførelsen af dette, og hvilke Materialer der var benyttet. Paa Basis heraf kunde han saa skrive Regningen ud til sin Kunde.

Foreløbig søgte man imidlertid at klare sig ved frivillig indbyrdes Hjælp, og man naaede til Afslutning paa Lockouten, uden at det omtalte interessante Forsøg

paa en ordnet Kampplan blev gjort til Virkelighed. Der blev heller ikke Brug for denne Plan i 1925, da Lockout og Strikevarsler krydsede hinanden indenfor Blikkenslagerfaget.

Vilhelm Lange, der ved mange Lejligheder havde gjort sig gældende indenfor Lauget, ønskede i 1918 at aflastes for sit Arbejde. Han havde været Bidsidder lige fra 1895 og Laugskasserer fra 1906. Lange fik ved sin Tilbagetræden i 1918 overrakt et Sølvbægersom Mindegave og udnævntes til Æresbidsidder. Han døde i 1923, næsten 80 Aar gammel. Da han i 1918 trak sig tilbage fra Bestyrelsen, afløstes han her af L. A. Larsen, der siden 1925 har været Viceoldermann, Laugskasserer og Formand for det staaende Udvalg.

I Januar 1919 udnævntes Fabrikant H.V. Christensen til Æresmedlem af Blikkenslagerlauget. Gennem en lang Aarrække havde han været et for Laugets Vel meget interesseret Medlem. Han var en stærkt benyttet Dirigent ved Generalforsamlingerne, og hans store Indsigt kom ved mange Lejligheder Lauget til Gode. H. V. Christensen døde i 1922, faa Dage efter at være fyldt 71 Aar.

Laugets Dirigentsklokke

Ved 250 Aars-Jubilæet har Lauget et gennem mange Aar veltjent og anset Medlem paa Ærespladsen. Det er C. Blem, Stifteren af Medlemsbladet og ansvarshavende Redaktør for dette, indtil Blikkenslagermester C. F. Thorsen ene overtog Redaktionen efter et Aars Samarbejde med Blem. I Aaret 1900 blev C. Blem Bisidder. Udnævnelsen til Æresmedlem modtog han i 1923, da han trak sig tilbage fra sit Arbejde i Bestyrelsen.

— Til Rækken af Fagets særlig kendte Mænd maa man henregne Lauritz V. Hannibal, der har udført Kobberdækningen paa Raadhuset, Chr. A. Wagner, som vandt Ry ved sin store faglige Dygtighed (død 1897, knap 54 Aar gammel), Konsul, Direktør Carl Lund (død 1912), hvem vi tidligere har omtalt, Fabrikant Johan Harnisch (det gamle Frydenlundske Firma), en meget dygtig Haandværker, Tegner og Konstruktor, der navnlig har leveret talrige Fyrinstallationer (død 1922), og N. Andersen, som er Mester for Kobberdækningen af Spiret paa Christiansborg. Figurerne og en Del af de store Kobbervaser paa Slotstet, er dog udført hos Salling og Henriksen i Aarhus.

— Den 27. April 1920 blev der paa en Generalforsamling nedsat et Udvalg angaaende Oprettelsen af et »Kortkontor« indenfor Lauget. Udvalget, der bestod af P. Lund, C. F. Thorsen og Chr. Wartenberg, afgav i November 1920 et udførligt motiveret Forslag. Kortkontoret skulde, som tilsvarende indenfor andre Arbejdsgivergrupper, fremme Kendskabet til Fagets Arbejdskraft, Timeløn og andre Lønforhold m. m., efter en nærmere udarbejdet Vedtægt. Desuden skulde der

Fra venstre til højre: Olaf Jensen, Chr. Wartenberg, C. Toft, H. Chr. Pedersen, Oldemand Hans Pers, Laugssekretær H. Jensen, Vicedermand L. A. Larsen, Henrik Petersen og Suppleanterne Herman Jepsen og N. Andersen
Et Bestyrelsesmøde i 1927

oprettes et Beregningskontor til Opnaaelse af saa solide og sunde Forhold som muligt for fremtidig Afgivelse af Tilbud og i al Almindelighed for Faget. Man vilde herved »forhindre, at Blikkenslager-, Gas-, Vand- og Sanitetsarbejder tilbydes og udføres for Priser, der ligger under den virkelige Værdi deraf, d. v. s. Udgifterne til Arbejds løn, Materialer og Omkostninger ved Driften samt et passende Mestersalær.« Forslaget blev ikke gennemført, men det havde stor Interesse derved, at det ydede *sit* Bidrag til Belysning af noksom kendte vanskelige Forhold, som mangen Arbejdsgiver har maattet kæmpe med.

— Sygekasse-Inspektoratet har gentagne Gange henstillet til Lauget at omlægge Opkrævningen af Kontingent til Begravelseskassen, saaledes at der blev et fast Kontingent i Stedet for en Ydelse for hvert Dødsfald. Bestyrelsen foretrækker imidlertid at bibeholde det nuværende System, og man har svaret Sygekasse-Inspektoratet i Overensstemmelse hermed.

Blikkenslagerlauget har sammen med andre Organisationer under Haandværkerforeningen fremført skarpe Protester mod den stadigt stigende fabriksmæssige Udvikling af Fængselsarbejdet, der paafører en Række Erhverv urimelig Konkurrence. Overhovedet har Lauget gennem Aarene kollegialt deltaget i forskellige Aktioner fra Haandværkets Side. Og dets egne faste Institutioner virker støt og regelmæssigt. Det gælder baade Voldgiftsretten og det staaende Udvalg.

— Et af Laugets trofaste Medlemmer, Chr. L. Zangenberg, skænkede Blikkenslagerlauget ved sit Firmas 60 Aars-Dag i 1916 nogle af Slægten Zangenbergs

Svendestykker. Ved sit eget 50 Aars-Mesterjubilæum — i 1926 — betænkte Zangenberg Lauget med adskillige Gaver, deriblandt en forsølvet Malm-Dirigentklokke, formet som en Vandkedel med Hank.

Fondet for Huslejhjælp er paa Forslag af Oldermann Pers omdannet til et Husleje- og Hjælpefond, der ikke alene yder Huslejhjælp, men ogsaa kontant Bistand. Fondet ejede ved Udgangen af 1927 ialt 52893 Kr. 31 Øre. Begravelseskassens Formue udgjorde paa samme Tid 12198 Kr. 64 Øre. Denne Kasse bestyres ligesom Laugets Legater, der senere skal blive nævnt, af Chr. Wartenberg.

Københavns Blikkenslagerlaug tæller ved 250 Aars-Jubilæet over 200 aktive Medlemmer. Den Overenskomst, der i Februar 1927 blev afsluttet med Svendene paa ét Aar, blev i 1928 ikke opsagt fra nogen af Siderne. Der har været sund Vækst i Laugets Gerning og i dets Medlemstal. I en Tid, da adskillige Haandværk trænges haardt af Industridriften, maa Blikkenslagerfaget siges at have hævdet sig smukt. Meget af de gamle Tiders Værkstedsarbejde gik tabt, men hvad der bevaredes, plejes med Omhu, og som Bygningsfag har Blikkenslageriet fast Grund under sig. Mistede Faget Felter, vidste det gerne at vinde nye. Dagen og Vejen kan være stræng nok for mange af det gamle Laugs Medlemmer, men Blikkenslagerfaget er, i en moderne Tids rivende Udvikling, et fuldt levende, vaagent og virksomt Haandværk.

LAUGETS LEGATER OG DERES STIFTERE

Enkemadam BØRNER'S Legat 1000 Kr. Fundats 1849.

ERNST FAXØE (1816—1870) 3000 Kr. Fundats 1897.

TH. A. FRED. LAMBRECHT (1824—1905). Æresmedlem. Ikke disponibelt. Fundats 1902.

VILHELM REUSCH (1851—1907) 4,100 Kr. Fundats 1904.

Justitsraad JOSEPHSEN (1836—1905) 28,084 Kr. Fundats 1906.

CHRISTIAN A. WAGNER (1843—1897) 2000 Kr. Fundats 1913.

CARL BLEM f. 1850. Æresmedlem. 2,500 Kr. Fagskole-Legat. Fundats 1915.

HARALD STEENBERG (1846—1915) 2000 Kr. Ikke disponibelt. Fundats 1915.

H. V. CHRISTENSEN (1851—1922) Æresmedlem, 11,000 Kr. Fundats 1918.

FR. VILH. BRØNNER (1857—1918) 26,000 Kr. Fundats 1920.

CARL TH. DREYER (1838—1912), Æresmedlem. 5,500 Kr. Fundats 1923.

GEORG W. FRYDENLUND (1814—1884) 60,419 Kr. Fundats 1925.

CHR. L. ZANGENBERG f. 1855. 500 Kr. Ikke disponibelt. Fundats 1926.

Laugets Husleje og Hjælpefond (pr. 31. Dec. 1927: 52893 Kr. 21 Øre), stiftet paa Initiativ af ABRAHAM LEVIN (1834—1911), Æresmedlem. Fundats 1879. Virksomt 1894.

I Haandværkerstiftelsen paa Blegdamsvejen ejer Laugets en Fribolig, købt i 1837. Med denne følger Renten af Lindquist's Legat, hvis Formue andrager 8400 Kr.

Begravelseskassen, pr. 31. Dec. 1927: 12198 Kr. 64 Øre.

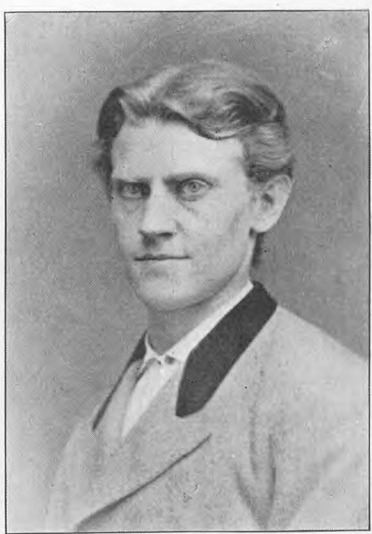
Ernst Faxøe

Vilh. Peter Sofus Reusch

Justitsraad Josephsen

Christian A. Wagner

Frederik Vilhelm Brønner

Georg W. Frydenlund

Chr. L. Zangenberg

GAMLE BLIKKENSLAGER-FIRMAER

Der bringes her en Oversigt over de københavnske Firmaer indenfor Lauget, der ved dettes Jubilæum er over 50 Aar gamle, og som har fulgt Opfordringen til at give Adgang til Oplysninger, der kunde danne Grundlaget ved Udarbejdelsen af dette Afsnit af Jubilæumsskriftet.

FRITZ MEYER

Grundlagt 1805.

Firmaet Fritz Meyer er stiftet i Provinsen og senere flyttet til Hovedstaden.

Hof-Blikkenslagermester cand. phil. Torben Meyers Oldefader, Friderich Wilhelm Meyer, hvis Slægt gennem 4 Generationer har virket som Blikkenslagere i Tyskland, er født i Hamburg, kom til Danmark og grundlagde den 1. August 1805 et Blikkenslageri i Aalborg. Han var en af de første, der her i Landet gav sig af med Blik-Lakereri.

Foran i Bogen er det fortalt, hvorledes hans Søn Fritz Meyer 1835 nedsatte sig i København og overførte Firmaet hertil. Om Fritz Meyers faglige og offentlige Virke er der ligeledes fortalt. Han døde 1877. Fra 1847 til 1910 var Forretningen i Gothersgade 14. Fritz Meyer var i 1843 blevet udnævnt til Kgl. Hof-Blikkenslager og Lakerer. Hans Søn, Torben Meyer (1848—1911), førte Firmaet videre. Det kgl. Teaters Vaaben

kamre rummer mange Arbejder fra dette Firma, som ligeledes forfærdigede mange Slags husligt Udstyr paa Blikkenslageriets Omraade. Senere maatte man, som saa mange andre, mere og mere interessere sig for Bygningsblikkenslageri og Sanitetsarbejder.

Efter Faderens Død i 1911 overtog Torben Meyer junior Firmaet. Fra 1910 var Forretningen i Store Regnegade Nr. 26. Siden 1926 har Firmaet haft Butik Ny Østergade 5, med Værksted i Nyhavn 42.

Ved 125-Aars Jubilæet den 1. August 1928 udkom et af Torben Meyer udarbejdet Festskrift.

G. W. FRYDENLUND & SØN (G. W. HARNISCH)

Grundlagt 1842.

Den 31. Oktober 1842 opviste Georg William Frydenlund sine Mesterstykker i Lauget. Han var født i København 1814, rejste til Udlandet efter at have udført Svendestykke, og da han vendte tilbage i 1842, nedsatte han sig som Blikkenslagermester i Vimmelskafte Nr. 18, for senere i 1864 at flytte til Læderstræde 9.

Frydenlund interesserede sig særlig for Lampefabrikation og opnaede at blive »Det kongelige danske Fyrvæsen«s Lampemager. To Sønner var en kort Tid Interessenter i Forretningen. Gamle Frydenlund døde 1884, og Enken fortsatte derefter Virksomheden til 1887, da hun overdrog Forretningen til den daværende Bestyrer Johan Harnisch.

Foruden at være en meget dygtig Haandværker var Harnisch ogsaa en udmærket Tegner og Konstruktør; han udvidede Forretningen betydeligt og udførte særlig til Fyrvæsenet en Mængde Fyrinstallationer og Fyrlamper. Et andet Speciale for Firmaet er Fabrikation af Postbrevkasser og Postmateriel samt Skibsinventar. I 1895 blev Harnisch aut. Gas- og Vandmester,

og foruden ovennævnte Arbejder har han udført mange store offentlige Bygningsarbejder.

I 1902 byggede Harnisch Nygaardsvej Nr. 12 en moderne Fabriksbygning med Værksted, Kontor og Lager, og til Betjening af Kunderne i den gamle By oprettedes en Filial med Udsalg og Værksted, for Tiden beliggende Holmens Kanal 32.

Efter at Harnisch var død i 1922, førtes Firmaet videre af Sønnen, G. W. Harnisch, som fik Grossererborgerskab 1921 og Blikkenslagerborgerskab og Gas- & Vandmesterbemyndigelse 1922.

HANS PERS

Grundlagt 1851.

Christian Lorentz Pers, Grundlæggeren af Firmaet, er født i København 1823 og løste Borgerskab 1851. Han havde i Udlandet lært Metaltrykning, som kun var meget lidt kendt herhjemme, og han kom i Forbindelse med det engelske Kompagni, der havde overtaget Anlægget af Københavns Gasforsyning. Han medvirkede ved Indlægningen af Ledningerne her i Byen.

C. L. Pers blev kun 40 Aar gammel. Efter hans Død i 1863 fortsatte Enken, Margrethe Pers, født Steffensen, Forretningen med Bistand af en Bestyrer, Blikkenslagermester Godtfredsen. De to Sønner, Frits Pers og Hans Pers, oplærtes begge i Faget. Førstnævnte blev Meddeltager i Forretningen. Da han døde i 1898 og Godtfredsen var bleven gammel, opgav Hans Pers den Forretning, som han syv Aar i Forvejen havde grundlagt i Aalborg og overtog den af Faderen stiftede Virksomhed.

Lige fra Grundlæggelsen indtil 1926 var Firmaet til Huse i Læderstræde. Sidstnævnte Aar flyttede det til Gothersgade Nr. 48.

Hans Pers, der er Laugets Oldemand siden 1915, har en faglært Søn, Georg Pers, beskæftiget i Forretningen.

EMIL MARIBOE & SØNS EFTF.,
GUSTAV LEHNERT

Grundlagt 1856.

Det gamle Mariboe'ske Firma, Vesterbrogade 60, stiftedes i 1856 af Cajus Emil Mariboe, f. 1825. Indtil 1880 førte han alene Forretningen, der hovedsagelig beskæftiger sig med Bygningensarbejder. Fra 1880 til sin Død, den 19. Nov. 1888, ledede han Virksomheden sammen med Sønnen, Niels Ludvig Mariboe (f. 1857, død 1919).

Denne var nu Ene-Indehaver, indtil han 1. Januar 1907 optog sin Værkmester, Blikkenslager, exam. aut. Gas- og Vandmester Gustav Lehnert (f. 1865) som ligestillet Kompagnon.

Gustav Lehnert førte som Enebestyrer Forretningen videre, indtil han den 1. Januar 1918 ved Mariboe's Udtræden blev Ene-Indehaver. Den 4. April samme Aar optoges Blikkenslagermester Poul Lehnert og den 14. Februar 1921 Tage Lehnert, som ogsaa er oplært i Blikkenslagerprofessionen. Gustav Lehnert og de to Sønner har siden ført Forretningen videre under det ovenfor angivne Firmanavn.

Mange Kobberarbejder paa Kirker, Slotte og Museer rundt om i Landet er udført af Firmaet, i de senere Aar ogsaa mange større Sanitetsarbejder.

W. F. DAHL & SØN

Grundlagt 1857.

Den 21. Februar 1857 oprettede senere afdøde Kancelliraad W. F. Dahl den Blikkenslagervirksomhed, hvori han siden hen optog sin Søn Ludvig Dahl som Kompagnon.

V. Bisted, der blev ansat i Firmaet 1861, overtog dette i 1890'erne efter Ludvig Dahls Død. Han optog Otto Boldt som Kompagnon. Efter dennes Udtræden i 1901 var V. Bisted Ene-Indehaver indtil sin Død.

Den 1. Juli 1923 blev Virksomheden, der har hjemme For-
tunstræde 3, overtaget af V. Bistedes Søn, Orla Bisted, som
har været i Firmaet fra 1902.

A. J. JACOBSEN

Grundlagt 1859.

Blikkenslagermester Axel Jacob Jacobsen, Kompagnistræde
Nr. 5, overtog Forretningen efter sin Fader, Blikkenslager-
mester I. I. Jacobsen ved dennes Død den 8. Nov. 1890. Axel
Jacobsen opholdt sig paa den Tid i Udlandet for at lære
andre Forhold at kende, efter at have aflagt Svendepøve i
København 1888. Fra Faderens Død bestyrede han Forret-
ningen til 1891, da han løste Borgerbrev og blev selvstændig
d. 17. Februar.

Forretningen grundlagdes i Snaregade Nr. 5 den 1. Dec.
1859, efter at I. I. Jacobsen havde aflagt Mesterstykke. Alle-
rede det følgende Aar flyttedes Virksomheden til Kompagni-
stræde Nr. 2, hvor den forblev indtil den — 4. Aug. 1885 —
flyttedes over i eget Hus, Kompagnistræde Nr. 5, hvor den
stadig hører hjemme.

C. F. G. LØNHOLDT

Grundlagt 1861.

Carl Frederik Gotlieb Lønholdt, der var født den 12. Ja-
nuar 1834, blev efter sin Konfirmation sat i Blytækkerlære.
Den 25. April 1861 løste han Borgerskab som Blytækkermester
og etablerede sig i Krystalgade 13. Senere flyttede han til
Nr. 10 i samme Gade.

I 1882 købte Lønholdt Ejendommen Studiestræde 14, hvor
Firmaet stadig er til Huse, og her fejrede han i 1911 sit
50-Aars-Mesterjubilæum, idet han samtidig overdrog Forret-
ningen til sin Søn, den nuværende Indehaver Carl Ferdinand

Georg Lønholdt, der dog allerede den 11. Juli 1905 havde løst Borgerskab som Blikkenslager.

»Gamle Lønholdt« døde 3. April 1913 i en Alder af 79 Aar. Han var den sidste Blytæktermester i Danmark.

C. TH. DREYER & CO.

Grundlagt 1862.

Den 1. Februar 1862 paabegyndtes Forretningen af Blikkenslagermester Carl Theodor Dreyer i Ejendommen Graabrødretorv Nr. 5. Herfra flyttedes den til Krystalgade 21, og den 1. Maj 1885 kom den til Huse i Fiolstræde 36, hvor den stadig forefindes.

Den 1. Februar 1898 optog Dreyer Blikkenslagermester Johan Nicolaj Holm som Medindehaver af Forretningen, der nu fik Firmanavnet C. Th. Dreyer & Co. Efter nogle Aars Forløb trak Dreyer sig tilbage. Han døde i 1912.

Johan Nicolaj Holm lærte Faget hos sin Fader, Blikkenslagermester Jul. Aug. Holm.

HOLGER KJØLSTAD

Grundlagt 1865.

Lambrecht er et gammelt Blikkenslagernavn paa Christianshavn. Holger Kjølstad er født paa Christianshavn, og da begge hans Forældre døde af Kolera, kom han i Huset og i Lære hos Svogeren, Blikkenslagermester Lambrecht.

Den 1. November 1865 nedsatte Holger Kjølstad sig som Blikkenslagermester i en Kælderbutik, Købmagergade 58, og i sin Arbejdsbluse stod han selv i Butiken, ved Siden af hvilken der var et lille Værkstedrum. Men som Virksomheden gik frem i Aarenes Løb, lagde Holger Kjølstad Beslag paa alle Etager i det lille Hus. Hans Forretning var den første Specialforretning herhjemme i Klosetter, Badeapparater og Isskabe.

I 1890 fandt man bedre Plads i en anden Købmagergade-Ejendom, og da man atter trængte til større Lokaler, slog man sig ned i Nr. 60 paa Købmagergade.

Holger Kjølstad døde den 24. Maj 1902 i en Alder af 62 Aar. Hans Enke, Poulina Kjølstad, førte Virksomheden videre. I 1916 overtoges den af de to Sønner, Blikkenslager, Gas- og Vandmester Aage Kjølstad og Grosserer Holger Kjølstad, der, da Ejendommen paa Købmagergade blev solgt, den 1. Januar 1925 overflyttede Forretningen til Klareboderne Nr. 4, som de havde erhvervet og ladet ombygge.

VALD. HAARBYE

Grundlagt 1869.

Indehaveren af Gentofte Kommunes ældste Blikkenslagerforretning, Valdemar Haarbye, er Medlem af det københavnske Laug.

Grundlæggeren af nævnte Virksomhed, Peter Valdemar Haarbye, er født i København den 10. December 1841 og udlært hos C. F. Holm. Efter at have rejst i Provinsen som Svend kom han tilbage til sin Læremester i København, og her forblev han, indtil han i 1869 paabegyndte Forretningen i Gentofte. Efter hans Død, den 27. December 1905, overgik den til hans yngste Søn Victor Haarbye, hvis ældre Broder Vald. Haarbye (f. 1874) siden 1899 havde drevet Forretning ved Løsning Station i Jylland. I 1908 overdrog Victor Haarbye sin Virksomhed til Broderen, der kom herover fra Jylland.

Forretningen ligger ved »Torvet« i Gentofte.

I Begyndelsen var Forholdene smaa. Der blev dengang lavet meget Værkstedsarbejde, og da det ikke var let at faa Varerne afhændet hjemme ved Forretningen, gik en Kone rundt fra Gaard til Gaard og solgte dem.

Den nuværende Indehaver, Vald. Haarbye, har en Søn, Eli Scharff Haarbye, der hjælper til i Forretningen og gaar paa Blikkenslagerfagskolen.

KØBENHAVNS GAS- OG VANDSTATION, H. NEDAHL

Grundlagt 1870.

Firmaet Københavns Gas- og Vandstation blev grundlagt 1. Maj 1870 af daværende Blikkenslager, Gas- og Vandmester I. C. Petersen. Forretningen havde først til Huse Amagertorv 12, men blev senere flyttet til Købmagergade 12, hvor den i Foraaret 1885 blev overtaget af Blikkenslager, Gas- og Vandmester Ludvig Nedahl. Denne, der i mange Aar var Medlem af Lauget, fik i April 1901 tilstaaet Bevilling som Anboringsmester; han døde 5. Januar 1903 af Gasforgiftning i saa tidlig en Alder som 48 Aar.

Ved Faderens Død maatte den nuværende Indehaver, Hjalmar Nedahl (f. 1. Maj 1883), der da for nylig var udlært, træde til som Bestyrer for Enken under dalevende Anboringsmester Carl Thomsens Ansvar, indtil han havde erholdt Examensbevis og derefter Autorisation som Gas- og Vandmester i 1903. I Lauget indtraadte Nedahl Aaret efter, at han selv havde løst Borgerskab, 10. November 1904. Neppe 22 Aar gammel autoriseredes han som Anboringsmester.

Firmaet er i sin Tid overflyttet til Frederiksborggade 33.

HARALD STEENBERG & CO.

Grundlagt 1873.

Den 20. Maj 1873 etablerede Harald Steenberg sig som den første Blikkenslager, Gas- og Vandmester paa Østerbro, idet han aabnede en Forretning Østerbrogade 40. I 1888 flyttedes den til Slagelsegade 3, hvor den endnu fortsættes af Blikkenslagermester Jørgen Hansen. Begyndelsen af Halvfemserne blev en stor Tid for Harald Steenberg. Dengang indlagde nemlig Gasværkerne gratis Stikledninger i Ejendommene for at forsøge Gasforbruget, og Harald Steenberg blev en af de faa, som

fik Ret til at udføre dette Arbejde. Allerede den Gang var hans levende Interesse for Københavns Blikkenslagerlaug vakt. I det lille Kontor ved Forretningen udførte han senere som Oldemand et betydeligt Arbejde for Laugets Velfærd.

I Efteraaret 1886 fik Jørgen Hansen Arbejde hos Steenberg, efter at have udstaaet sin Læretid hos Oldemand Steffens, Brogade 4, og opvist Svendestykke for Lauget. I 1900 gjorde Steenberg ham til Medinteressent i Forretningen, hvorfor han løste Borgerkab som Mester 15. Januar 1901 og indmeldte sig i Lauget i Marts s. A. Samtidigt fik Forretningen sit nuværende Firmanavn: Harald Steenberg & Co.

I 1911 trak Steenberg sig tilbage for udelukkende at hellige sig sit Laugarbejde, — han døde i 1915 —, og Jørgen Hansen blev Ene-Indehaver.

ERNST E. NIELSEN

(P. C. NIELSEN)

Grundlagt 1874.

P. C. Nielsen blev født i Helsingør den 30. Juli 1839. Efter Konfirmationen kom han i Blikkenslagerlære i København. Efter at være udlært rejste han paa sit Haandværk baade herhjemme og i Sverige. Efter Vandreaarene arbejdede han som Svend i København. Den 10. November 1874 løste han Borgerkab og paabegyndte egen Forretning i Larsbjørnstræde 22. Senere overflyttedes den til Studiestræde, hvor den nu har Domicil i Nr. 21.

Den 1. Januar 1918 overtog P. C. Niensens Søn, Blikkenslager Ernst E. Nielsen, Forretningen. Han er født den 16. Oktober 1880 og lærte Faget hos Chr. A. Wagner i Valkendorfs-gade.

Firmaets Grundlægger, P. C. Nielsen, døde den 14. September 1921 og blev begravet paa Frederiksberg gamle Kirkegaard.

BLIKKENSLAGERLAUGETS BESTYRELSE
1928

HANS PERS, Oldemand
L. A. LARSEN, Viceoldemand
OLAF JENSEN
H. CHR. PEDERSEN
HENRIK PETERSEN
C. TOFTE
CHR. WARTENBERG.

Suppleanter: N. ANDERSEN og HERMAN JEPSEN.
Laugssekretær: Hj. JENSEN.

VOLDGIFTSRETEN

Sagfører AXEL NIELSEN, Opmand
ADOLF LARSEN
GUSTAV LEHNERT
P. LUND
C. TOFTE.

Suppleanter: W. ROED og H. USSINGER.

DET STAAENDE UDVALG

L. A. LARSEN, Formand
N. ANDERSEN
P. HARLØ
HENRIK PETERSEN
CHR. WARTENBERG.

Suppleant: EMIL JENSEN.

LISTE OVER MEDLEMMER, INDTRAADTE I DE SIDSTE 50 AAR

Ved Oldermænd *Hans Pers*

1878. Jensen, Jens Peter. Født i Kbhvn. 1-2-1832.
Wagner, Christian Adolf. Født i Kbhvn. 15-4-1843. Død 24-2-1897.
Hansen, C. P. Født i Kbhvn. 1816. Død 1895.
Stallknecht, Harald Edv. Th. Født i Kbhvn. 15-7-1840. Død 18-9-1892.
Nielsen, Jakob. Født i Kallundborg 20-12-1848.
Steffens, Fredr. Emil Aug. Født i Kbhvn. 1850. Død 15-3-1900.
Seeler, Carl Frederik Jakob. Født i Wismar, Mecklenburg-Schwerin
6-12-1826. Død 1892.
Nielsen, Peter Chr. Født i Helsingør 30-7-1839. Død 15-9-1921.
Hinckelday, Ludv. Peter. Født i Nykøbing F. 8-1-1817. Mester samme-
steds. Død 19-8-1894.
1879. Hansen, Peter Fredr. Ludv. Født i Vallensbæk 23-12-1839. Mester i
Glostrup. Død 24-6-1926.
Wårdinghausen, Vald. Nikolaj. Født i Kbhvn. 13-3-1842. Død 23-7-1927.
Andersen, Ludv. Gottlieb. Født i Kbhvn. 8-11-1838. Død 15-11-1904.
Olsen, Nikolaj. Født i Frederikshald 1835. Død 1889.
Frydenlund, C. H. Født i Kbhvn. 1847. Død 1891.
Jensen, Alfr. Thorvald Ragnvild. Født i Helsingør 30-7-1845. Ud-
traadt 1915.
Petersen, Carl Aug. Født i Kbhvn. 1832. Død 1891.
van Norde, D. H. Født i Haarlem 18-12-1831. Død 16-8-1906.
Steffens, Aug. Født i Kbhvn. 15-4-1851. Død 1895.
1881. Bech, Edv. Thorv. Thyge Peter. Født i Nykøbing F. 19-8-1854. Ud-
traadt 1921.
Sternhagen, Poul Aug. Joh. Født i Slesvig 31-1-1843. Død 11-2-1922.
1882. Morville, Frantz. Født i Kongens Lyngby 20-3-1850.
1883. Christensen, Carl. Født i Næstved 11-8-1838. Mester sammesteds. Død
18-8-1918.
Gudmundsen, Edv. Thorlack. Født i Kbhvn. 24-2-1857. Død 6-7-1913.
Poulsen, Jens Chr. Født i Kbhvn. 27-11-1845. Død 27-9-1906.
Brock, Jørgen Carl Chr. Født i Stege 1-5-1853. Død 6-1-1915.
Bode, Heinrich Friedrich Vilh. Født i Rosenthal i Hannover 6-1-
1829. Død 22-6-1915.
Lundstrøm, Carl Alfr. Født i Kbhvn. 1835. Død 14-12-1899.

1884. Timm, Edv. Født i Kbhvn. 24-11-1856. Død 7-8-1905.
1885. Holm, Johan Nikolaj. Født i Kbhvn. 14-8-1855.
Wesche, F. V. Født i Kbhvn. Rejste til Sydamerika 1887.
Hougaard, Charles. Født i Kbhvn. 18-10-1852. Død 31-5-1902.
Zangenberg, C. L. Født i Kbhvn. 11-3-1855.
Wetlesen, Charles Chr. Født i Kbhvn. 3-4-1842. Død 1888.
1886. Hannibal, Lauritz V. Født i Kbhvn. 29-11-1852. Udtraadt 1912.
Petersen, Chr. Født i Kbhvn. 1841. Død 1891.
Jensen, H. S. C. Født i Slagelse 12-10-1856. Udgaet 24-5-1910.
Raith, Frederik J. H. Født i Lunden, Holsten 18-1-1857. Død.
Reusch, Vm. Peter Sophus. Født i Kbhvn. 16-7-1851. Død 23-5-1907.
1887. Jensen, Vm. Født i Kbhvn. 15-4-1851. Død 2-8-1903.
Hartig, Frantz Julius. Født i Kbhvn. 30-11-1841. Død 28-5-1904.
Raith, Hyasinth. Født i Kbhvn. 13-8-1840. Død 26-11-1920.
Harnisch, Johan. Født paa Amager 10-12-1855, R. af D. Død 25-5-1922.
1888. Dirach, L. R. Født i Hillerød 12-11-1854.
Christensen, Julius. Født i Næstved 23-12-1840. Mester sammesteds.
Død 11-5-1895.
Petersen, Hvid. Født i Skjoldemose, Fyen 24-7-1849. Død 13-11-1895.
Kirchhoff, Knud Ferdn. Født i Slagelse 4-7-1862. Død 26-3-1902.
Stripp, Sophie Amalie, Enke. Født i Kbhvn. 18-6-1829. Død 13-3-1915.
Haastrup, Wilhelmine Johanne. Født i Kbhvn. 15-7-1839. Enke efter
L. F. P. Haastrup. Død 1-4-1908.
1889. Mariboe, Niels Ludvig. Født i Kbhvn. 22-8-1857. Død 14-2-1919.
Clausen, Louis Charles Alexander. Født i Kbhvn. 14-6-1851. Død
1-6-1922.
Nedahl, Ludv. J. Født i Kbhvn. 17-3-1854. Død 5-1-1903.
Cordsen, Carl Christian. Født i Kbhvn. 30-3-1847. Mester i Taarbæk.
Død 24-6-1891.
Mauritzen, J. F. Født i Kbhvn. 3-1-1830. Mester i Svendborg.
1890. Petersen, Anders. Født i Uggeløse, Frederiksborg Amt 25-4-1834.
Død 16-7-1912.
Blem, Carl Peter Chr. Født i Kbhvn. 1-11-1850.
1891. Steinback, Theodor Lauritz Chr. Født i Kbhvn. 8-3-1860. Død 19-9
1906.
Lund, Jens Peter. Født i Hillerød 24-3-1860.
Clausen, Niels Jørgen. Født i Lakkendrup, Gudbjerg Sogn, Svend-
borg Amt 23-9-1847. Død 17-1-1924.
Schiermer, Henrik Vilhelm. Født i København 23-8-1848.
Boldt, Joh. Otto Jul. Født i Kbhvn. 26-10-1852. Død 14-12-1909.

1891. Bisted, Vilh. Vald. Født i Kbhvn. 15-1-1847. Død 22-5-1923.
Christensen, Hans Vilh. Født i Kbhvn. 22-2-1851. R. af D., Æres-
medlem. Død 25-2-1922.
Andersen, A. H. Født i Kbhvn. 23-1-1849. Død 24-6-1903.
Holscher, Johan. Født i Maribo 9-10-1868.
1892. Jensen, Hans Peter. Født i Kbhvn. 27-10-1852. Død 13-1-1920.
Nielsen, Hans Chr. Født i Kbhvn. 24-9-1856.
Rasmussen, Vald. Født i Kbhvn. 2-9-1857.
1893. Grøndahl, Ferdn. Anton Aug. Født i Kbhvn. 31-3-1826. Død 4-8-1900.
Stripp, Martin Fredr. Født paa Amager 20-4-1858. Død 7-4-1925.
Jakobsen, Axel Jakob. Født i Kbhvn. 20-9-1868.
Bender, Thorvald.
Larsen, K. V. F. A. Født i Slagelse 13-10-1859.
Larsen, T. F. F. Født i Slagelse 16-12-1862.
Nielsen, Vilh. Født i Maribo 20-9-1857. Udgaet 1902.
Steffens, Vilh. Gotfr. Født i Kbhvn. 7-12-1864. Rejst til Amerika 1910.
1894. Hansen, Simon Niels Johan Chr. Født i Kbhvn. 12-6-1855. Udgaet
1911.
Jensen, Johanne Christine. Født i Hornbæk 8-6-1847. Enke efter
N. J. C. Jensen. Død 26-1-1911.
Simonsen, Thorald. Født i Kbhvn. 8-12-1849. Død 26-1-1900.
Nordemann, Albvaid Erik Benj. Født i Kbhvn. 4-1-1844. Død 1912.
Steinmetz, Henrik Gosch. Født i Kbhvn. 29-9-1849. Mester i Ordrup.
Død 7-10-1924.
Pers, Fritz Henrik Herman. Født i Kbhvn. 1855. Død 28-9-1900.
Dünweber, Vald. Født i Køge 1865.
1895. Haarbye, Peter Vald. Født i Kbhvn. 10-12-1841. Mester i Gentofte.
Død 27-12-1905.
Harboe, Chr. Noe. Født i Fjaltring Præstegaard 29-1-1857. Død 16-6-
1925.
Thorendahl, Sofus J. Født i Hjørring 17-4-1860. Død 8-6-1919.
Høyberg, Viggo Emanuel. Født i Frederikssund 28-3-1865. Udgaet
1904.
Uldrik, Sophus. Født i Kbhvn. 19-12-1861.
Gelardi, Ludv. Vilh. Vald. Født i Helsingør 7-7-1844. Død 9-10-1925.
Theisen, Alb. Født i Kbhvn. 16-11-1862.
Strange, Niels Peter. Født paa Sejro 16-2-1859.
Hildebrandt, C. A.
1896. Sørensen, Marius. Født i Daldovre i Jylland 25-4-1868. Udtraadt
3-4-1907.
Schultz, Peter Johan Friedrich. Født i Slesvig 20-12-1833. Død 14-2-1908.

1896. Egeberg, Andreas Bernt. Født i Vejle 10-3-1859. Død 16-3-1925.
 Thorsen, Carl Frederik. Født i Kbhvn. 24-4-1857.
 Garbers, Carl Vilh. Heinrich. Født i Kbhvn. 1-3-1866.
 Lorentzen, Anders. Født i Alstrup, Hjørring Amt 30-7-1863.
 Christensen, Alfr. Vilh. Født i Kbhvn. 8-6-1863.
 Bjørn, Emanuel Chr. Vald. Født i Kbhvn. 8-1-1862. Udgaet 12-1
 1914, genoptaget 1915.
 Juul, Frederik Emanuel. Født i Horsens 8-7-1860. Død 21-10-1915.
 Lund, Carl Ernst Jakob. Født i Vejlø, Præstø Amt 30-11-1855.
 Franck, Carl Frede Vilh. Født i Gollnau i Pommern 20-8-1850. Død
 4-11-1924.
 Kirchhoff, Peter. Født i Leck i Slesvig 26-3-1860. Død 23-3-1927.
 Müller, Carl Heinrich. Født i Spandau 2-8-1847. Død 21-11-1913.
 Krebs, Ferdn. Niels Peter Carl. Født i Merløse Holbæk Amt 25-5-1863.
 Sack, Sophus Alfr. Født i Helsingør 13-8-1843. Død 6-7-1907.
 Poulsen, Carl Johan. Født i Aalborg 1-8-1855. Udgaet 1904.
 Bentzen, Fr. Julian. Født i Kbhvn. 20-4-1849. Død 10-9-1914.
 Nielsen, Hans Peter Chr. Født i Kolding 4-2-1851. Død 26-4-1919.
 Hassel, Fridolin. Født i Kbhvn. 2-1-1860. Udtraadt 1924.
 Timm, Odin Georg. Født i Kbhvn. 29-5-1862. Død 31-10-1900.
 Hansen, Thorv. Chr. Fr. Født i Kbhvn. 19-1-1851. Død 13-10-1907.
 Tümmeler, Herman Carl Friedr. Født i Meklenburg-Strelitz 6-3-1854.
 Død 20-11-1909.
 Rasmussen, Carl Vilh. Født i Kbhvn. 3-8-1853.
 Christensen, Hans Peter Chr. Født paa Frederiksberg 1-4-1870. Ud-
 gaet 12-1-1914.
1897. Hansen, Julius Harald Vilh. Født i Kbhvn. 22-7-1836. Død 26-7-1920.
 Olsen, Hans Chr. Jensen. Født i Torkilstrup, Holbæk Amt 28-4-1852.
 Død 1920.
 Kjølstad, Viktor Leopold. Født i Kbhvn. 6-9-1870. Udgaet 1909.
 Falck, Chr. Peter. Født i Gl. Haderslev 10-8-1848. Død 16-6-1920.
 Lehnert, Joh. Fr. Gustav. Født i Kbhvn. 6-2-1863.
 Theisen, Vald. Født i Kbhvn. 14-1-1866.
 Poulsen, Adam Ernst Milius. Født i Faaborg 23-12-1852. Død 10-11
 1911.
 Grubert, Fr. Vilh. Heinr. Født i Tønder 1-2-1867.
 Jensen, Hans Peter. Født paa Frederiksberg 31-7-1864. Død 1897.
 Jakobsen, Carl Aug. Født i Hellehom, Frederiksborg Amt 21-8-1857.
 Hastrup, Johan Christian. Født i Kbhvn. 1-6-1870.
 Wagner, Eva Christiane. Født i Ljunga i Kronborgslen 12-8-1848. Enke
 efter Chr. A. Wagner. Død 15-10-1911.

- Nielsen, Thorvald Chr. Født i Sundbyvester 11-5-1863. Død 14-11-1917.
 Gwinner, Chr. Benjamin. Født i Knittlingen i Würtemberg 16-8-1855.
 Død 4-9-1908.
- Jørgensen, Hans Elber. Født i Asminderød 25-2-1849. Udtraadt 17-2-1907.
- Uttenthal, Ludv. Chr. Født i Kbhvn. 15-3-1852. Udtraadt-genoptaget 1903, udgaet 1909.
- Stripp, Carl Joh. Født i Sundbyvester 24-8-1855.
- Günther, Alexander Georg. Født i Kbhvn. 24-5-1848. Udgaet 1909.
- Ostenfeldt, Svend Harald. Født paa Frederiksberg 7-3-1872. Udtraadt.
- Bentsen, Viggo. Født i Kbhvn. 24-12-1842. Død 8-7-1918.
- Løser, Adam Louis Bernh. Født i Ringsted 20-8-1864. Død 30-3-1912.
- Jockens, Poul Johs. Ludv. Født i Wittenburg i Mecklenburg-Schwerin 5-5-1861. Død 15-11-1907.
- Bode, Fredr. Vilh. Født i Aalborg 21-11-1862. Død 24-3-1907.
- Nielsen, Jens, Født i Kundby Sogn, Holbæk Amt 7-6-1844. Død 14-2-1920.
- Pilatz, Herman Julius. Født i Falkenburg i Pommern 19-8-1852. Død 13-8-1911.
- Lindemann, Anton Ferdn. Aug. Født i Kbhvn. 19-9-1858.
- Rygaard, Anton Gunder Marius. Født i Aarhus 23-11-1860. Udgaet 1924.
- Jensen, Hans Henrik. Født i Kbhvn. 15-4-1868.
- Diedrichsen, Josias Alfred Alexander. Født i Helsingør 4-1-1853. Død 12-2-1913.
- Schmidt, Carl Vilh. Født i Kbhvn. 21-10-1852. Død 1915.
- Madsen, Chr. Theodor. Født i Vejle 22-5-1860. Udtraadt 31-8-1918.
- Krieger, Edmunda Nathalia. Født i Kbhvn. 1857. Enke efter L. F. H. Krieger. Udtraadt.
1898. Kemner, Carl Christian. Født i Ringsted 8-12-1846. Død 20-8-1923.
- Graucob, Julius Andr. Født i Svendborg 21-7-1872. Udtraadt.
- Clausen, Peter Jul. Hannibal. Født i Kbhvn. 23-7-1869. Udgaet 1-7-1907.
- Olsen, Evald Vilh. Født paa Stensby Mark, Kallehauge Sogn 19-9-1868. Død 6-1-1925.
- Poulsen, Peter Louis. Født i Helsingør 1-6-1871. Mester sammesteds. Udtraadt 1-1-1902.
- Aggaard, Ludv. Michael. Født i Kbhvn. 14-8-1857. Død 19-12-1901.
- Vollandt, Carl Fredr. Edv. Født i Priment i Posen 18-1-1842. Mester i Hørsholm. Udgaet 26-5-1910.
- Jepsen, Herman Rudolph. Født i Kolding 1-8-1864.

1898. Münchenberg, Johan Peter Chr. Født i Kbhvn. 24-10-1870. Udgaet 29-8-1905.
 Warberg, Julius Fredr. Lindegaard. Født i Odense 24-11-1860.
 Larsen, Harald Vm. Johs. Georg. Født i Helsingør 19-9-1866. Død 24-2-1912.
 Tandrup, Chr. Conrad. Født i Kbhvn. 13-9-1851. Død 27-9-1916.
 Brøndberg, Laur. Thaarup. Født i Frederikshavn 1-10-1853. Udtraadt 1918.
1899. Wohlleben, Marius Bernh. Født i Faaborg 29-6-1869. Udgaet 18-5-1910.
 Andersen, Peter Vilh. Heinr. Født i Kbhvn. 21-8-1865.
 Lundbæk, Chr. Nissen. Født i Middelfart 8-5-1857. Død 7-3-1909.
 Sørensen, Carl Marius. Født i Kbhvn. 7-6-1866.
 Jensen, Olaf Alexander. Født i Kbhvn. 13-10-1874.
 Mathiesen, Hans Chr. Georg. Født i Kbhvn. 23-4-1850. Død 21-12-1917.
 Krieger, Hugo Lorentz Aage. Født i Kbhvn. 8-8-1866. Udgaet 7-5-1910.
 Preis, Anton Peter. Født i Hobro 25-2-1847. Død 27-10-1911.
 Nymann, Edv. Severin. Født i Kbhvn 21-1-1866. Udgaet 29-8-1905.
 Kyhl, Edv. Emil. Født i Kbhvn. 13-4-1863. Død 12-5-1901.
 Jenkins. Jens Søren Charles. Født paa Frederiksberg 6-1-1876. Udgaet 1911.
 Rosenberg, Olaf Asser Cecilius. Født i Dragør 11-7-1867. Død 6-8-1908.
 Sørensen, Carl Laur. Født i Randers 16-6-1865. Udtraadt 1901.
 Jensen, Chr. Viktor Edv. Født i Kbhvn. 31-5-1872. Død 31-12-1926.
 Pers, Hans Adolph. Født i Kbhvn. 2-10-1860. Oldemand fra 1915.
1900. Hansen, Niels. Født i Wium, Kbhvns. Amt 25-4-1834.
 Simonsen, Louise Christine. Født i Christiania 11-4-1848. Enke efter Thorald Simonsen. Udtraadt 2-1-1901.
 Steffens, f. Stonor, Mathilde Dorthea. Født i Helsingør 4-6-1860. Enke efter F. E. A. Steffens. Udtraadt 5-12-1902.
 Nielsen, Martin Carl Vilh. Født i Kbhvn. 1-12-1862.
 Lundstrøm, Carl Emil. Født i Kbhvn. 26-12-1872.
 Clausen, Carl Vilh. Peter Ludv. Født i Hamburg 14-4-1874.
 Dann, Peter Conrad Camillus. Født i Slagelse 28-1-1846. Død 1-3-1924.
 Boye, Carl Fredr. Edv. Født i Slesvig 6-2-1853. Udtraadt 1906.
 Jensen, Anton Chr. Født i Skjold Sogn 15-3-1865. Død 20-6-1906.
 Jensen, Sophus Emil. Født i Kbhvn. 5-6-1845. Død 28-2-1926.
 Kock, Carl Jochum. Født i Kragerup ved Saksøbing 30-12-1868. Død 7-12-1912.
 Berg, Carl Chr. Født i Dragør 15-1-1866. Udgaet 12-1-1914.
1901. Grøndahl, Dorthea Marie. Født i Kbhvn. 10-4-1842. Enke efter F. A. A. Grøndahl. Død 19-3-1911.

1901. Jensen, Carl Johs. Født i Kbhvn. 5-7-1863.
 Petersen, Alb. Theodor. Født i Hørsholm 12-1-1863.
 Hansen, Jørgen Lauritz. Født i Tisvilde 1-6-1867.
 Graucob, Bernh. Emil. Født i Svendborg 28-7-1868. Død 6-6-1910.
 Pedersen, Hans Chr. Født paa Frederiksberg 17-5-1874.
 Dann, Carl Fredr. Bille. Født i Slagelse 28-2-1848. Udtraadt 1-1-1907.
 Hansen, Martin. Født i Gladsakse 20-8-1841. Død 31-1-1917.
1902. Petersen, Chr. Abraham. Født i Husum 24-10-1859.
 Malmberg, Gustav Adolf. Født i Kbhvn. 14-6-1860. Udgaet 1-2-1909.
 Hougaard, Anna Christine. Født i Hørsholm 18-2-1864. Enke efter
 Charles Hougaard. Udtraadt 1921.
 Kjølstad, Marie Poulina. Født i Kbhvn. 13-9-1862. Enke efter Holger
 Kjølstad. Udtraadt 1917.
 Rasmussen, Fr. Ferdn. Født i Aarhus 23-4-1869.
1903. Andersen, Niels Fr. Winther. Født i Skibsted 15-5-1867. Udgaet
 19-2-1909.
 Bager, Laur. Chr. Jens Olsen. Født i Nyborg 19-4-1864.
 Boye, Thorv. Emil. Født i Kbhvn. 3-1-1868. Udtraadt 29-8-1905.
 Leth, Chr. Mathiasen. Født i Nibe 20-4-1858.
 Nedahl, Caroline Christine. Født i Asminderød 8-12-1852. Enke efter
 Ludv. Nedahl. Udtraadt 29-4-1908.
 Hansen, Andr. Født i Kallundborg 8-9-1863. Udgaet 29-8-1905.
 Larsen, Jens Herman. Født i Kbhvn. 4-3-1859.
 Steffensen, Georg Sofus. Født i Kbhvn. 10-4-1873.
 Bergstrøm, Chr. Fr. Jul. Født i Kbhvn. 2-11-1868.
 Larsen, Hans Peter Theodor. Født i Kbhvn. 12-3-1875.
 Nymann, Vilh. Chr. Født i Kbhvn. 11-11-1859. Udgaet 29-8-1905.
 Berg, Carl Fr. Født i Randers 19-8-1864. Udtraadt 24-6-1904.
 Jensen, Orpheline Sørine. Født i Kbhvn. 5-3-1856. Enke efter Vm.
 Jensen. Udgaet 1904.
 Mathiesen, Vm. Theodor. Født i Kbhvn. 31-12-1853. Død 21-4-1923.
 Dauer, Nikolaj Didrich. Født i Ærøskøbing 10-6-1860. Udtraadt
 15-8-1913.
 Hansen, Ludv. Vm. Født i Kbhvn. 14-7-1873. Udtraadt 9-10-1907.
 Steiner, Poul Georg. Født i Frederikssund 10-12-1871.
 Andersen, Fr. Født i Andkjær Sogn 19-3-1873. Udgaet 1909.
 Jakobsen, Carl Chr. Ferdn. Født i Kbhvn. 9-7-1849. Død 25-11-1904.
 Brønner, Fredr. Wilh. Født i Hessen 27-8-1857. Død 20-1-1918.
1904. Feldthusen, Georg Dinus. Født i Kbhvn. 17-10-1878.
 Gebert, Carl Johan. Født i Korsør 21-4-1867. Død 11-3-1921.
 Roed, Vm. Theodor Mathias. Født i Kbhvn. 19-3-1872.

1904. Melander, Carl Joh. Martin. Født i Kbhvn. 13-9-1868.
 Brehm, Johs. Født i Horsens 17-12-1861. Udgaet 12-1-1914.
 Lafrentz, Peter Marius. Født i Varde 29-1-1865.
 Thomsen, Hannibal Carl. Født i Kbhvn. 29-5-1877.
1905. Berendt, Carl Ernst. Født paa Frederiksberg 28-7-1879. Udtraadt 20-6-1910, genoptaget 1911; udtraadt 1916, genoptaget 1922.
 Bodholdt, Arnold Alfr. Født i Præstø 10-3-1869. Ophørt med Forretningen 1-11-1924.
 Poulsen, Carl Sofus. Født i Kbhvn. 20-10-1873.
 Mazanti, Johs. Sofus Krog. Født i Odense 19-1-1880. Udgaet 10-5-1908.
 Jørgensen, Otto Budtz. Født i Odense 20-3-1877.
 Flyge, Holger Ludv. Født i Kbhvn. 12-4-1876. Flyttet til Fakse 1912. Udgaet 20-7-1916.
1906. Larsen, Louis Francisco. Født i Helsingør 5-10-1868. Død 19-11-1916.
 Larsen, Julius Chr. Født i Kbhvn. 23-8-1866.
 Jensen, Gustav. Født i Kbhvn. 13-12-1859. Fortjenstmedaille i Sølv. Navneforandring 1910: G. J. Poppel. Død 9-4-1921.
 Haag, Adolf Herman. Født i Kbhvn. 23-3-1875.
 Ussinger, Henry Emil. Født i Kbhvn. 20-4-1877.
1907. Petersen, Peter Chr. Født i Maribo 28-7-1878. Udgaet 27-5-1910.
 Bode, Anna. Født i Beder pr. Aarhus 5-4-1869. Enke efter F. V. Bode. Udtraadt 1927.
 Nilsson, Oskar N. Frølich. Født i Kbhvn. 6-5-1882.
 Andersen, Peter Vilh. H. Født i Kbhvn. 21-8-1865.
 de la Motte, Carl Gustav. Født i Kbhvn. 9-8-1846. Død 15-7-1921.
1908. Graulund, Hans Peter. Født i Kbhvn. 7-2-1865.
 Theissen, Alb. Født i Kbhvn. 16-11-1862.
 Fatum, Ludv. M. Født i Kbhvn. 22-9-1874. Udgaet 24-5-1910.
 Nedahl, Carl Hjalmar. Født i Kbhvn. 1-5-1883.
 Nielsen, Niels Peter. Født i Kregome ved Frederiksværk 29-3-1871.
 Hannibal, Georg Vald. Født i Kbhvn. 11-1-1882.
 Wartenberg, Chr. Martin, Født i Kolding 9-10-1872.
 Jakobsen, Hans Theodor. Født i Kbhvn. 13-7-1873.
 Fausbøll, Johs. Meller Valeur. Født i Malmø 29-9-1863. Udgaet 1915.
 Sørensen, Chr. Født i Kbhvn. 17-7-1872. Mester i Glostrup. Udgaet 21-7-1916.
 Steffensen, Jul. Emanuel. Født i Kbhvn. 22-1-1879. Udtraadt 30-4-1913.
1909. Sørensen, Marius Bernh. Født paa Frederiksberg 12-3-1882.
 Haarbye, Vald. Oluf. Født i Gentofte 17-1-1874. Mester sammesteds.
 Nielsen, Niels. Født i Uggeløse Sogn ved Hillerød 22-2-1863. Udgaet 1924.

1909. Larsen, Carl Rasmus. Født i Kbhvn. 24-12-1860. Død 25-2-1924.
 Kjølstad, Aage Theobald. Født i Kbhvn. 29-2-1884.
 Rosenberg, Naema Amanda. Født i Kbhvn. 2-12-1863. Enke efter O.
 Rosenberg. Udtraadt.
 Lundbæk, Gertrud Caroline. Født i Kbhvn. 9-8-1864. Enke efter Chr.
 Lundbæk. Udtraadt 25-6-1914.
 Gustavsen, Gustav Mourits. Født paa Frederiksberg 22-1-1858. Død
 12-8-1914.
 Olofsson, Carl Axel. Født i Holbæk 25-10-1880. Udtraadt 4-9-1915.
 Eriksson, Carl Gustav. Født i Altona 27-10-1876. Udtraadt 1917.
 Lorenszen, Vilh. Otto. Født i Helsingør 13-6-1873. Udgaet 12-1-1914.
 Genoptaget 1919.
 Nielsen, Hjalmar Konstantin. Født i Kbhvn. 19-11-1879. Ny Holte.
 Udtraadt 4-4-1918.
 Meyer, Torben. Født i Kbhvn. 23-1-1879.
1910. Welbeck, Carl Chr. Født i Skanderborg 5-2-1869.
 Wejle, Otto. Født i Aalborg 15-2-1875.
 Knudtson, Carl Louis Alex. Født i Helsingør 14-9-1880.
 Johnsson, Frederik Gisli. Født i Kbhvn. 4-1-1855. Udgaet 1923.
 Mejer, Alfr. Erik Theodor. Født i Kbhvn. 15-2-1884.
 Ruff, Heinr. Vm. Født i Kbhvn. 23-4-1880. Mester i Gentofte. Død
 11-2-1922.
1911. Hansen, Charles Vald. Født i Kbhvn. 12-1-1887.
 Sonne, Ferdn. Jensen. Født i Rønne 8-9-1883.
 Nimb, Louis Chr. Danner. Født i Randers 6-1-1862.
 Larsen, Joh. Jul. Født i Kbhvn. 21-7-1884. Udgaet 5-5-1912.
 Bender, Jul. Henrik Thorvald. Født i Næstved 24-10-1856. Mester i
 Kastrup. Udgaet 27-4-1914.
 Christensen, Holger Chr. Født i Kbhvn. 21-6-1882.
 Hansen, Louis Chr. Toller. Født i Kbhvn. 29-12-1873. Udtraadt 1920.
 Gebert, Carl Peter Chr. Født i Korsør 12-6-1861. Mester sammesteds.
 Udtraadt 1-4-1913.
 Hansen, Hans Johan. Født i Kbhvn. 9-9-1875.
 Nielsen, Niels Peter. Født paa Frederiksberg 5-9-1874.
 Hansen, Carl Heinrich. Født i Kbhvn. 8-1-1875.
1912. Nielsen, Ludv. Andr. Født i Hadsund 7-11-1882. Udtraadt 1-6-1921.
 Knub, Fritz Henrik. Født i Kbhvn. 25-10-1868. Død 3-4-1920.
 Petersen, Henrik Vilh. Født i Stege 27-5-1883.
 Larsen, Lars Antonius. Født i Næstved 1-2-1873.
 Preis, Anton Joh. Domingo. Født i Hobro 8-1-1877. Udgaet.
 Larsen, Flora Magdalene. Født i Hørsholm 4-5-1877.

1912. Andersen, Niels. Født i Aarhus 4-9-1878.
Halvorsen, Joh. Fredr. Født i Kbhvn. 12-8-1873.
1913. Nielsen, Niels Anton. Født i Kbhvn. 16-1-1870.
Tofte, Carl Ludvig Chr. Født paa Frederiksberg 26-1-1877.
Nymann, Edvard (Genoptaget). Født i Kbhvn. 21-1-1860.
Madsen, Vilh. Chr. Emil. Født i Kbhvn. 17-5-1883.
Dose, Tage Chr. Frederik. Født i Kbhvn. 10-5-1865.
Møller, Peter Emanuel August. Født i Kbhvn. 26-2-1862.
Hansen, Lauritz Marius. Født i Kbhvn. 8-12-1867. Udgaet 1916, genoptaget 1919. Navneforandring: Hindsø.
1914. Solborg, Hans Peter Chr. Født i Kbhvn. (Valby) 8-8-1876.
Seemann, Frantz Carl Chr. S. Født i Kbhvn. 12-11-1880. Død 13-1-1919.
Hansen, Søren. Født i Lynge ved Sorø 6-5-1859. Udtraadt 1919.
Frese, Einer Peter Getling. Født i Kbhvn. 7-8-1876.
Hansen, Viggo Niels Juel. Født i Holbæk 1-4-1879. Udtraadt 1920, genoptaget 1924.
Lundbeck, Einar. Født i Kbhvn. 14-11-1885. Udtraadt 1924.
Lønholdt, C. F. G. Født i Kbhvn. 9-7-1880.
1915. Aagerup, Frederik Valdemar. Født i Kbhvn. 19-5-1873.
Klein, Carl Oskar Anthon. Født i Kbhvn. 22-2-1867.
Bjørn, E. Født i Kbhvn. 8-1-1862. Udgaet 12-1-1914, genoptaget 1915.
Thøfner, G. A. Født i Kbhvn. 8-8-1866.
Zornig, Chr. Født i Aarhus 4-5-1875. Udgaet 1923.
Olsen, V. G. (Kocks Eftfl.) Født i Holbæk 12-5-1884.
Fischer, Arthur Frederik. Født i Kbhvn. 27-11-1878. Udgaet 1921.
Hoppe, W. G. M. Født i Kbhvn. 5-8-1885.
1916. Francis, Joh. Ch. Født i Kbhvn. 15-2-1868. Død 8-10-1921.
Rasmussen, Carl. Født i Holbæk 25-10-1889.
Engel, Carl W. E. Født i Sundby 9-9-1886. Udgaet 1920.
Jensen, Charles William. Født i Holbæk 25-10-1889.
van der Norde, William Franz. Født i Kbhvn. 27-9-1880.
Thorsen, Christian Theodor. Født i Kbhvn. 27-7-1885.
Drost, Oskar. Født i Sundby 7-9-1885.
Bachmann, Carl Christian Maximilian. Født i Kbhvn. 8-6-1881.
Fischer, Wilhelm Tolver. Født paa Frederiksberg 29-4-1867.
Larsen, Peter Carl Georg. Født paa Frederiksberg 23-10-1889.
1917. Larsen, Alfred Christian. Født i Helsingør 16-5-1865.
Andersen, Louis Niels Jacob. Født i Kbhvn. 17-1-1877. Død 22-2-1926.
Gelardi, Ludvig Theodor. Født i Nibe 10-1-1883. Død 4-6-1927.
Kristensen, Harald Hagbart. Født i Kbhvn. 2-10-1879.
Sternhagen, Viktor Johannes. Født i Kbhvn. 5-6-1885. Udgaet 20-7-1925.

1917. Møller, Viggo. Født i Herning 21-5-1884.
 Mathiesen, William Emil. Født i Kbhvn. 18-12-1880.
 Mathiesen, Emil Hans. Født i Kbhvn. 9-1-1885.
 Fogelstrøm, Niels August. Født i Kbhvn 26-2-1888.
 Poulsen, Johannes. Født i Kbhvn. 13-4-1881.
 Andersen, Fritz Ferdinand. Født i Kbhvn. 6-11-1871.
 Meyer, Edvin Simon Ludvig. Født i Kbhvn. 27-11-1884.
 Juhl, Viktor Bernhard. Født i Kbhvn. 7-5-1883.
 Poppel, Frederik Vilhelm Jensen. Født i Kbhvn. 20-12-1889.
 Poppel, Peter Valdemar Jensen. Født i Kbhvn. 11-7-1886.
 Johansen, Karl Bernhard. Født i Kbhvn. 9-5-1884. Udgaet 1923.
 Nordemann, Albrecht Erik Benjamin. Født i Kbhvn. 26-11-1875. Udgaet 1925.
1918. Petersen, Jean Frederik. Født i Everdrup 2-5-1883.
 Buch, Charles Hans Ferdinand. Født i Kbhvn. 23-10-1884. Udgaet 1923.
 Petersen, Hjalmar Carl Julius. Født i Kbhvn. 14-9-1882.
 Petersen, Chr. Lauritz Julius. Født i Kbhvn. 23-2-1888. Udgaet 1926.
 Jørgensen, Aage. Født i Kbhvn. 13-9-1881. Udgaet 20-7-1925.
 Blem, Emil Sofus Carl. Født i Kbhvn. 29-8-1877. Udtraadt 1-7-1927.
 Schmidt, Hugo Gotlieb Wilhelm. Født i Kbhvn. 22-1-1883.
 Jensen, Hans Peter. Født i Næstved 10-5-1872. Død 9-11-1927.
 Dahl, Holger Viktor Johan. Født i Kbhvn. 21-4-1879.
 Mulvad, Viggo Carl Oskar. Født i Kbhvn. 15-2-1873.
 Jørgensen, Jacob William. Født i Kbhvn. 16-6-1876. Udgaet 1923.
 Vietz, Emil. Født i Tannenhäusen 25-3-1884. Udgaet 31-12-1927.
 Lembke, Arnold Emanuel. Født i Kbhvn. 17-7-1875. Udgaet.
 Bagge, Adolf Willumsen. Født i Kbhvn. 12-6-1884.
 Borggren, Carl Johan Edvard. Født i Kbhvn. 3-10-1885. Udgaet 1924.
 Esmarck, Andreas Ludvig. Født i Skive 18-8-1877.
 Andersen, Ernst Heinrich. Født i Assens 29-5-1885. Udgaet 1922.
 Hansen, Oluf August. Født i Kbhvn. 10-8-1888. Udgaet 1924.
1919. Beyer, Henning Morten. Født i Kbhvn. 23-5-1882.
 Holst, Jens. Født i Kbhvn. 16-8-1883.
 Bruun, Frederik Christian. Født i Ringsted 5-2-1859. Udgaet 1921.
 Siegmufeldt, Andreas. Født i Kbhvn. 14-6-1894. Udtraadt 1927.
 Nielsen, Ernst Emil. Født i Kbhvn. 16-10-1880.
 Seemann, Johan Bendix. Født paa Frederiksberg 31-8-1884.
 Olsen, Holger Emil. Født i Maribo 13-1-1883.
 Gustavsen, Martin Elof Gustav. Født i Kbhvn. 25-1-1886.
 Christensen, Valdemar Villads Jacob. Født i Kbhvn. 12-2-1887.
 Baysen, Louis Ferdinand. Født i Helsingør 19-3-1875. Udgaet 1925.

1919. Larsen, Valdemar Severin. Født i Kbhvn. 3-1-1884.
 Dahlmann, Viggo Hermann Domingo. Født i Frederiksborg 3-5-1877.
 Falck, Heinrich Marius. Født i Kbhvn. 1-4-1885. Udraadt 31-12-1925.
 Uttenthal, Folmer Spangenberg. Født i Kbhvn. 18-2-1894. Udgaaet 1920.
 Thøfner, Georg Sofus. Født i Kbhvn. 22-8-1886.
 Jensen, Chr. Carl. Født i Kbhvn. 21-9-1879.
 Nielsen, Anton Christian. Født i Esbjerg 5-8-1877.
 Schandorf, Niels Viktor. Født i Kbhvn. 1-9-1887.
1920. Henriksen, Rasmus Johannes Egidius. Født i Rørslev 19-3-1855. Udraadt 1926.
 Olsen, Emilius Vilhelm. Født i Kbhvn. 10-1-1886. Udgaaet 1921.
 Juul, Frederik Emanuel Paul. Født i Kbhvn. 11-4-1884.
 Carlsen, Einar. Født i Kbhvn. 9-4-1890. Udgaaet.
 Nielsen, Vilhelm Valdemar Josef. Født i Kbhvn. 27-2-1877.
 Lindegaard, Julius Martin. Født i Kbhvn. 14-3-1877.
 Wissmann, Kai Marius Nyrop. Født i Kbhvn. 7-7-1893. Udgaaet 1926.
 Rasmussen, Jacob Valdemar. Født i Kbhvn. 2-9-1857.
 Jensen, Emil Christian Eduard. Født i Kbhvn. 6-4-1882.
 Nilsson, Edvin Julius. Født i Helsingborg 13-4-1882. Udgaaet 1925.
 Christensen, Einar. Født i Kbhvn. 4-7-1889.
 Harlø, Hans Peter. Født i Odense 28-3-1874.
1921. Bruselius, Frederik Vilhelm. Født i Kbhvn. 20-10-1865.
 Johansen, Julius Vilhelm. Født paa Frederiksberg 3-8-1881.
 Falk, Johannes Peter. Født i Kbhvn. 24-5-1876.
 Friemel, Heinrich Helmuth. Født i Kbhvn. 14-10-1885.
 Malmberg, Karl Adolf. Født i Kbhvn. 26-8-1892.
 Hamann, Karl Vilhelm. Født i Zürich 8-12-1889.
 Johansen, Peter Emil. Født i Sorø 15-5-1890.
 Stripp, Kai Vilhelm. Født i Kbhvn. 1-7-1892.
1922. Nielsen, Niels Peter. Født i Nykøbing F. 1-4-1871.
 Olsen, Hans Christian. Født i Ringsted 25-4-1890.
 Harnisch, Georg Vilhelm Alexander. Født i Kbhvn. 5-2-1896.
1923. Steinmetz, Carl Niels Ludvig Gradt. Født i Charlottenlund 26-2-1882.
 Larsen, Enoch Valdemar Philip. Født i Kbhvn. 21-12-1887.
 Andersen, Chr. Marinus Nielsen. Født i Viborg 27-7-1874.
 Olsen, Viktor Emanuel. Født i Maribo 11-3-1881.
 Griëse, Theodor Oskar David. Født i Kbhvn. 15-3-1882.
 Richter, Henry. Født i Kbhvn. 6-9-1877.
 Nielsen, Jens Christian. Født i Kbhvn. 22-6-1866.
1924. Bisted, Orla William, Født i Kbhvn. 18-11-1882.
 Kjeldfeldt, Sofus Hansen. Født i N. Vedby 22-8-1894.

1924. Brehm, Viggo. Født i Horsens 29-12-1886.
 Francke, Max W. A. Født i Horsens 16-11-1890.
 Glarhoff, Wilhelm. Født i Ørsted 13-6-1872.
 Petersen, Carl Ludvig. Født i Lyngø 15-8-1874.
 Werner, Valdemar Julius. Født i Kbhvn. 10-2-1896.
 Jacobsen, Carl Christian. Født i Holbæk 7-7-1875.
1925. Christensen, Theodor. Født i Randers.
 Pedersen, Johannes Andreas. Født i Kbhvn. 23-2-1884.
 Mannerup, Hjalmar Kai Otto Jensen. Født i Kbhvn. 5-6-1898.
 Andersen, Einer Jens Christen. Født i Kbhvn. 8-6-1880.
 Casse, Ludvig Johan. Født i Kbhvn. 16-2-1878.
 Hjort, Andreas Thomsen. Født i Vang 20-5-1891.
 Sæmer, Svend Viktor. Født i Kbhvn. 25-3-1885.
 Larsen, Hans Werner. Født i Kbhvn. 13-5-1878.
 Olsen, Wilhelm Eugen. Født i Kbhvn. 8-5-1894.
1926. Hansen, Alfred. Født i Ordrup 8-9-1899.
 Russ, Fritz Ernst. Født i Kbhvn. 10-6-1888.
 Harboe, Knud Carsten. Født i Kbhvn. 27-8-1889.
 Thøfner, Albert Anton Emanuel. Født i Kbhvn. 12-3-1888.
 Nielsen, Oluf Aksel Rasmus. Født i Kbhvn. 20-6-1885.
 Holbækker, Frederik Julius Nielsen. Født paa Frederiksberg 19-10-1884.
 Petersen, Holger Emil Peter. Født i Kbhvn. 1-1-1880.
 Nielsen, Jens Oluf. Født i Kbhvn. 9-5-1888.
 Juul, Christian Sofus August. Født i Kbhvn. 15-12-1886.
 Clausen, Anders Christian. Født i Kbhvn. 16-3-1867.
 Sørensen, Christian Hakon. Født i Kbhvn. 17-7-1872.
 Hansen, Lauritz Theodor. Født i Kbhvn. 29-6-1875.
 Ketscher, Louis Hubert. Født i Kbhvn. 2-4-1889.
 Billgreen, Fritz Harald. Født i Kbhvn. 5-12-1889.
 Schnack Nielsen, Ernst Henry. Født i Kbhvn. 5-6-1892.
 Jacobsen, Jørgen Julius. Født i Gummerup 12-4-1861.
 Olsen, Edvard Christian. Født i Kbhvn. 11-9-1884.
 Jacobsen, Axel Eli Jens. Født i Kbhvn. 4-1-1904.
 Jensen, Theodor August. Født i Kbhvn. 8-3-1897.
 Uttenthal, Otto Erik Just. Født i Kbhvn. 12-8-1884.
 Skibstrup, Evald Niels. Født i Kbhvn. 21-12-1889.
 Mauritzen, Martin Albert. Født i Kbhvn. 5-12-1869.
 Mauritzen, Robert Johan Eckstrøm. Født i Kbhvn. 25-4-1900.
1927. Bode, Heinrich Fritz Vilhelm. Født i Kbhvn. 23-7-1891.
 Schwartz, Poul Theodor. Født i Kbhvn. 28-6-1874.
 Hansen, Vilhelm Valdemar. Født i Øger 5-10-1884.

KILDER

Fra offentlige Arkiver og fra Blikkenslagerlaugets Arkiv er hentet talrige Oplysninger.

Udover de mange i selve Teksten nævnte Bøger — særlig Harald Steenbergs Laugshistorie — er bl. a. følgende benyttede til Udarbejdelsen af dette Skrift:

C. Nyrop: Industriforeningen i København 1838—1888, Dansk Haandværkerundervisnings Historie (1893), Haandværksskik i Danmark (1903), Bidrag til vor Haandværksstands Historie (1914), O. Nielsen: Kjøbenhavns Diplomatarium (1872—1887), Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse (1877—1892), Kjøbenhavn paa Holbergs Tid (1884), Industriforeningens Kvartalsberetning 1843, I. C. Andersen: Optegn. om Selsk. Holbergs Minde (1867), Rawert: Kongeriget Danmarks industr. Forhold (1850), Georg Kringelbach: En københavnsk Arbejderbevægelse i 1781 (Romantik og Hist. 1873), L. Chr. Nielsen: Blaa Mandag (Odense 1907) og R. Berg: Det danske Haandværks Historie (1919), endvidere samtlige Aargange af Medlemsblad for Københavns Blikkenslagerlaug og Gas- og Vandmesterforeningen for København og Omegn.

Forf. skylder Oberstløjtnant F. C. Jensen og d'Hrr. Carl Arctander og Carl Dumreicher Tak for forskellige Oplysninger.

